

วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล
ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ธเนศ เกษศิลป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ลงนามโดยศาสตราจารย์ดร.ศานติพร วัฒนศิริ
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พุทธศักราช 2562

วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล
ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2562

วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล
ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ธเนศ เกษศิลป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2562

ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS RESULTING TO ENVIRONMENT
OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON
THERAVĀDA BUDDHIST PHILOSOPHY

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHISM AND PHILOSOPHY
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร
มหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
ชื่อนักศึกษา : ธเนศ เกษศิลป์
ชื่อปริญญา : ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต
สาขาวิชา : พุทธศาสนาและปรัชญา
ปีพุทธศักราช : 2562
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ
(พระมหาบุญไทย ปุณณมโน, ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา)
(พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน)

กรรมการ
(ดร.กฤตสุขิน พลเสน)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนนะ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic : Analytical Study of Beliefs Resulting to Environment of Mahidol University's Personnel Based on Theravāda Buddhist Philosophy
Student's Name : Tanet Ketsil
Degree Sought : Master of Arts
Department : Buddhism and Philosophy
Anno Domini : 2019
Advisor : Phramaha Maghavin Purisuttamo, Asst.Prof.Dr.

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts (Buddhism and Philosophy)

Dean of Graduate School P. Sriinyaphon
(Phra Srivinayaphon, Dr.)

Thesis Committee :
Chairman P.B. Punnamano
(Phramaha Boonthai Puñnamano, Dr.)

Member (Advisor) Phra Maghavin Purisuttamo
(Phramaha Maghavin Purisuttamo, Asst.Prof.Dr.)

Member Assoc. Prof. Dr. Boonruam Khammuangsaen
(Assoc.Prof.Dr.Boonruam Khammuangsaen)

Member Dr. Kitsuchin Ponsen
(Dr.Kitsuchin Ponsen)

Member Asst. Prof. Dr. Somboon Watana
(Asst.Prof.Dr.Somboon Watana)

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร
มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
ชื่อนักศึกษา : ธเนศ เกษศิลป์
ชื่อปริญญา : ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต
สาขาวิชา : พุทธศาสนาและปรัชญา
ปีการศึกษา : 2562
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระมหามหาวินทร์ ปุริสสุตโตโม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อศึกษาหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท 3) เพื่อเสนอแนวทางการความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 443 คน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า:

1) ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท แบ่งออก 4 ประเภท (1) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยสัตว์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง (2) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง (3) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อต่ำ (4) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อต่ำที่สุด

2) ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 1 ระดับ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 2 ระดับ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า และความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

3) แนวทางการความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลมีความคิดเห็นต่อความเชื่อในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุดและเห็นว่าความเชื่อเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นดังข้อคิดเห็นที่บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลได้แสดงไว้ในคำถามปลายเปิด เช่น การปล่อยสัตว์

ต่าง ๆ จะทำให้ได้บุญเป็นการเสริมบารมี แต่ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาด้วย เนื่องจากสัตว์ต่างๆที่นำไปปล่อยนั้นอาจไม่คุ้นเคยกับบริเวณที่นำไปปล่อยอาจทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีและอาจทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลมีความเห็นสอดคล้องกับหลักศรัทธาในพุทธปรัชญาเถรวาทที่เห็นว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นจลศรัทธา

คำสำคัญ : ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม, บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล, พุทธปรัชญาเถรวาท

ABSTRACT

Thesis Topic : Analytical Study of Beliefs Resulting to Environment of Mahidol University's Personnel Based on Theravada Buddhist Philosophy

Student's Name : Tanet Ketsil

Degree Sought : Master of Arts

Program : Buddhism and Philosophy

Anno Domini : 2019

Advisor : Phramaha Maghavin Purisuttamo, Asst.Prof. Dr.

The objectives of this thesis were as follows: 1) to study the beliefs affecting an environment, 2) to study the principles of beliefs according to Theravada Buddhist philosophy, and 3) to propose the way of beliefs that affect the environment of Mahidol University's personnel according to Theravada Buddhist philosophy. 443 samples were used in the study. The data were analyzed by descriptive method and multiple regression statistics.

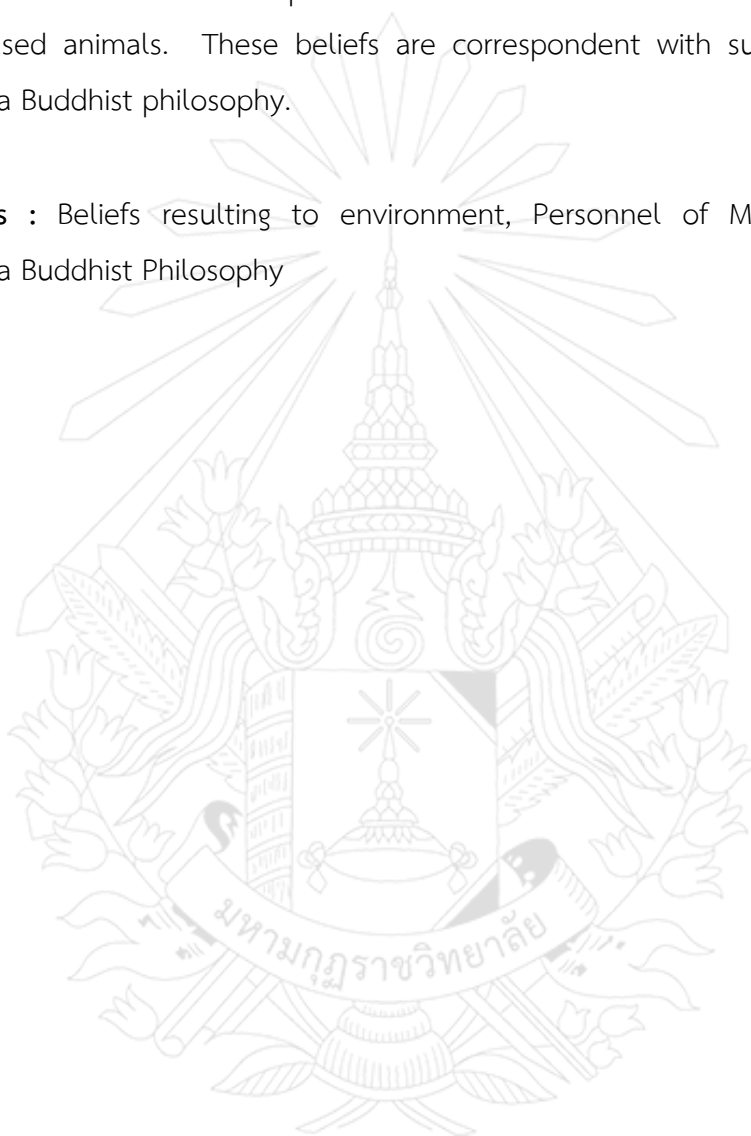
The results of research were found that:

1) The beliefs according to the concept of Mahidol University's personnel to the environment could be divided into 4 categories; (1) the belief in making merit about releasing animal life has the average value in the middle level, (2) the belief in traditions has the average value at the middle level, (3) the belief in talismans has the average value in the low level, and (4) the belief in hunting and consuming wildlife meat has the average in the least level.

2) The level of a factor influencing on the natural environment of Mahidol University's personnel according to Theravada Buddhist philosophy with the statistical significance level at 0.05 has 1 level including beliefs in hunting and consuming wild life meat. The level of a factor influencing on the natural environment of Mahidol University's personnel according to Theravada Buddhist philosophy with the statistical significance level at 0.05 has 2 levels including beliefs in both hunting and consuming wildlife meat and talismans.

3) The belief that affects the environment of the Mahidol University's personnel according to Theravada Buddhist philosophy is ranging from medium to low. And it affects both the natural environment and manmade environment. The opinions in the open-ended questionnaire revealed that releasing animals was to gain merit but environment impacts and natural balance should be considered for the released animals. These beliefs are correspondent with susceptible faith in Theravada Buddhist philosophy.

Keywords : Beliefs resulting to environment, Personnel of Mahidol University, Theravada Buddhist Philosophy

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กระผมนายธเนศ เกษศิลป์ ในนามของนักศึกษา สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ขอกราบขอบพระคุณพระคุณพระมหามหาวินทร์ ปรีสุตโตโม, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความเมตตาในการให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนทำให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ลือชัย ศรีเงินยวง คณบดีคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บุคลากร และนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหิดลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ตอบแบบสอบถาม เป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC) ดังมีรายนามดังต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี วรพงษ์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ ดร.ชนันนา รอดสุทธิ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ ดร.กฤตสุขชิน พลเสน ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยะจิตร ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ขอกราบขอบพระคุณคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ให้ความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) และขอขอบคุณนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือทุกคน

ประการสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ และปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณนางสาววรรณวิภา ธงศรี นางสาวกนกพร คุ่มภัย นางสาวธนรัตน์ เมฆบุตร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านทั้งที่ได้เอ่ยนามและมีได้เอ่ยนามที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ.....	7
2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญโดยการปล่อยชีวิตสัตว์.....	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นจลศรัทธา.....	19
2.4 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี.....	22
2.5 ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า.....	38
2.6 ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและต้นไม้มงคล	41
2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	49
2.8 ข้อมูลทั่วไปมหาวิทยาลัยมหิดลศาลายา	53
2.9 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
2.10 การสังเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66

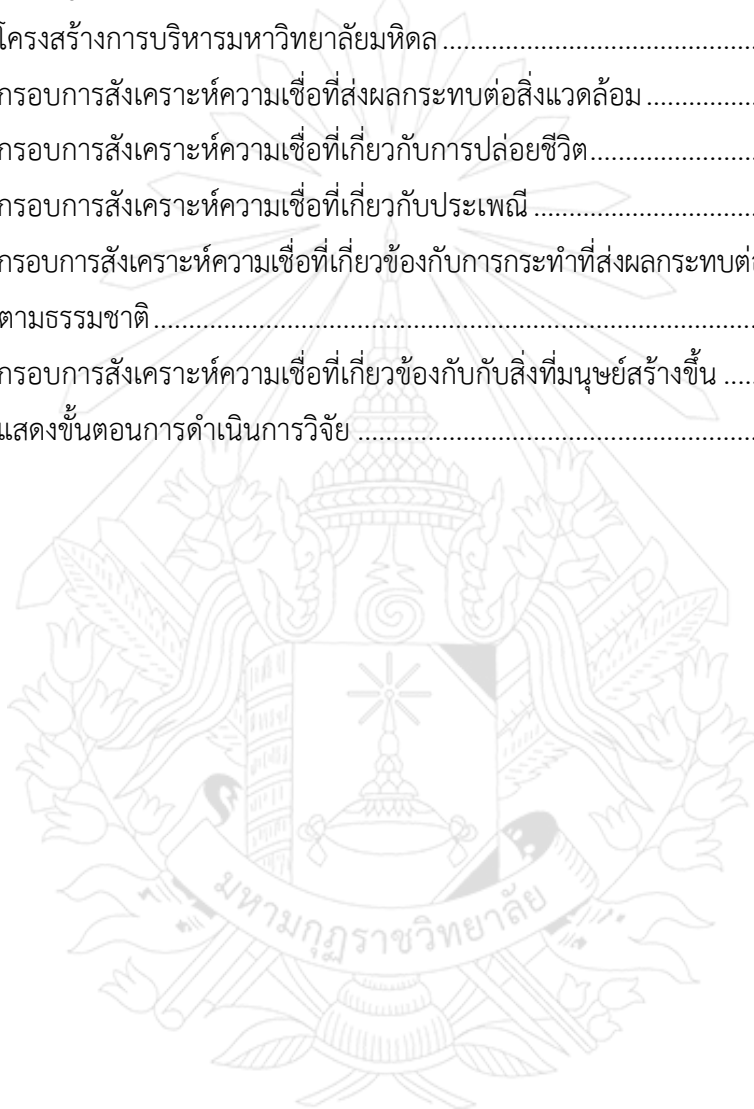
3	วิธีดำเนินการวิจัย	85
3.1	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีสุ่มตัวอย่าง.....	85
3.2	ระเบียบวิธีวิจัย.....	86
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	88
3.4	การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	90
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	92
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	93
4.2	ผลการวิเคราะห์ความเชื่อต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	97
4.3	การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	101
4.4	การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	105
4.5	แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	112
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	117
5.2	อภิปรายผล.....	123
5.3	ข้อเสนอแนะ	127
	บรรณานุกรม	128
	ภาคผนวก	136
	ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	137
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	144
	ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ	152
	ภาคผนวก ง การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถามโดยใช้ Cronbach's Alpha.....	160
	ประวัติผู้วิจัย.....	188

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
2.2	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชีวิตสัตว์	72
2.3	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณี	73
2.4	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลัง	75
2.5	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการล่าและบริโภคสัตว์ป่า.....	77
2.6	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ	79
2.7	การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบกับสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น	82
4.1	มูลทั่วไป จำแนกตามเพศ.....	93
4.2	ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามอายุ.....	94
4.3	ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามสถานภาพ	94
4.4	ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามอายุการทำงาน	94
4.5	ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามระดับการศึกษา.....	95
4.6	ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามสาขาวิชา (นักศึกษา).....	95
4.7	ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท.....	97
4.8	ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท.....	102
4.9	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	107
4.10	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	108
4.11	การถดถอยพหุคูณระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	110
4.12	การถดถอยพหุคูณระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท.....	111

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2.1	ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหิดล.....	53
2.2	โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยมหิดล	56
2.3	กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	71
2.4	กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชีวิต.....	73
2.5	กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี	75
2.6	กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ	81
2.7	กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น	84
3.1	แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	87

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเชื่อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์มาอย่างช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยความเชื่อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมักจะมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมไปถึงด้านสิ่งแวดล้อม โดยความเชื่อจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และจะแสดงออกผ่านทางประเพณี วัฒนธรรม หรือศิลปะต่าง ๆ ถึงแม้ว่าในสังคมปัจจุบันจะมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นแต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อกันอยู่ในชีวิตประจำวัน หรืออาจกล่าวได้ว่าความเชื่อถูกปลูกฝังอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนานและมีอยู่หลากหลายประเภทด้วยกัน เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด ความเชื่อเกี่ยวกับการตาย ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการนับถือผีบ้านผีเรือน ผีสงฆ์เทวดา นางไม้ เจ้าพ่อเจ้าแม่ รวมไปถึงความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นความเชื่อโดยทั่วไปของชาติไทยมาก่อน เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับอำนาจเวทมนต์ คาถา อาคม หรือพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของวัตถุแร่กายสิทธิ์ อันเป็นเครื่องรางของขลัง¹ แต่ในขณะที่เดียวกันความเชื่อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นก็มีความเชื่อที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวก และความเชื่อที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ โดยผลกระทบด้านบวกนั้นจะทำให้มนุษย์มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เกิดความมั่นใจ เกิดความสบายใจ เกิดพลังและความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่หากความเชื่อนั้นเป็นความเชื่อที่มลายเกินไป และขาดการคิดวิเคราะห์ก็จะทำให้เกิดผลกระทบทางลบตามมาได้อีกด้วย

ความเชื่อที่ส่งผลกระทบทางลบที่มีให้เห็นในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น คือ ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่นชาวที่โด่งดังอยู่ในช่วงหนึ่งของสังคมไทย โดยมีประชาชนให้ความสนใจและหันมาให้ความสำคัญกับการทำบุญมากยิ่งขึ้น คือ กรณีของเต่าอมสินที่กลืนเหรียญทองจนจับเป็นก้อนเนื้อและในที่สุดเต่าอมสินก็ตาย สาเหตุมาจากความเชื่อของมนุษย์ที่ว่าเต่าเป็นสัตว์อายุยืน และเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ จึงมีการโยนเหรียญลงในบ่อเต่าเพราะเชื่อว่า เป็นการทำบุญและจะนำโชคลาภมาให้แก่ตนเอง ซึ่งความเชื่อนี้ขาดการศึกษาไตร่ตรองถึง

---

¹บ้านจอมยุทธ, “ความเชื่อก่อนการนับถือพระพุทธศาสนา”, สิงหาคม 2543, 14 มีนาคม 2562
<https://www.baanjomyut.com/library_2/extension-2/thai_philosophy/08.html>

สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของสัตว์² ถือเป็นกรณีที่สะท้อนถึงความเชื่อของคนไทยได้เป็นอย่างดีว่า แท้จริงแล้วความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ หรือเป็นความเชื่อที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้วหรือยัง และอีกกรณีหนึ่งคือ การลักลอบตัดไม้พะยุง ซึ่งมีความเชื่อว่าต้นพะยุงเป็นไม้มงคลที่ใช้ในการก่อสร้างอาคาร หรือก่อสร้างประดิษฐ์ถาวรวัตถุต่าง ๆ เช่น พิธีก่อฤกษ์ หรือวางศิลาฤกษ์ต่าง ๆ บ้านใดปลูกต้นพะยุงจะทำให้บุคคลในบ้านนั้นมีแต่ความสุขความเจริญ มีฐานะดีขึ้น ชีวิตไม่ตกต่ำ จึงมีการลักลอบตัดไม้พะยุงเพื่อจำหน่ายและส่งออกต่างประเทศจำนวนมาก ทำให้ต้นพะยุงลดปริมาณลงอย่างรวดเร็ว³

จากกรณีความเชื่อดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นความเชื่อที่เป็นจิตศรัทธา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธปรัชญาเถรวาทเกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นจิตศรัทธาที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดความเชื่อของคนไทยโดยเฉพาะบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัยที่มีบุคลากรที่นับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมากและมีชมรมพุทธศาสนาและจากการประเมินผลจัดอันดับทางสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยมหิดลได้รับการยกย่องให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและจากการสำรวจของ UI Green Metric World University Ranking 2018 ที่จัดทำโดย University of Indonesia มหาวิทยาลัยในอินโดนีเซีย (UI) ได้ประกาศว่ามหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันดับ 1 ของประเทศไทย และอันดับที่ 89 ของโลก จากจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการจัดอันดับรวมทั้งสิ้นจำนวน 719 แห่งทั่วโลก โดยได้คะแนนรวมที่ 6,850 คะแนน⁴ ซึ่งจะเป็นแนวทางและต้นแบบในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากความเชื่อที่เป็นจิตศรัทธาของคนไทย เพื่อการอาศัยอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

- 1.2.1 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร
- 1.2.2 หลักความเชื่อตามแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอย่างไร

² กระปุก, “เวทนา...เจ้าเต่ากลืนเหรียญทองส่องระยับเป็นก้อนเนื้อ จากความเชื่อของคน”, 22 กุมภาพันธ์ 2560, 25 สิงหาคม 2560 <<https://highlight.kapook.com/view/149539>>

³ กระปุก, “ไม้พะยุง...ไม้มงคลที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง”, มปป., 27 สิงหาคม 2560, <<https://highlight.kapook.com/view/83017>>

⁴ ม.มหิดล มหาวิทยาลัยสีเขียว อันดับ 1 ของประเทศไทยประจำปี 2018 UI Green Metric World University Ranking 2018. 31 กรกฎาคม 2562, <<https://mahidol.ac.th/th/2018/ui-green2018/>>

1.2.3 แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม
- 1.3.2 เพื่อศึกษาหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1.4 สมมติฐานการวิจัย

- 1.4.1 ระดับความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 1.4.2 ระดับความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 1.4.3 ระดับความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 1.4.4 ระดับความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่าของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 1.4.5 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม
- 1.4.6 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยได้วางขอบเขตด้านเนื้อหาที่ต้องศึกษาไว้ดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์
2. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
3. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

4. ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า

5. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

6. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จำนวน 400 คน

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะในบริเวณพื้นที่ในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดลได้รับการยกย่องเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและจากการสำรวจของ UI Green Metric World University Ranking 2018 ที่จัดโดย University of Indonesia มหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (UI) ได้ประกาศว่ามหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันดับ 1 ของประเทศไทย และอันดับที่ 89 ของโลก

1.5.4 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 8 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยและเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

ความเชื่อ หมายถึง ความเชื่อที่เป็นจลศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในเรื่อง 1) ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี 3) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า

1) **ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์** หมายถึง ความเชื่อในการปล่อย เต่า ปลาไหล หอยขม หอยโข่ง นก และ การไถ่ชีวิตโคกระบือ เชื่อว่าถ้าปล่อยสัตว์เหล่านี้จะทำให้ชีวิตดีขึ้นอยู่เย็นเป็นสุข อายุยืนยาว ฐานะมั่นคง หมัดเคราะห์ หมัดโศก ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ มีโชคลาภร่ำรวย

2) **ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี** หมายถึง ความเชื่อในการร่วมประเพณี ลอยกระทง ลอยโคม ยี่เป็ง และบุญบั้งไฟ ถ้าวร่วมประเพณีที่กล่าวมานี้จะเป็นการสืบสานประเพณีที่ดีงามเป็นสิริมงคลต่อชีวิตตนเองและครอบครัว

3) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง หมายถึง ความเชื่อถ้ามี ไม้พยุง ไม้สัก เขี้ยวตัน หมูป่า เขี้ยวเสือ งาช้าง และปลัดขิก ไว้ในครอบครอง จะสามารถป้องกันภัยอันตราย ยิ่งพันหางไม้เข้า แคล้วคลาดปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่าง ๆ และยังเป็น การเสริมบารมีให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองค้าขายร่ำรวย รวมทั้งเชื่อในเรื่องของดวงจัญ จะทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้านต่าง ๆ ในชีวิต

4) ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า หมายถึง ความเชื่อในการบริโภคสัตว์ป่า หมายถึง ลิงค่าง เสือ นอแรด สุนัขจิ้งจอก สัตว์ป่า เป็นตำรับสุดยอดอาหารที่มีสรรพคุณในการบำรุงร่างกาย เสริมสมรรถภาพทางเพศ ทำให้ร่างกายแข็งแรง รวมทั้งการล่าสัตว์ให้มี งาช้าง หนั่งเสือ เขี้ยวเสือ ไว้ในครอบครองเพื่อส่งเป็นการส่งเสริมให้มีอำนาจบารมีน่าเกรงขาม

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับการ ลอยกระทง การปล่อยโคม การจุดบั้งไฟ การตัดไม้พยุง การตัดไม้สัก การปล่อยเต่า การปล่อยปลา การปล่อยนก การปล่อยหอยขม และการนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลังและยาสมุนไพรต่าง จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำเน่าเสีย เกิดมลพิษทางอากาศ ป่าไม้ลดลง และระบบนิเวศเสียสมดุล

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับ การจุดบั้งไฟ การ ปล่อยโคม จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่นอาคาร บ้านเรือน การรับประทานอู้ง ตีนหมี หูฉลาม ลิงค่าง เสือ รวมทั้งการทำบุญปล่อยสัตว์จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมทาง สังคมของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้เกิดการฆ่าสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้มากขึ้น

บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล หมายถึง นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรที่สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ และที่สร้างขึ้น รวมทั้งที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสจับต้องและมองเห็นได้และที่เป็นนามธรรมเช่นวัฒนธรรม ประเพณี

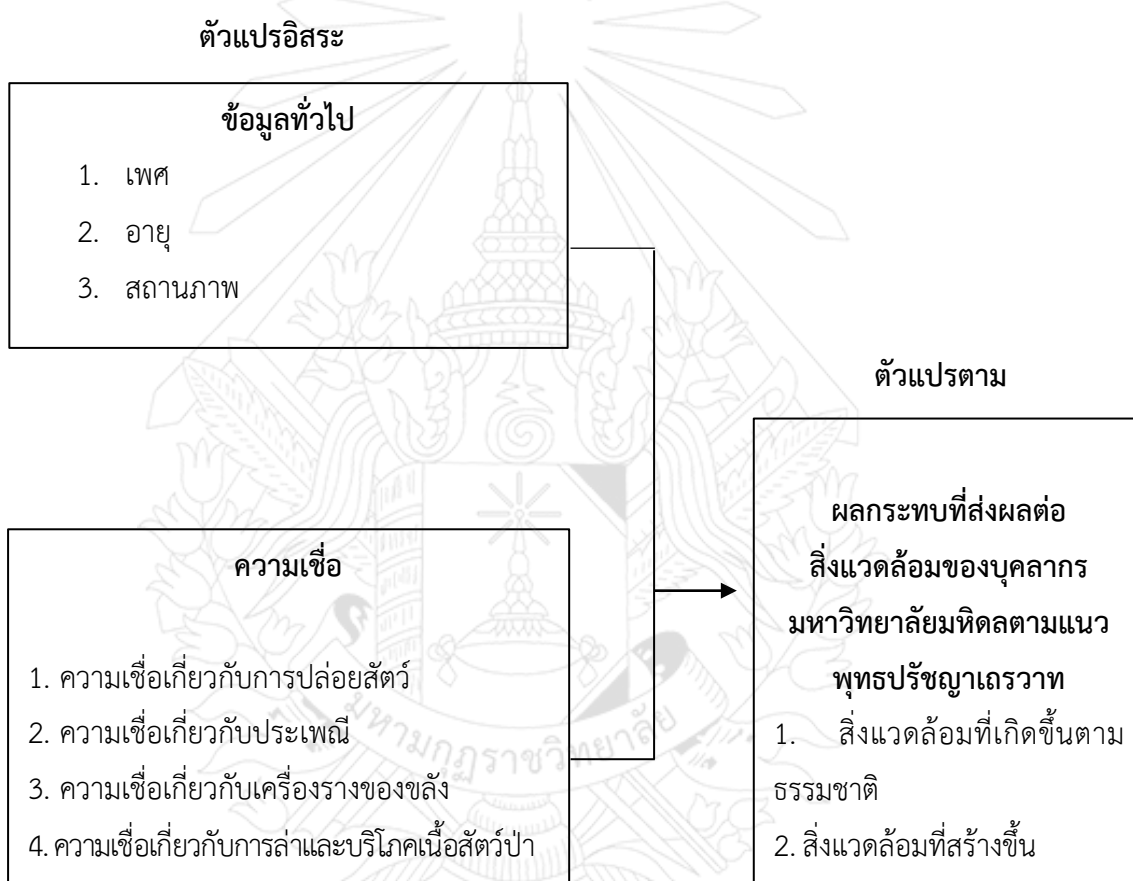
ผลกระทบ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่สร้างขึ้น

พุทธปรัชญาเถรวาท หมายถึง หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม ซึ่งเข้าใจกันทั่วไปว่าเป็นคำสอนโดยตรงของพระพุทธเจ้า เป็นการอธิบายคำสอน ด้วยกระบวนการใช้เหตุผล ตามวิธีการทางปรัชญา ในหลักคำสอนมีสาระสำคัญที่เป็นสัจธรรมเข้ากันได้กับโลกกับชีวิต เนื้อหาในส่วนนี้ นักปรัชญาทั้งหลายยอมรับและเรียกว่าเป็นพุทธปรัชญา

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1.7.1 ทำให้ทราบความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม
- 1.7.2 ทำให้ทราบหลักความเชื่อตามแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาท
- 1.7.3 ทำให้ได้แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวปรัชญาพุทธปรัชญาเถรวาท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อศึกษาหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท และเพื่อเสนอแนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ
- 2.2 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญโดยการปล่อยชีวิตสัตว์
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นจลศรัทธา
- 2.4 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
- 2.5 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า
- 2.6 ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและต้นไม้มงคล
- 2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- 2.8 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัยมหิดลสาายา
- 2.9 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

2.1.1 ความหมายของความเชื่อ

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของความเชื่อ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความเชื่อ ดังนี้

สมสวัสดิ์ เตชพฤษนิรันดร์ กล่าวว่า ความเชื่อ หมายถึงการยอมรับนับถือ เชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานของความคิด เหตุผลที่พิสูจน์ได้ หรืออาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับศรัทธาโดยปราศจากเหตุผลหรือต้องพิสูจน์ใด ๆ ที่เป็นทั้งแนวทางในทางตัดสินใจเชื่อ ปฏิบัติ ละเว้น

การปฏิบัติสิ่งใด ๆ โดยมีอิทธิพลเหนือจิตใจของบุคคลและมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์¹

ภิญโญ จิตต์ธรรม กล่าวว่า ความเชื่อเกิดจากความไม่รู้ ซึ่งความไม่รู้นั้นทำให้เกิดความกลัว ดังนั้น ความกลัวและความไม่รู้จึงเป็นต้นเหตุให้เกิดความเชื่อ แม้ในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์จะมีความเจริญก้าวหน้าเพียงใด แต่มนุษย์ยังมีพฤติกรรมที่แสดงออกทางความเชื่อแบบดั้งเดิมอยู่² เช่นเดียวกับ พลุ่หลง ได้อธิบายเกี่ยวกับ คติความเชื่อของคนไทยเป็นสิ่งที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับวิถีไทยมาตั้งแต่ โบราณกาล เป็นความเชื่อที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนอันเป็นกลวิธีในการควบคุมผู้คนในสังคม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข 7 ความเชื่อของไทย (คติสยาม) เป็นการสะท้อนภาพความคิด ความเชื่อของคนไทยได้เป็นอย่างดี เช่น เขาพระสุเมรุ เป็นภาพสะท้อนของแนวความคิดเกี่ยวกับคำสอนใน พระพุทธศาสนาของไทย ตำราพิชัยสงคราม ก็เป็นแนวความคิดในการวางกลศึกซึ่งมีความสำคัญ อย่างยิ่งในการรบแบบโบราณ หลายความเชื่อแม้จะลบเลือนไปบ้างในปัจจุบัน แต่บางความเชื่อก็ยังคง อยู่กับวิถีไทยในปัจจุบัน เช่น พระสยามเทวาธิราช รัตนชาติ ธาตุและทิศ หรือ วันทั้งเจ็ด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องที่ยังคงยึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมาอย่างยาวนาน

คติความเชื่อเหล่านี้เกิดจากการศึกษาในศาสตร์ต่าง ๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง ทั้งในเรื่องของ ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และศาสนา แล้วประมวลเข้าเป็นข้อควรปฏิบัติหรือข้อห้ามต่าง ๆ คติความเชื่อจึงมิใช่ความลุ่มหลงมกมายที่มีได้ผ่านการกลั่นกรอง เพราะหากศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงเหตุผลที่ซ่อนอยู่ภายใต้ข้อห้ามและข้อปฏิบัติเหล่านั้น

คนไทยนอกจากจะนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักประจำชาติแล้ว ยังมีคติความเชื่อที่ได้ นับถือปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ อันได้แก่ ความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับผีสาร เทวดาอารักษ์ และสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ว่าเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ สัตว์และความเป็นไปของชีวิต ทั้งในทางดีและในทางร้าย กับความเชื่อตามคติศาสนาพราหมณ์และฮินดูที่มีผู้ให้ความนับถือก่อนที่ พุทธศาสนาจะเผยแผ่เข้ามาในสยามประเทศ ทั้งสองคติได้ผสมผสานกลมกลืนไปกับพุทธศาสนาและ กลายเป็นคติที่คนไทยนับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ชั้นสูง จนถึงกลุ่มสามัญชนทั่วไปให้ความเคารพ เชื่อถือ และปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

¹สมสวัสดิ์ เตชพฤษถินันท์, “ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมเรื่องกฎแห่งกรรมของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), 2553, หน้า 12.

²ไทยกูดวิว, “ความเชื่อ...คือ??”, 2553, 16 มิถุนายน 2561

<<http://www.thaigoodview.com/node/75913>>

คนสมัยก่อนเรียกเทวดาว่า ผี ถ้าเป็นเทวดาใหญ่ ที่มีฤทธิ์อำนาจยิ่งใหญ่อีกก็เรียกว่า ผีฟ้า เทวดากับผีในสมัยก่อนจึงเป็นของประเภทเดียวกัน ดังในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว³

ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ปลูกฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกของบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกับความเชื่อในเรื่องของเครื่องประดับอัญมณีกับราศีเกิด⁴

กิ่งแก้ว อรรถากร และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ แบ่งความเชื่อของคนไทยออกเป็น 2 ระดับ⁵ คือ

1. ความเชื่อตามหลักศาสนาประจำชาติ เป็นความเชื่อที่มีเหตุผล สามารถอธิบายสิ่งที่บุคคลสงสัยได้อย่างชัดเจน มีระบบ และเป็นสิ่งที่กำหนดพิธีกรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในชาติ

2. ความเชื่อพื้นบ้าน เป็นความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคนในรูปแบบของ ประเพณี นิยาย นิทาน ศิลปะ ยึดถือปฏิบัติกันจนเป็นประเพณี

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อ คือสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลอาจเกิดจากความไม่รู้ในสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ หรือ ความกลัวภัยต่างๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ สิ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการทำบุญ ทำทาน จัดทำพิธีบูชา ปลอยสัตว์ เข้าวัด ฟังธรรม ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ที่ปลูกฝังมาตั้งแต่ในสมัยอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2.1.2 ประเภทของความเชื่อ

เทพ สงวนกิตติพันธ์ แบ่งประเภทความเชื่อตามแบบของสังคมไทย ออกเป็น 7 ประเภท⁶ คือ

³ พลุหลวง, 7 ความเชื่อของไทย (คติสยาม), พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2546), หน้า 3, 9.

⁴ นพดล สมฤกษ์, “ความเชื่อและพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องประดับอัญมณีที่ตรงกับราศีเกิดของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ), 2552, หน้า 11.

⁵ กิ่งแก้ว อรรถากร และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์, “ความเชื่อ”, อ้างถึงใน สมสวัสดิ์ เดชพททินันท์, “ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมเรื่องกฎแห่งกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2554), หน้า 12.

⁶ เทพ สงวนกิตติพันธ์, “ความเชื่อ”, 2561, 19 มิถุนายน 2561

<http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/societies9_10.html.

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและลัทธิ เป็นความเชื่อและความศรัทธาในแต่ละศาสนา สืบทอดมาจากบิดา มารดา และบรรพบุรุษ ซึ่งโดยส่วนใหญ่คนไทยนับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีต ความเชื่อนั้น จึงมุ่งเน้นพระรัตนตรัย หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา⁷ เช่น ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อในเรื่องของการนั่งสมาธิเพื่อรักษาโรค เชื่อว่านรก-สวรรค์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อเรื่องการทำบุญ ทำทาน ปล่อยสัตว์และจะได้บุญ การปล่อยปลาก็คือปล่อยเคราะห์ลงแม่น้ำและถือว่าการทำบุญให้ชีวิตสัตว์เป็นกุศลใหญ่ส่งผลให้ชีวิตดีขึ้น ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นต้น

1) **ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์ วิชาอาคม ผีสาง เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์** เป็นความเชื่อแต่ดั้งเดิมก่อนจะมีการนับถือพุทธศาสนา เชื่อสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ในทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถแบ่งความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ได้หลายอย่าง เช่น ไสยศาสตร์ที่มีจุดประสงค์ในทางที่ไม่ดีและในทางที่ดี ไสยศาสตร์เกี่ยวกับอาคมหรือเครื่องรางของขลัง เป็นต้น เช่น การเชื่อคาถาอาคม การทำเสน่ห์ การไหว้ผี การสร้างศาล ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ-แม่ บั้งไฟพญานาค การเสดาะเคราะห์ เป็นต้น

2) **ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ โหงวเฮ้ง และฮวงจุ้ย** เป็นวิชาว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยนักดาราศาสตร์ ความเชื่อนี้ได้รับการนิยมนอย่างมากในสังคม จนมีการเรียนการสอนสืบทอดกันอย่างเป็นทางการ บุคคลจะมีความเชื่อในเรื่องของการดูดวงชะตา ลายมือ บุคลิกภาพ หน้าตา ลักษณะสัมพันธ์กับชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมที่ทำงานและที่อยู่อาศัยสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต

3) **ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามและโชคกลาง** เป็นความเชื่อในช่วงเวลา แสดงออกมาในรูปแบบของพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต เช่น การบวช การแต่งงาน การโกนจุก ต้องหาฤกษ์ยามสำหรับการทำงาานมงคลต่างๆ เป็นต้น และการเชื่อเรื่องโชคกลาง การต้องระวังเมื่อจิ้งจกทัก เชื่อเรื่องการไม่ตัดผมในวันพุธ การล้างมือล้างหน้าหลังกลับจากงานศพ

4) **ความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน** เช่น การฝันเห็นงู จะได้พบเนื้อคู่ ฝันว่าฟันหัก จะมีญาติผู้ใหญ่เจ็บป่วย ฝันเห็นคนตาย จะเป็นการต่ออายุ การเห็นศพ ต้องทำบุญตักบาตรไปให้เผื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศล เป็นต้น

5) **ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม** ประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมายาวนาน เช่น การแห่นางแมวขอฝน ประเพณีบุญบั้งไฟที่เชื่อว่าจะทำให้ฝนตก หายจากความแห้งแล้ง ประเพณีลอยกระทงที่เชื่อว่าเป็นการขอขมาต่อแม่น้ำ การทำบุญขึ้นบ้านใหม่เชื่อว่าจะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ผู้อยู่อาศัย งานบุญต่าง ๆ เป็นต้น

⁷ ปัญญาวรรุ วัชรภาพ, “อิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตคนไทย”, 2555, 10 พฤศจิกายน 2560 <<http://punyawat63.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>>

6) **ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำ** เป็นความเชื่อที่บอกกันปากต่อปาก หรือเป็นกุสโลบายของคนสมัยก่อน เช่น ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เอาไม้กวาดพาดกันชีวิต จะไม่มีความเจริญ กินข้าวหมดทุกเม็ดจะได้แฟนหน้าตาดี ห้ามปลูกต้นดอกกลิ่นหอม ไว้ในบริเวณบ้านจะทำให้มีแต่ความโศกเศร้า การปลูกต้นมะขามจะทำให้มีแต่คนเกรงขาม ห้ามปลูกไผ่ไว้ริมทาง เป็นต้น

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อของไทยนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละละภูมิภาค ลักษณะของความเชื่อแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและลัทธิ เครื่องรางของขลัง ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ลักษณะโงงเข้ง และฮวงจุ้ย ฤกษ์ยามและโชคลาง โชคลาภ เคราะห์กรรม พิธีกรรม ความฝัน วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ

2.1.3 อิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตคนไทย

มนุษย์ ทุกคนมีความเชื่อและความศรัทธาในแต่ละศาสนา สืบทอดมาจากพ่อแม่ และบรรพบุรุษ ตามเผ่าพันธุ์ที่สืบเชื้อสายต่อกันมา แต่ละกลุ่มแต่ละเผ่าพันธุ์ก็มักจะเชื่อว่าสิ่งที่ตนเองศรัทธานั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นผู้วิเศษ เป็นเทพเจ้าที่เก่งกาจ เป็นผู้ที่มีอำนาจ จากความเชื่อเหล่านี้ทำให้มนุษย์ ตกหลุมพรางสู่ความมืดมน โง่เขลาและงมงาย จนกระทั่งสติปัญญาที่มีอยู่นั้นไม่สามารถที่จะใช้พิจารณาเพื่อให้เกิดความถูกต้องตามธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ได้

ความเชื่อของคนไทย ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งให้คุณประโยชน์และให้โทษ แล้วมนุษย์ไม่สามารถค้นหาสาเหตุมาอธิบายได้ ทำให้เกิดความหวาดกลัว ในสังคมไทยมีความเชื่อที่หลากหลาย เป็นที่มาของความเชื่อและพิธีกรรมตามประเพณี มีธรรมเนียมและรูปแบบการปฏิบัติที่แปลกแตกต่างกัน เช่น

1) **ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา** เนื่องจากคนไทยนับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อจึงมุ่งเน้นพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งธรรมชาติ และความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์

2) **ความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคม** เป็นความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แยกออกได้เป็น 2 เรื่อง คือ

- ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา เป็นจำพวกตัวอักษรหรืออักขระที่ผูกเป็นข้อความ ถือว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ เมื่อนำไปใช้ตามที่กำหนด เช่น คาถาอาคมนำไปบริกรรม เสกเป่าหรือสวด เชื่อว่าจะเกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือเกิดความขลัง ปัจจุบันความเชื่อประเภทนี้ได้ลดน้อยลง ด้วยเหตุความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่

- ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เชื่อว่า สามารถป้องกันอันตราย ยิง แหง ฟันไม่เข้า ตัวอย่างเช่น เหล็กไหล เขี้ยวเสือ ฯลฯ

3) **ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ความเชื่อประเภทนี้น่าจะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาแต่อดีต ส่วนมากจะพบเห็นได้จากพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง พระเครื่อง รูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใส เป็นพระเกจิอาจารย์ อาจกล่าวรวมไปถึงศาลปู่ตา ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ ความเชื่อประเภทนี้ยังคงมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

4) **ความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดา** สิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวตน ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณให้โทษก็ได้ สิ่งเหล่านี้ ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาบทสรุปได้แน่ชัดว่ามีจริงหรือไม่ บางครั้งในสิ่งที่เกิดขึ้นก็มีเหตุอันน่าเชื่อถือ

5) **ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์** หมายถึง วิชาว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคมไทย จนกระทั่งมีการเรียนการสอน สืบทอดอย่างเป็นทางการ และยึดถือเป็นอาชีพ

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาตามเชื้อสายเผ่าพันธุ์ ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ แต่ละเผ่าพันธุ์มักจะมี ความเชื่อในสิ่งที่ตนเองนับถือศรัทธา ความเชื่อของคนไทยที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคม ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ และ ความเชื่อเรื่องความลึกลับต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาอิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตคนไทยและประเภทของความเชื่อข้างต้น ได้มีนักวิชาการแสดงทัศนะคติไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้นำความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง มาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้

2.1.4 ประโยชน์ของความเชื่อ

- 1) ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต เพราะมีสิ่งที่เชื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ปลอดภัยในจิตใจ ในขณะที่จิตใจกำลังกระวนกระวาย ก็สามารถสงบลงได้
- 2) ในขณะที่กำลังรู้สึกท้อแท้หดหู่ ก็ทำให้มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต รู้สึกว่าตนเองมีสิ่งที่เชื่อถือคุ้มครอง
- 3) ทำให้เกิดความอุ่นใจขึ้น สุขใจ สบายใจ เกิดความมั่นใจและเข้มแข็ง หากได้กระทำหรือปฏิบัติตามความเชื่อที่มีอยู่⁸

⁸ ปัญญาวัชร วัชรภาพ, “อิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตคนไทย”, 9 ธันวาคม 2555, 10 พฤศจิกายน 2560 <<http://punyawat63.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>>

2.1.5 โทษที่ได้รับจากความเชื่อ

1) มนุษย์เราเมื่อมีความทุกข์ก็จะแสวงหาหนทางที่จะหลุดพ้นไป มีปัญหาที่หาทางแก้ไข แต่เมื่อเกิดความรู้สึกสบายใจแล้วนั้นก็รู้สึกอุ่นใจและนิ่งนอนใจ หรือรอคอยความหวังไม่ดีขึ้น ขวนขวาย มีความเชื่อมั่นมากเกิดไปจนกลายเป็นความประมาทและทำให้เกิดความสูญหาย

2) ทำให้เกิดความประมาทอาจทำให้หลงผิดและปฏิบัติตนไปในทางที่ผิด

3) ขาดการไตร่ตรองที่รอบคอบหรือขาดการใช้เหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ⁹

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่กับคนไทยมาช้านาน ความเชื่อนั้นเปรียบเสมือนการเสริมสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต เกิดความเข้มแข็ง ทำให้เกิดความสบายใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่ในขณะเดียวกันความเชื่อก็อาจก่อให้เกิดผลเสียด้วยเช่นกันหากความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่หลงงมงาย ขาดการคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ เกิดความประมาท อาจทำให้หลงผิดปฏิบัติตนไปในทางที่ผิดอาจทำให้เกิดความสูญเสียดังตามมาได้

2.1.6 การวิเคราะห์ความเชื่อในสังคมอีสาน

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อในสังคมอีสาน พบว่า คนอีสานยังคงมีความเชื่อในเรื่องของ ภูติผี วิญญาณ แม้ศาสนาพุทธเข้ามามีบทบาทในจารีตและวิถีประเพณีของสังคมก็ตามแต่ปรัชญาหรือ หลักธรรมของศาสนาพุทธมิได้ลบล้างในความเชื่อเกี่ยวกับภูติผีวิญญาณไปจากสังคมอีสาน หากพิจารณาอดีตสิบสองหรือจารีตประเพณีประจำสิบสองเดือน ซึ่งพบว่ามีพิธีกรรมหรือจารีตเนื่องจาก ความเชื่อเรื่องภูติผี วิญญาณอยู่ไม่น้อยในภาคอีสาน โดยมีพระภิกษุมาร่วมพิธีด้วย มีการใช้วัดในการ เป็นสถานที่จัดกิจกรรม และมีพระภิกษุเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตัวอย่างเช่น การแห่บั้งไฟ การตักแตงบั้งไฟ เป็นต้น

ฉะนั้น ไม่ว่าจะมีความเชื่อในเรื่องการสร้างโลกก็ดี พิธีกรรมในรอบชีวิตของคุณคน ไม่ว่าจะ เป็นการเกิด แก่ เจ็บ ตาย แต่งงาน มักจะวนเวียนอยู่กับความเชื่อในเรื่องภูติผีซึ่งแสดงถึงความเชื่อที่ ผังแน่นของสังคมอีสานตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีค่านิยมใหม่ ๆ ได้เข้ามามี อิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอยู่มาก หากพิจารณาถึงในอดีตสิบสอง เป็นจรรยาของสังคมอีสานต้อง กระทำในรอบ 12 เดือน คือรอบปี ซึ่งมีความเชื่อเรื่องภูติผี วิญญาณ ดังนี้

1) พิธีกรรมกรรมเนื่องด้วยความเชื่อภูติผีในอีสานสิบสอง

ประเพณีที่ถือปฏิบัติได้กำหนดพิธีกรรมเนื่องด้วยความเชื่อในเรื่องภูติผี วิญญาณอยู่ด้วย ได้แก่ บุญไหว้ผีตาแสด (ผีประจำไร่นา) บุญข้าชะ โดยจะมีพิธีทอดถอนหลักบ้านหลักเมืองและการ ตอกหลักบ้านหลักเมืองให้เที่ยงให้ตรง ซึ่งจะถือเคล็ดว่าถ้าหากหลักเมืองเที่ยงตรงแล้ว บ้านเมืองจะอยู่

⁹ เทพ สงวนกิตติพันธ์, “ความเชื่อ”, 2561, 20 มิถุนายน 2561,

อย่างสันติสุข บุญโหว้ผีปู้ตาซึ่งถือเป็นพิธีกรรมใหญ่ของหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีพิธีกรรมทางศาสนาที่ปะปนกับความเชื่อเรื่องภูติผี เช่น บุญข้าวประดับดิน ซึ่งทำกันในเดือน 9 แรม 13 ค่ำ ชาวบ้านจะเตรียมอาหารไว้จำนวนมาก แบ่งเป็น 4 ส่วน ส่วนหนึ่งถวายพระที่วัด ส่วนที่สองเลี้ยงลูกหลานภายในครอบครัว ส่วนที่สามแจกญาติข้างเคียง ส่วนที่สี่ห่อใส่ใบตองเป็นห่อ แยกกันอาหารหวานคาวไว้เป็นห่อ ๆ แล้วนำไปไว้ตามต้นไม้บริเวณวัด ตอนย่ำรุ่งก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เพื่อเป็นการอุทิศให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว พอเช้าก็นำอาหารไปทำบุญที่วัด ส่วนบุญบังไฟก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือเป็นความเชื่อภูติผีวิญญาณ ดังกล่าวแล้ว

2) พิธีกรรมเนื่องด้วยความเชื่อเรื่องภูติผีอื่นๆ

พิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตเนื่องมาจากความเชื่อเรื่องภูติผี ได้แก่ การเกิด จะมีการปักตาแหลวห่อ (เฉลว) เพื่อเป็นการป้องกันภูติผีมารบกวนเด็กทารก และแม่ลูกอ่อน ตาแหลวห่อนี้ทำด้วยไม้ไผ่ขนาดผ่าบาตร พันด้าย ดำ แดง ขาว ไว้ที่วงรอบการแต่งงานมีการไหว้ผี เสียผี การสู่ขวัญ ก็เป็นพิธีกรรมเนื่องด้วยความเชื่อเรื่องภูติผีเช่นเดียวกัน หรือความเชื่อเรื่องของผีหลวง และความเชื่อเรื่องโชคกลางต่างๆ

3) ความเข้าใจเรื่องภูติผี วิญญาณ ของชาวอีสานกับการปรับตัวเข้ากับสังคมสมัยใหม่

ชาวอีสานไม่ได้มีการแบ่งแยกความเชื่อว่าจะอะไรเป็นพุทธ เป็นผี ทุกคนประกอบพิธีกรรมตามจารีตประเพณี แม้แต่พระภิกษุที่เป็นคนท้องถิ่นเองก็ไม่นิยมชี้ให้ชาวบ้านเห็นว่าพิธีกรรมใดเป็นของพุทธ ซึ่งทุกคนกลับมองเห็นพิธีกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะนำความสุข สันติสุข และเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัวและสังคม และไม่พอใจที่จะละเว้นไม่ประกอบพิธีกรรม

ปัจจุบันความคิดใหม่ๆ ที่เป็นเชิงวิทยาศาสตร์ได้เข้าไปผสมผสานกับระบบการศึกษาและสื่อสารมวลชน ชาวอีสานโดยทั่วไปต่างรับรู้ ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่าได้ทอดทิ้งหรือละเลยความเชื่อแบบเดิมๆ ที่ยึดถืออยู่ในสังคม การที่พบว่าบางท้องถิ่นของชุมชนชาวอีสานละเลยพิธีกรรมประจำของหมู่บ้านไปบางปี ก็ไม่ได้เป็นการยืนยันว่า ความเชื่อในเกี่ยวกับพิธีกรรมเหล่านั้นจะหมดไปจากจิตสำนึกของชาวอีสาน แต่ที่ละเลยอาจเนื่องจากไม่มีผู้นำในการกระทำ พิธีกรรมประการหนึ่ง หรือสถานะทางเศรษฐกิจไม่อำนวยจึงพบว่าพิธีกรรมที่ไต่จวนไปบ้างในบางปีนั้น แต่ภายหลังต่อมาเมื่อภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น หรือเกิดความยุ่งยากในสังคม คือมีผู้คนล้มตาย หรือมีการทะเลาะวิวาท พิธีกรรมเหล่านั้นก็ได้มีการนำมาประพุดปฏิบัติกันอีก

แม้ว่าพิธีกรรมอันเป็นกิจประเพณีส่วนรวมของสังคมจะคลี่คลายลงไปมากก็ตาม แต่ความเชื่อเรื่องภูติผีวิญญาณของแต่ละบุคคล ก็ไม่ได้ลดลงอย่างสิ้นเชิง นั่นคือ กิจประเพณีส่วนบุคคลนั้นยึดถือปฏิบัติอยู่ ยกตัวอย่างเช่น หากออกจากหมู่บ้านเพื่อไปเรียนหนังสือ หรือประกอบอาชีพ จะต้องมีการจุดธูปเทียนเพื่อบอกกล่าวพ่อเชื่อแม่เชื่อหรือผีปู้ตา พิธีกรรมการแต่งงานเสียผี เป็นต้น นอกจากนี้ในท่ามกลางวิทยาการสมัยใหม่ในการรักษาโรค เช่น การแพทย์อันทันสมัยได้แพร่กระจายไปสู่สังคม

ชนบทอีสาน แต่ชาวอีสานจำนวนมากก็ยังนิยมไปหาหมอผีอยู่ และเชื่อว่าโรคบางชนิดที่การแพทย์สมัยใหม่ไม่อาจจะรักษาได้ แต่การรักษาโรค แบบดั้งเดิมจะช่วยให้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวอีสานเองนั้น ไม่ได้ปฏิเสธวิทยาการสมัยใหม่ แต่ก็ไม่ทอดทิ้งคติความเชื่อดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง¹⁰

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อในสังคมชาวอีสานนั้นเป็นความเชื่อที่อยู่ในกระแสจิต จิตใต้สำนึกไม่มีการแยกแยะระหว่างการนับถือพุทธศาสนากับการนับถือภูตผีปีศาจ แต่จะเชื่อเรื่องของพิธีกรรมตามจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติกันสืบมา และว่าเชื่อการประกอบพิธีกรรมเหล่านั้นแล้วจะเป็นสิริมงคลเสริมโชคลาภบารมี แม้ปัจจุบันความคิดใหม่ ๆ ที่เป็นเชิงเทคโนโลยีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาผสมผสานกับระบบการศึกษาสื่อโซเชียลแต่ชาวอีสานก็ยังคงมีความเชื่อกับแบบเก่าๆ ที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างไม่เสื่อมคลาย

2.2 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญโดยการปล่อยชีวิตสัตว์

ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ คำสอนเกี่ยวกับพุทธศาสนาของบรรพบุรุษที่เคยได้ยินตั้งแต่สมัยรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย คือ หากมีเวลาเข้าวัดฟังธรรม ทำบุญทำทาน ปล่อยนกปล่อยปลา ให้ความเมตตาแก่สัตว์บ้าง ดังนั้น การทำบุญปล่อยนกปล่อยปลา และสัตว์อื่น ๆ จึงเป็นคติความเชื่อที่ฝังรากลึกของสังคมไทยมานาน จากงานวิจัยหัวข้อ “ปล่อยสัตว์ ทำบุญอุทิศสร้างบาป” ศึกษาโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2554 มีการกล่าวถึงเรื่องราวที่พระสงฆ์นิยมนำมาเทศน์สอนฆราวาสเกี่ยวกับเรื่องการทำบุญปล่อยสัตว์ว่า

“เมื่อนานมาแล้วนั้น ณ วันแห่งหนึ่ง เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีญาณแกร่งกล้า มีความสามารถในการทำนายดวงชะตาอย่างแม่นยำ วันหนึ่งเจ้าอาวาสเดินผ่านลานวัด บังเอิญเจอสามเณรรูปหนึ่งกำลังกวาดลานวัดอยู่ ท่านสังเกตเห็นว่าหน้าตาของสามเณรมีสีหน้าที่หมองคล้ำ จึงถามวันเดือนปีเกิดและทำนายดวงชะตาของสามเณร ผลปรากฏว่าดวงของสามเณรไม่สู้ดีนัก ดวงชะตาอายุขัยสั้น ท่านสมภารไม่รู้จะช่วยอย่างไร จึงแนะนำว่าก่อนที่สามเณรจะสิ้นอายุขัย ให้กลับไปเยี่ยมพ่อแม่ พี่น้องเสียก่อนเป็นวาระสุดท้าย

ตอนเช้าสามเณรก็ออกเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางนั้น สามเณรเดินผ่านทุ่งนาซึ่งมีแต่ความแห้งแล้ง สามเณรมองเห็นปลาในหนองน้ำที่กำลังจะตายในหนองน้ำแห่งขอต เกิดความรู้สึกสงสาร และคิดว่าถ้าไม่ช่วยปลาเหล่านี้ต้องตายแน่นอน จึงค่อยๆ เอามือช้อนปลาขึ้นทีละตัวไปปล่อยที่

¹⁰ ธวัช ปุณโณทก, “การวิเคราะห์ความเชื่อในสังคมอีสาน”, 2557, 10 พฤศจิกายน 2560, <www.silpathai.net/การวิเคราะห์ความเชื่อ>

ลำคลอง พร้อมกับพูดในใจว่า “ข้าให้อิสระแก่เจ้า ขอให้เจ้ามีชีวิตยืนยาวต่อไป” แล้วสามเณรก็เดินทางต่อไปถึงบ้านไปพบญาติพี่น้อง แล้วเดินทางกลับวัด

ภายหลังจากกลับวัด ท่านสมภารมองเห็นหน้าตาสามเณรกลับมาสดชื่นแจ่มใสก็แปลกใจ เพราะไม่เป็นดังคำทำนาย กลับมีสีหน้าสดชื่นเบิกบาน จึงถามว่าระหว่างกลับบ้านมีเหตุการณ์อะไร สามเณรจึงเล่าเรื่องที่ช่วยปลาให้ฟัง สมภารจึงเข้าใจ¹¹

การทำความดีของสามเณร ได้เล่าเรื่องราวกันปากต่อปาก ชาวบ้านจึงเกิดความเชื่อและศรัทธาเลื่อมใสในจิตใจ เชื่อว่า การทำดีโดยการปล่อยปลาจะทำให้หมดเคราะห์และมีอายุยืนต่อไป ชาวบ้านจึงได้ปฏิบัติต่อกันมาจนปัจจุบัน รวมไปถึงการปล่อยนกด้วย”¹²

สามารถสรุปได้ว่า จากเหตุการณ์ข้างต้นนั้นเป็นสาเหตุให้คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญด้วยการปล่อยชีวิตสัตว์ การปล่อยให้สัตว์เป็นอิสระ ถือว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์ตามประเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ความเชื่อในการให้โชคลาภ สุขภาพร่างกายแข็งแรง หากเพียงแต่ว่าเป็นการทำบุญ การให้ทานชีวิตที่นิยมกันในปัจจุบันต่างจากที่สามเณรได้ช่วยชีวิตปลาด้วยความเมตตา แต่เป็นการไปซื้อชีวิตสัตว์ที่มีผู้ค้ำนามากักขังไว้เพื่อการพาณิชย์หรือที่เรียกกันว่า “พุทธพาณิชย์” และนำมาปล่อย¹³ ซึ่งแตกต่างไปจากอดีตอยู่มาก การทำบุญเช่นนี้จึงเป็นทำลายสัตว์ตามธรรมชาติ ซึ่งการปล่อยสัตว์ในปัจจุบันไม่เพียงกระทบต่อตัวของสัตว์เอง ยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมตามมาอีกด้วย

2.2.1 ผลการกระทบจากความเชื่อเรื่องการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์

ดร.ชวลิต วิทยานนท์ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านระบบนิเวศน้ำจืด กล่าวว่า การปล่อยสัตว์ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์แต่ละชนิด รวมไปถึงสถานที่ในการปล่อยที่มีความเหมาะสม โอกาสที่สัตว์เหล่านี้จะตายมีสูงมาก “ต้องรู้ว่าปลาชนิดไหนอยู่แบบไหน อย่างปลาไหลธรรมชาติของมันคืออยู่ในน้ำและมีดินโคลน ตามบึง หนองน้ำ ถ้าไปปล่อยในน้ำลึกไหลเชี่ยว โอกาสที่จะมีชีวิตรอดน้อยมาก เช่นเดียวกับหอยขมที่อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืดธรรมชาติทั่วไปหากนำไปปล่อย

¹¹ รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ, “บทควาามวิจัย : ปล่อยสัตว์ ทำบุญอุทิศสร้างบาป”, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554, หน้า 3.

¹² ผจงวาด กมลเสวีรัตน์ อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ, “บทควาามวิจัย: ปล่อยสัตว์ ทำบุญอุทิศสร้างบาป”, *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2543 หน้า 5.

¹³ รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ, อ้างแล้ว, หน้า 4.

ลงแม่น้ำเจ้าพระยา ก็ไม่น่ารอด ส่วนเต่า หากถูกปล่อยในที่ที่แออัดน้ำเน่าเสียไม่มีที่เกาะ ก็จะต้องว่ายน้ำต่อไปจนกว่าจะขาดใจตาย เพราะเหนื่อยและหมดแรง"¹⁴

การทำบุญด้วยวิธีการปล่อยนกปล่อยปลา หรือการให้อิสระแก่สัตว์ เป็นสิ่งที่คนไทยชาวพุทธปฏิบัติกันเป็นความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะบริเวณวัดวาอารามที่ใกล้แม่น้ำ เขตชุมชนเมือง เนื่องจากมีความสะดวกในการซื้อนกซื้อปลาจากแม่ค้า ซึ่งการทำบุญเช่นนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและกระทบต่อวงจรชีวิตของสัตว์ เป็นการทำลายสัตว์ตามธรรมชาติ งานวิจัยนี้ขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเชื่อเรื่องการปล่อยสัตว์ ดังนี้

1) การปล่อยเต่า คนไทยมีความเชื่อว่าการปล่อยเต่าจะทำให้อายุยืนยาวมั่นคงและมีโชคลาภ ถึงแม้ว่าเต่าจะเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ แต่เมื่อปล่อยลงน้ำแล้วเต่าจะไม่สามารถว่ายน้ำได้เต่าจะจมน้ำตายถ้าหากขึ้นบนตลิ่งไม่ทัน เนื่องจากเต่าบกเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำตื้น และไม่สามารถว่ายน้ำเป็นเวลานานได้ และการปล่อยเต่ายังเป็นการทำลายระบบนิเวศอย่างรุนแรง เพราะเต่าบางสายพันธุ์ เช่น เต่าญี่ปุ่น ซึ่งถิ่นกำเนิดจากอเมริกา ขยายพันธุ์รวดเร็ว เป็นเต่านักล่า สามารถกินได้ทุกอย่างหากปล่อยสู่ธรรมชาติ เต่าเหล่านี้จะกินไข่ปลา กินปลาเล็ก เป็นอาหารซึ่งทำลายระบบนิเวศทำให้ระบบเสียสมดุล¹⁵

บางคนชอบตั้งเต่าไว้ในบ้านเพราะว่าอายุของเต่ายืนยาวมาก และมีบางคนคิดว่า เต่าและนกกระสามีอายุยืนยาวเท่า ๆ กัน เพราะฉะนั้นในภาพวาดบางภาพพวกเราจะเห็นเต่าและนกกระสาอยู่ภาพเดียวกัน ความหมายคืออายุยืนยาว ด้วยเหตุนี้ ผู้คนจึงนิยมตั้งไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสมภายในบ้านพักเพื่อช่วยให้อายุยืนยาว¹⁶

2) การปล่อยปลา ปลาเป็นสัตว์ที่คนนิยมในการปล่อยมากที่สุด โดยปลาที่คนนิยมนำมาปล่อยจะเป็นปลาที่หาซื้อง่าย และมีชื่อที่ให้ความหมายดี เช่น ปลาไหล เพราะมีความเชื่อว่าการปล่อยปลาไหลจะทำให้ชีวิตสิ้นไหล ความทุกข์โศกไหลออกไป เงินทองไหลมาเทมา แต่การปล่อยปลาไหลลงคลองหรือแม่น้ำหน้าวัดอาจไม่ได้เป็นการช่วยชีวิตหรือได้บุญจริง เปรียบเสมือนเป็นการทำร้ายหรือ

¹⁴อินทรชัย พาณิชกุล, “เข้าวัดปล่อยสัตว์ทำบุญสร้างบาป”, 16 มิถุนายน 2557, 20 มิถุนายน 2561 <<https://www.posttoday.com/social/local/300876>>.

¹⁵Sam ponsan, “7 ความเชื่อผิดๆ ที่ควรเลิกเชื่อได้แล้ว”, 22 มีนาคม 2560, 20 มิถุนายน 2561 <<https://www.mangozero.com/7-common-beliefs-you-probably-have-wrong/>>.

¹⁶ม.อึ้งอรุณ, *คู่มือการจัดวางสิ่งสิริมงคลตามหลักฮวงจุ้ย*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้อยทอง, 2543), หน้า 147.

การฆ่าปลาไหลทางอ้อม เนื่องจากปลาไหลเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในดิน หากปล่อยลงคลองหรือแม่น้ำจะทำให้ปลาไหลตายจากการจมน้ำ หรือหากพยายามจะว่ายน้ำมายังริมตลิ่ง ก็ถูกกลุ่มแม่ค้าจับมาขายซ้ำใหม่ได้¹⁷

ในวันสงกรานต์นอกจากการทำบุญตักบาตรแล้วยังมีการทำบุญด้วยการปล่อยนกปล่อยปลา โดยเฉพาะการปล่อยปลาเป็นการช่วยปลาให้รอดตายจากน้ำแห้ง เพราะในช่วงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่แห้งแล้งมาก น้ำในห้วยหนองแห้งขอด ถือว่าเป็นการให้ชีวิตใหม่อันเป็นกุศลแรง¹⁸

3) การปล่อยหอยขม หอยโข่ง ซึ่งมีความเชื่อว่าการปล่อยหอยจะทำให้หลุดจากความขมขื่น หอยจะช่วยดูดความอับมั่งคั่งของชีวิต¹⁹ ซึ่งหอยอาศัยอยู่น้ำนิ่งตื้น ที่ขึ้นแฉะ มีโคลน หากปล่อยลงน้ำลึก หอยจะไม่สามารถหายใจได้และจมน้ำตาย

4) การปล่อยนก นกที่พบตามธรรมชาติในประเทศไทยเกือบทุกชนิดเป็นสัตว์คุ้มครอง คนนิยมนำมาปล่อยเพราะมีความเชื่อว่าจะมีโชคลาภ มีโอกาสใหม่ๆ มีความเจริญก้าวหน้า นกที่นิยมนำมาปล่อยมากที่สุดคือกลุ่มนกกระตีดซึ่งเป็นสัตว์คุ้มครอง ผิดกฎหมายทั้งคนจับ คนขาย และคนซื้อ และยังเป็นกรรมานสัตว์ เนื่องจากการจับนกจากถิ่นอาศัยมาขังในกรงซึ่งมีขนาดเล็กและแออัด ปล่อยในเมือง หรือตามวัดซึ่งไม่ใช่ถิ่นอาศัยของนก ซึ่งมีโอกาสตายสูงมาก²⁰

5) การไล่ชีวิตโคกระบือ ราคาสูงที่นิยมกันอย่างมากเช่นกัน ผู้ที่ทำบุญอาจเกิดความรู้สึกอึดอัดในบุญที่ได้ไล่ชีวิตสัตว์แล้วนั้น หากไม่เคยติดตาม ถามไถ่ หรือดูแลให้รู้แก่ใจหลังจากการไล่ชีวิต หรือไม่ทราบว่ายังมีชีวิตอยู่จริง อยู่ที่ไหน และความเป็นอยู่อย่างไร การที่ได้รู้สึกอึดอัดแต่ไม่ได้มีการติดตามไม่ถือว่าเป็นการทำบุญอย่างแท้จริง²¹

สามารถสรุปว่า ผู้ที่มีความเชื่อว่าการปล่อยชีวิตสัตว์ไม่ว่าจะเป็น การปล่อยนก การปล่อยปลา การปล่อยเต่า การปล่อยหอยขม หอยโข่ง การไล่ชีวิตโคกระบือ มีความเชื่อว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์ และจะช่วยให้มีความสุข หลุดจากความโศกเศร้า มีโชคลาภ ต่อชะตาชีวิต ให้ชีวิตราบรื่น และเป็นการเสริมบุญบารมีของตนเองแล้ว แต่สิ่งที่ผู้ทำบุญควรคำนึงถึงและต้องศึกษามากที่สุดคือความ

¹⁷Sam ponsan. “7 ความเชื่อผิดๆ ที่ควรเลิกเชื่อได้แล้ว”, อ้างแล้ว.

¹⁸อุดม เขยกิจวงศ์, *วิถีไทย หนังสือประกอบการเรียน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป : รหัสวิชา สศ 0210001*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991, 2547).

¹⁹คมชัตติก, “ค่านปล่อยสัตว์พลวิจัย ทำบุญ-ได้บาป”, 17 พฤษภาคม 2555, 20 มิถุนายน 2561 <<http://www.komchadluek.net/news/crime/130516>>

²⁰นณณ์ ผาณิตวงศ์, “ปล่อยสัตว์ให้รอดและไม่กระทบต่อระบบนิเวศ”, 9 พฤษภาคม 2559, 20 มิถุนายน 2561 <<http://www.siamensis.org/article/40292>>

²¹วารกรณ์ สามโกเศศ, “ปล่อยนก บุญหรือบาป”, 23 กุมภาพันธ์ 2560, 20 มิถุนายน 2561 <<https://thaipublica.org/2017/02/varakorn-198/>>

เหมาะสมของสภาพสิ่งแวดล้อมที่นำสัตว์เหล่านั้นไปปล่อย เพื่อไม่เป็นการตัดวงจรหรือทำร้ายชีวิตสัตว์เหล่านั้น ทั้งยังไม่เป็นการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นจลศรัทธา

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นจลศรัทธา ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของจลศรัทธาได้ดังนี้

2.3.1 ความหมายของจลศรัทธา

ในพระไตรปิฎก²² เรื่อง อปินณก สรุปลงได้ว่า พระพุทธเจ้าได้กล่าวถึงท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีที่เป็นบุคคลผู้มีทรัพย์มาก ท่านได้บรรลุธรรมขั้นโสดาบันหลังจากได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า มีความเลื่อมใสและศรัทธาให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ภายหลังได้ชักพาสาวกของเหล่าเดียรถีย์ 500 คน ที่เป็นสหายของตน ไปยังพระเชตวัน ถวายสิ่งของแก่พระองค์และภิกษุสงฆ์ และต่างพากันชื่นชมในพระลักษณะของพระพุทธองค์ ลำดับนั้น พระศาสดาได้ตรัสธรรมกถาอันประกอบด้วยองค์ 8 ประการอย่างไพเราะ นำสดับฟัง วิจิตรด้วยนัยต่าง ๆ สาวกของอัญญเดียรถีย์เหล่านั้นหลังจากที่ได้รับฟังธรรมแล้วก็ประทับใจ เลื่อมใส ศรัทธา และประกาศตนเลิกล้มบถถือพวกเดียรถีย์ ได้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ได้ทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรมเช่นเดียวกับอนาถบิณฑิกเศรษฐี ลำดับนั้นพระพุทธเจ้าได้เสด็จจากกรุงสาวัตถีกลับไปยังกรุงราชคฤห์ เหล่าสาวกของเดียรถีย์ก็ประกาศเลิกล้มถือพระพุทธเจ้า และหันกลับไปนับถือพวกเดียรถีย์เช่นเดิม วันหนึ่งเมื่อพระบรมศาสดาเสด็จกลับมา ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีก็พาสาวกเดียรถีย์กลับมาเข้าเฝ้าอีกครั้ง และกราบทูลถึงศรัทธาที่เปลี่ยนแปลงไปมามาของสาวกเดียรถีย์

มีอีกหนึ่งเรื่องตามที่ปรากฏให้ได้ศึกษาคือ เรื่อง สาภิรมัตตยเถรคาถา²³ มีสาระสำคัญตอนหนึ่งกล่าวว่า “เมื่อก่อนโยมทั้งหลายมีศรัทธา แต่วันนี้ศรัทธานั้นของโยมไม่มี สิ่งใดเป็นของโยม สิ่งนั้นก็จงเป็นของโยมเถิด ทุจริตของอาตมาไม่มี เพราะศรัทธาไม่เที่ยงแท้ กลับกลอก ศรัทธานั้นอาตมาเคยเห็นมาแล้วอย่างนั้น คนทั้งหลายประเดี๋ยวรัก ประเดี๋ยวหน่าย ผู้เป็นมุนีจะเอาชนะทำไมเล่า ในความรักความหมายนั้น บุคคลทุกสกุลย่อมหุงหาอาหารไว้เพื่อมุนี สุกุลละเล็กละน้อย อาตมาจักเที่ยวบิณฑบาต เพราะกำลังแข็งของอาตมายังมีอยู่”

²² ขุ.ชา. 55/1/145-149

²³ ขุ.เถร. 51/316/272-275

นอกจากนี้ ความหมายของจลศรัทธา คือ²⁴ ศรัทธาของปุถุชนที่ยังไม่เกิดดวงตาเห็นธรรม ยังมีความหวั่นไหวคลอนแคลน บางครั้งเรียกว่า “ศรัทธาหวั่นไหว” เดี่ยวผลุบเดี่ยวโผล่ เอาแน่ไม่ได้ เหมือนหวั่นไหว ยามใดเชื่อว่าดีก็ดีตามเขา ก็เลื่อมใสศรัทธาไปตามกระแสที่ดี แต่เมื่อใดมีข่าวคราวไม่ดี ก็ผสมโรงว่าไม่ดีไปตามเขา โดยไม่มีการพิจารณา ทั้งที่แต่ก่อนมาก็เลื่อมใสศรัทธาเป็นอันดีอยู่แท้ ๆ เป็นศรัทธาที่ขึ้น ๆ ลง ๆ ไปตามปากชาวบ้านหรือตามกระแสข่าว คนส่วนใหญ่ในโลกคือ จลศรัทธา (จะ-ละ-สัด-ทา)

ด้วยเหตุนี้เพียงความเลื่อมใสศรัทธาตามธรรมดาย่อมไม่เพียงพอ และอาจกลับกลายเป็นคลอนแคลนได้เสมอ ท่านจึงว่า “ระยะทาง พิสูจน์ม้า กาลเวลา พิสูจน์คน” จะพิสูจน์ว่าม้ามีฝีเท้าดีและมีพลังกำลังแค่ไหน ก็ต้องดูจากความสามารถในการเดินทางที่ยาวไกล ไม่ใช่เพียงการเหาะอย่างอยู่ข้างรั้ว การจะพิสูจน์น้ำใจของคนว่าเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์มั่นคงเพียงใด ก็ต้องอาศัยกาลเวลา ไม่ใช่ดูแค่เพียงการเอาอกเอาใจประจบสอพลอแคว้นสองวัน

ในยามประสบปัญหาอันใหญ่หลวงหรือวิกฤติของชีวิต จะเป็นตัวพิสูจน์ว่าใครรักเราจริง หากใครผละออกไปเพื่อเอาตัวรอดหรือเพื่อตัวเองไม่มัวหมองไปด้วย คนนั้นก็ไม่ใช่ทองแท้สำหรับเรา หากใครยอมร่วมเป็นร่วมตาย ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมหัวเราะร่วมร้องไห้ ร่วมชะตากรรมในยามคับขัน บุคคลนั้นย่อมคือมิตรแท้ เป็นทองเนื้อเก้าที่ยากนักอันใครๆ จะได้พบ

นักปราชญ์ท่านจึงว่า “ในชีวิตของคนเรา ให้มีมิตรแท้เพียงสักคนหนึ่ง ก็คุ้มค่าแล้วกับการมีชีวิตอยู่ในโลก” ไม่ต้องคนจำนวนมาก เพียงคนเดียวก็นับว่าเพียงพอแล้ว ผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังหรือมีคนที่ห้อมล้อมมากมาย กว่าที่จะพบว่ามีใครบ้างให้ความจริงใจและเป็นมิตรแท้ ก็จนกระทั่งถึงวันสูญสิ้นชื่อเสียงและบริวาร

จลศรัทธา หมายถึง ศรัทธาที่หวั่นไหว ไม่หนักแน่น โอนเอน อ่อนไหว เปรียบได้ดังไม้ต้องลมที่เมื่อลมพัดมาก็ลูไปตามแรงลมหรือเปรียบได้กับไม้หลักปักเลนที่หาความหนักแน่นไม่ได้ คุณค่าของชีวิตหากไม่รู้จักเลือกใช้ ชีวิตก็จะไร้จุดหมาย ควรรู้จักเลือกที่จะศรัทธาในสิ่งที่ควรศรัทธา และไม่ ควรศรัทธา ซึ่งจะทราบได้อย่างไรว่าสิ่งไหนควรศรัทธาสิ่งไหนไม่ควรศรัทธา คำตอบ คือ ไม่ศรัทธา เพียงเพราะเกิดจากการคาดคะเน คาดเดา โดยเฉพาะกับคำสอนของพระบรมศาสดา²⁵ ซึ่งไม่มีใครเข้าถึงได้หรือบรรลุได้เพราะไม่สามารถนึกคาดเดาได้เลย²⁶

²⁴ เพชรฉลุกัน, “ศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว” ในห้องพุทธศาสนา และธรรมะ, 23 พฤศจิกายน 2558, 20 มิถุนายน 2561 <<https://palungjit.org/threads/ศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว.558038/>>

²⁵ ไพโรจน์ โสภาก, *ศรัทธากุญแจสู่ความสำเร็จ ร่ำรวย เปิดประตูสู่นิพพาน*, (กรุงเทพฯ : แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์, 2560) หน้า 58.

²⁶ ขุ.ชา 51/1/155 อ้างถึงใน ไพโรจน์ โสภาก, อ้างแล้ว, หน้า 59.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความเชื่อที่เป็นจลศรัทธา คือความเชื่อที่ไม่หนักแน่น เป็นความเชื่อที่พึ่งต่อ ๆ กันมา เป็นความเชื่อที่มีความคลอนแคลน หวั่นไหว ไม่หนักแน่น โอนเอน อ่อนไหว เปรียบได้ดั่งไฟต้องลมที่เมื่อลมพัดมาก็ลุไปตามแรงลม

2.3.2 ลักษณะของศรัทธา

ศรัทธาหรือความเชื่อ มีลักษณะเป็นนามธรรม คือเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นกับใจ จับต้องหรือสัมผัสไม่ได้ แต่ปรุงแต่งใจให้เกิดภาวะอย่างใดอย่างหนึ่ง ภาษาบาลีเรียกว่า เจตสิก สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) อารมณ์ฝ่ายดี เมื่อเกิดความเชื่อขึ้นแล้วจะชักนำให้คนประกอบกรรมดีต่าง ๆ เช่น ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความพลอยยินดีเมื่อคนอื่นได้ดี

2) อารมณ์ฝ่ายไม่ดี เมื่อเกิดความเชื่อขึ้นแล้ว มักชักนำให้คนประกอบกรรมไม่ดีต่าง ๆ เช่น ความโลภ โกรธ หลง ความตระหนี่ ความอิจฉาริษยา

พระราชวิจิตรปฏิภาณ แบ่งลักษณะศรัทธาของมนุษย์ มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1) ศรัทธาเลื่อนลอย 2) ศรัทธาเลื่อนเปื้อน และ 3) ศรัทธาเลื่อนระดับ รวมแล้วมีอยู่ 3 ระดับ²⁷ คือ

1) **ศรัทธาเลื่อนลอย** หมายถึง นับถืออะไรไม่ค่อยจริงจัง ได้ยินจากผู้อื่นพูดว่า ศาสนาที่เรา นับถือศรัทธานั้นไม่ดีไม่น่าเลื่อมใส เมื่อเราได้ยินเช่นนั้นหากเราไม่มีศรัทธาจริงจังก็ทำให้เรานั้นหมดศรัทธา ทำให้เราไม่เข้าวัด เลิกบูชาครูอาจารย์ เลิกนับถือพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนี้ไม่น่าคบหาสมาคม เป็นคนที่มีศรัทธาแบบเลื่อนลอย เป็นคนที่ตื่นข่าวอับมงคล เพราะเมื่อมีข่าวไม่ดีเพียงเล็กน้อยเกิดขึ้น ก็ไม่มาปฏิบัติธรรม ไม่เข้าวัดฟังธรรม ถ้าอย่างเป็นศรัทธาเลื่อนลอย คนอย่างนี้เป็นคนใจโลเล

2) **ศรัทธาเลื่อนเปื้อน** หมายถึง อย่ายึดกับข่าวมงคล โดยส่วนใหญ่แล้วคนไทยมักที่จะตื่นกับข่าวมงคล หรือข่าวดี ได้ยินกันมาว่าเขาบอกคนนั้นดีคนนั้นดังก็แห่ชื่นชมไปตามเขา ซึ่งก็ไม่รู้ข้อเท็จจริงบางคนก็ถูกหลอกหลวง เป็นกลุ่มที่ศรัทธาเลื่อนเปื้อน เปรียบดังแมลงเม่าหรือชีปะขาว ยกตัวอย่างเมื่อได้ยินว่าที่นั่น คือ พระนิพพาน องค์กรนั้นรู้นิพพาน องค์กรนั้นถึงนิพพาน ก็เลยพากันไปเมื่อพากันไปแล้วถูกไปหลอกหลวง ถูกหลอกเงิน หรือไม่ก็พากันไปล้มตาย เวลาเห็นเขาจุดกองไฟมันจะมีแมลงเม่า หรือชีปะขาวบินมา สัตว์พวกนี้มันเห็นไฟที่ไหนมันจะบินไปที่แสงไฟนั้น แล้วมันก็พากันตาย แต่ถ้ามันอยู่กับต้นไม้ต้นข้าวอะไรพวกนี้ มันเกาะให้มันไม่ไปไหน มันก็จะไม่ตาย เป็นต้น

²⁷ พระราชวิจิตรปฏิภาณ, “ศรัทธา 3 ลักษณะ”, 28 เมษายน 2554, 20 มิถุนายน 2561 <<http://www.komchadluek.net/news/knowledge/95981>>

3) ศรัทธาเลื่อนระดับ หมายถึง มีความมั่นคงและมีการพัฒนาศรัทธา จากระดับศรัทธา เป็นวิริยะ เป็นสติ เป็นสมาธิ และเป็นปัญญา เรียกว่า เป็นพละ 5 ประการ ทั้งศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ที่ทุกคนเลื่อมใสและปฏิบัติธรรมลงไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ที่เรียกว่าอินทรีย์ 5 หรือ พละ 5 นั้น จะทำให้ศรัทธาเป็น “อจลศรัทธา” คือ “มั่นคง” นั่นคือ คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา

สามารถสรุปได้ว่า ถ้าจัดระดับของศรัทธานั้นมีอยู่ 3 ระดับ ได้แก่ ศรัทธาเลื่อนลอย ศรัทธา เลื่อนเปื้อน และศรัทธาขั้นสูงสุด คือ ศรัทธาที่มั่นคงไม่หวั่นไหวเรียกว่าอจลศรัทธา คือความเชื่อมั่นต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีความเชื่อว่าจะนำไปประโยชน์สุขบังเกิดแก่ตน เมื่อมีความศรัทธาแน่วแน่ด้วยความตั้งใจ เคารพ เกิดพลังความเพียรพยายามนำไปสู่การคิด วิเคราะห์ ใช้สติปัญญาในการพิจารณาแล้วปฏิบัติ จนกว่าจะสำเร็จผล หากขาดคุณสมบัติเหล่านี้แล้วนั้นย่อมถือศรัทธาเลื่อนเปื้อน ศรัทธาเลื่อนลอย เป็นศรัทธาที่หวั่นไหว หรือเรียกว่าจลศรัทธา ซึ่งอาจทำให้ถูกหลอกลวงได้ง่าย ขาดความมั่นคง มั่นใจ ศรัทธาที่มั่งคั่งมักจะถูกทำลายได้ง่าย เมื่อศรัทธาได้ถูกทำลายความตั้งใจจริงก็จะน้อยลง การประสบความสำเร็จก็จะยากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

2.4 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี

2.4.1 ความหมายของประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นประเพณีที่บุคคลถือปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตลอดชีวิต นับตั้งแต่ กำเนิดมาจากกรรมมารดาจนกระทั่งชีวิตแตกดับไปจากโลก ในเนื้อหาของนี้จะขอล่าวถึงในแต่ละช่วง ชีวิตของคนไทยว่ามีประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับหญิงมีครรภ์ไป จนถึงพิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย

ประเพณีไทยเป็นการแสดงออกถึงความหมายและคุณค่าของวัฒนธรรมอันดีงามของไทย สมควรที่คนไทยจะรับรู้ เข้าใจความหมายและคุณค่า เพื่อความภาคภูมิใจและเข้าใจความเป็นไทย ร่วมกัน แบ่งได้กว้าง ๆ ดังนี้

1. ประเพณีพิธีตามช่วงอายุ เช่น การเกิด บวช แต่งงาน และการตาย เป็นต้น
2. ประเพณีพิธีตามเทศกาล เช่น งานสงกรานต์ กลี้น ลอยกระทง เป็นต้น

แต่เมื่อเวลาผ่านไปย่อมจะต้องมีส่วนใหม่เข้ามาเสริมสร้างสิ่งเก่าและปรับปรุงประยุกต์จน กลมกลืนเข้ากันได้ จึงทำให้ประเพณีเดิมยังสืบต่อไป

พิธีกรรม คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำหรับกลุ่มชนทั่วไปที่กระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ²⁸

ประเพณี เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่างๆ กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ หากประเพณีนั้นคืออยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ตื้อก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคมรับเอาแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัฒนธรรมต่าง ๆ ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย และชี้ให้เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพุทธศาสนาด้วยศิลปกรรมที่งดงามเพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล เป็นต้น²⁹

ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน ให้ความหมาย ประเพณี ว่า การปฏิบัติหรือประเพณีของหมู่คน ในที่แห่งหนึ่งเป็นแบบแผนมาแบบเดียวกัน ปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งประเพณีแบ่งได้เป็นจารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี³⁰

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายว่า ประเพณี น.สิ่งที่นิยมถือปฏิบัติปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี³¹

ประเพณี หมายถึง การที่ชุมชนแหล่งใดแหล่งหนึ่งประพฤติปฏิบัติและกระทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นระเบียบแบบแผนและบรรทัดฐานของสังคมโดยสมาชิกในสังคมนั้นมีส่วนร่วมแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นส่วนสำคัญของสังคมนั้น³²

²⁸ อุดม เขยกิจวงศ์, *วิถีไทย หนังสือประกอบการเรียน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป : รหัสวิชา สศ 0210001*, อ่างแล้ว.

²⁹ Supapan2535, “ประเพณี (tradition)”, ม.ป.ร, 20 มิถุนายน 2561, <<https://sites.google.com/site/httpssuphaphan2535wordpresscom/prapheni-tradition>>

³⁰ พระยาอนุมานราชธน, *วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย*, (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 37.

³¹ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*, 20 มิถุนายน 2561, <<http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>>

แปลก สนธิรักษ์ ให้ความหมายว่า ประเพณีเป็นเรื่องของพิธีปฏิบัติสืบๆ กันมา มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขคงไว้บ้างประเพณีไทยแสดงถึงสัญลักษณ์ของชาติ ไม่ว่าจะชาติใด ภาษาใด จะต้องมีการประเพณีประจำชาติของตน³³

อานนท์ อาภาภิรม สรุปลงไว้ว่า ประเพณีนั้นถือเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเจริญและความเชื่อในของบุคคลในแต่ละยุคสมัยซึ่งถือปฏิบัติและดำรงรักษาประเพณีไว้ไม่ให้สูญหาย ซึ่งถือได้ว่าสังคมยุคนี้มีความเจริญโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตใจที่ทำให้ผู้คนมีความสามัคคี ร่วมมือ และพร้อมใจกันในการปฏิบัติและรักษาประเพณีไว้³⁴

สามารถสรุปได้ว่า ประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผน หรือเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมา มีความเป็นเอกลักษณ์ทางสังคม มีความสำคัญ และถ้าหากผู้ใดในสังคมนั้นไม่ปฏิบัติตามจะถือว่าฝ่าฝืนผิดกฎกติกาทางสังคมที่วางไว้จะถูกดำเนินคดีได้ โดยลักษณะของประเพณีในระดับสังคมเดียวกันจะมีลักษณะความกลมกลืนเกี่ยวข้องกัน หรืออาจจะเปลี่ยนไปบ้างก็ขึ้นอยู่กับยุคสมัยที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของสังคมนิยมที่เปลี่ยนไป

2.4.2 ความเป็นมาของประเพณี

ประเพณีมีป่อเกิดมาจากสภาพสังคม ธรรมชาติ ทัศนคติ เอกลักษณ์ ค่านิยมโดยความเชื่อของคนในสังคมต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์นั้น ๆ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุต่างๆ ฉะนั้นเมื่อเวลาเกิดภัยพิบัติขึ้นมนุษย์จึงต้องอ้อนวอนร้องขอในสิ่งที่ตนคิดว่าจะช่วยได้พอบนนั้นผ่านพ้นไปแล้วมนุษย์ก็แสดงความรู้คุณต่อสิ่งนั้นๆ ด้วยการทำพิธีบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ตามความเชื่อ ความรู้ของตน เมื่อเกิดประพัตินั้นคนส่วนรวมสังคมจึงยึดถือ

³² กิตติพร สัจจะบุตร, “ศึกษาประเพณีในรอบปีและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามประเพณีในรอบปีของชาวไทยมุสลิมอำเภอละงู จังหวัดสตูล”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2549, หน้า 12.

³³ แปลก สนธิรักษ์, *พิธีกรรมและประเพณี*, (กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2514), หน้า 193 อ้างใน กิตติพร สัจจะบุตร “ศึกษาประเพณีในรอบปีและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามประเพณีในรอบปีของชาวไทยมุสลิมอำเภอละงู จังหวัดสตูล”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2549, หน้า 12.

³⁴ อานนท์ อาภาภิรม, *สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525), หน้า 126 อ้างใน กิตติพร สัจจะบุตร “ศึกษาประเพณีในรอบปีและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามประเพณีในรอบปีของชาวไทยมุสลิมอำเภอละงู จังหวัดสตูล”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2549, หน้า 12.

ปฏิบัติเป็นธรรมเนียมหรือเป็นระเบียบแบบแผน และทำจนเป็นพิมพ์เดียวกันสืบต่อ ๆ กันจนกลายเป็นประเพณีของสังคมนั้น ๆ³⁵

ประเพณีและพิธีกรรมเนื่องในเทศกาล

เทศกาล หมายถึง วันที่กำหนดไว้เป็นประเพณีเพื่อทำบุญ และการรื่นเริงในท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวกับเทศกาลของไทย ได้แก่ ประเพณีตรุษสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา สารทไทย ลอยกระทง เป็นต้น

ปล่อยนกปล่อยปลา ในวันสงกรานต์นอกจากการทำบุญตักบาตรแล้วยังมีการทำบุญด้วยการปล่อยนกปล่อยปลา โดยเฉพาะการปล่อยปลาเป็นการช่วยปลาให้รอดตายจากน้ำแห้ง เพราะในช่วงเดือนเมษายนเป็นช่วงที่แห้งแล้งมาก น้ำในห้วยหนองแห้งขอด ถือว่าเป็นการให้ชีวิตใหม่อันเป็นกุศลแรง

พิธีลอยกระทง เป็นพิธีที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นงานนักขัตฤกษ์ที่รื่นเริง ประเพณีลอยกระทงเป็นเทศกาลประจำปี มีขึ้นในคืนวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 12

สันนิษฐาน ประเพณีลอยกระทงรับมาจากอินเดีย โดยความเชื่อในลัทธิพราหมณ์และศาสนาพุทธ ในลัทธิพราหมณ์เชื่อว่า การลอยกระทงเป็นการบูชาพระแม่คงคา อันเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นการขอขมาที่ได้ทิ้งสิ่งสกปรกลงไปในน้ำ เพื่อสะเดาะเคราะห์ ลอยทุกข์โศกโรคภัยเบาะบาปให้พ้นจากตัว เพื่ออธิษฐานให้ได้สิ่งที่ใฝ่ฝัน มีความสุขความสบาย มีโชคลาภ ส่วนศาสนาพุทธเชื่อว่าการลอยกระทงเพื่อบูชาพระพุทธรูปบาทที่ประทับไว้ ณ ริมหาดแม่น้ำนัมมทานทานที่ สำหรับคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับน้ำมาก และรับเอาความเชื่อประเพณีมาจากทั้งพุทธและพราหมณ์ จึงได้มีประเพณีการลอยกระทงเพื่อที่จะบูชาพระพุทธรูปและเพื่อขอขมาพระแม่คงคาที่ได้อาศัยดื่มกิน ชำระล้างสิ่งต่าง ๆ และเพื่อใช้ในการเกษตร

วัสดุที่ชาวบ้านนิยมนำมาใช้ในการสร้างงานประติมากรรม จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น วัสดุที่ช่างพื้นบ้านนำมาใช้ในการสร้างงานประติมากรรมในแต่ละท้องถิ่นมีอยู่หลายชนิด ได้แก่

1) **ดิน** เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในทุกท้องถิ่น โดยเฉพาะในท้องถิ่นภาคกลางที่มีดินซึ่งมีคุณภาพพิเศษ เช่น ดินแดงของจังหวัดราชบุรี ดินเป็นวัสดุพื้นฐานสำหรับงานปั้นประติมากรรมพื้นบ้านที่ทำด้วยดิน มีทั้งประเภทฝังให้แห้งและเผาให้สุก ในบางครั้งก็ใช้ปั้นเพื่อเป็นแบบในการทำพิมพ์หล่อปูน

³⁵Giannauncensor, “วัฒนธรรมและประเพณีของไทย”, 23 กันยายน 2559, 20 มิถุนายน 2561, <<https://thaicultureandthaitradition.wordpress.com/2016/09/23/ความเป็นมาของประเพณี/>>

หรือโลหะ ประติมากรรมที่ปั้นด้วยดินที่ชาวบ้านนิยมทำกัน ได้แก่ พระพิมพ์ ตุ๊กตาเสียดบาล ตุ๊กตารูปสัตว์ ตุ๊กตาชาวบ้าน ตุ๊กตาชาววัง ลวดลายประดับสิ่งก่อสร้าง

2) **หิน** เป็นวัสดุที่ใช้สำหรับทำงานแกะสลัก ท้องถิ่นภาคกลางนิยมให้หินทรายแกะสลักรูปเคารพและลวดลายต่าง ๆ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาแต่โบราณ ประติมากรรมสลักหินที่ทำกัน เช่น ลูกนิมิต พระพุทธรูป สาก ครก ฯลฯ

3) **ปูน** เป็นวัสดุที่ใช้ได้ทั้งปั้นและหล่อ ถ้าต้องการปั้นจะต้องนำปูนมาเผาให้สุกแล้วปั้นให้เป็นผงผสมด้วยน้ำยา โขลกจนเหนียวนุ่ม แล้วจึงนำมาปั้นเป็นลวดลาย หรือรูปต่าง ๆ เป็นที่นิยมทำกันมาแต่ครั้งโบราณ เมื่อแห้งแล้วมีความคงทนไม่แพ้ดิน และยังสามารถใช้กับงานที่มีความละเอียดได้อีกด้วย ประติมากรรมปูนปั้นมีทั้งที่ปั้นโดด ๆ เป็นรูปทรงลอยตัว และปั้นเป็นรูปทรงนูนประดับตกแต่งอาคารสิ่งก่อสร้าง เช่น หน้าบันบัว ปลายเสา ชุ่มประตู่ ชุ่มหน้าต่าง รูปภาพทวารบาล ลวดลายประดิษฐาน สลุปเจดีย์ ปรารงค์ ฯลฯ

4) **ไม้** เป็นวัสดุที่มีอยู่ทั่ว ๆ ไป ในทุกท้องถิ่น เช่น ไม้สัก ไม้โพธิ์ ไม้ปลู ไม้โมก ไม้ละมุด ไม้ขนุน ฯลฯ ส่วนมากเป็นไม้เนื้อละเอียดเหมาะที่จะนำมาแกะสลักเป็นรูปทรงลอยตัวหรือลวดลาย และสิ่งประดับตกแต่งอาคารสถานที่ ยานพาหนะที่สร้างด้วยไม้ ประติมากรรมพื้นบ้านสลักไม้พบได้ทั่วไป ดังจะเห็นได้จากลวดลายหน้าบันโบสถ์ วิหาร คันทวย หयोगรับหน้าต่าง รูปภาพและลวดลายประดับเครื่องดนตรีไทย เช่น ซออู้ ซอด้วง ระนาด หรือพระพุทธรูป ฯลฯ

5) **ผลไม้** เป็นวัสดุที่ชาวบ้านนำมาแกะสลักให้สวยงาม เพื่อใช้ตกแต่งหรือประกอบเป็นอาหาร จัดเป็นประติมากรรมพื้นบ้านที่นิยมทำกันทั่วไป แม้ว่าจะเป็นวัสดุที่ไม่คงทนถาวร แต่ก็ให้คุณค่าทางศิลปะ ผลไม้ที่นำมาแกะสลัก เช่น มะละกอ พักทอง พักเขียว มันเทศ เผือก ขิง ฯลฯ

6) **หยวกกล้วย** เป็นวัสดุที่ได้มาจากกาบของต้นกล้วย โดยลอกจากลำต้นกล้วยเป็นกาบยาว ชาวบ้านนำมาแทงหรือฉลุเป็นลวดลาย แล้วนำมาประกอบกันขึ้น เพื่อประดับและตกแต่ง “เบญจา” สำหรับรดน้ำในการมงคลต่าง ๆ เช่น ตัดจุก หรือประดับธรรมาสน์สำหรับพระเทศน์หรือประดับเมรุ หรือเชิงตะกอนเพื่อตั้งเผาศพ การแทงหรือสลักหยวกนี้บางทีเรียกว่า ทำเครื่องสด

7) **ขี้รัก** รักเป็นยางที่ได้จากต้นรักหรือต้นน้ำเกลี้ยง มีคุณสมบัติเป็นยางเหนียวเมื่อแห้งแล้วจับตัวแข็งคงทนอยู่ได้นาน ยางรักเมื่อผสมกับสมุกจะมีเนื้อนุ่มเหมาะแก่การปั้นกระแทนะ หรือกดพิมพ์ทำเป็นรูปภาพประติมากรรมต่าง ๆ ยางรักผสมกับสมุกจะเรียกว่า ขี้รักหรือรักตีลายใช้ในการปั้นหุ่น หน้าหัวโขน หน้าหุ่นต่าง ๆ ใช้กดเป็นพิมพ์ ทำเป็นลวดลายประดับชฎา มงกุฏ รวมทั้งปั้นลวดลายประดับภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วย

8) **กระดาษ** ทำจากเยื่อไม้ชนิดต่าง ๆ กัน เป็นวัสดุที่ชาวบ้านนำมาสร้างเป็นงานประติมากรรม ทั้งที่มีรูปทรงลอยตัว และรูปทรงอยู่ในพื้นที่ เช่น ใช้ปั้นหุ่นทำหัวโขน หัวโต หรือรูปต่าง ๆ ฯลฯ

9) **หนังสือ** ชาวบ้านจะใช้หนังสือหรือหนังสือควายตากแห้งมาใช้สร้างรูปเป็นประติมากรรมต่าง ๆ เช่น ตัวหนังสือใหญ่ หนังสือตะลุง หนังสือวัดขนอน จังหวัดราชบุรี ฯลฯ

10) **งาช้าง และเขาสัตว์** เป็นวัสดุที่ชาวบ้านนำมาแกะ โดยเฉพาะงาช้างนับว่าเป็นวัสดุที่มีค่า เพราะมีเนื้อละเอียด สีสนิมสะอาดสวยงาม ใช้แกะเป็นของมีค่าต่าง ๆ เช่น ดวงตราประทับ หนังสือต่าง ๆ พระพุทธรูป ตั๋วพัตยศสมณศักดิ์ เครื่องดนตรี ฯลฯ ส่วนเขาสัตว์นำมาแกะเป็นง่ามหนังสือหรือปลอกกมิด เขาสัตว์ที่นิยมใช้ คือ เขาวัว เขาควายเป็นบางครั้งงาช้างและเขาสัตว์ชาวบ้านนิยมใช้แกะเป็นเครื่องรางของขลังด้วย เช่น ปลัดขิก เป็นต้น

11) **โลหะ** เป็นวัสดุที่ชาวบ้านใช้หล่อรูปต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูป กระจด กระจก ฯลฯ บางครั้งก็ตีแม่เป็นแม่ แล้วนำไปประดับตกแต่งบุหุ้มวัตถุต่าง ๆ โดยคุณเป็นลวดลายสวยงามหรือนำมาทำเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ โลหะที่นิยมใช้กัน ได้แก่ ทองแดง ทองสัมฤทธิ์ เงิน นาก ทองคำ ดีบุก³⁶

สามารถสรุปได้ว่า ประเพณีนั้นเกิดจากพื้นฐานสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่มีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและบริบททางสังคม ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมการยอมรับว่าถูกต้องมีแบบแผนดีงามหรือไม่จึงยึดถือแนวปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง

2.4.3 ประเภทของประเพณี

ประเพณี อาจจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้หลายประเภท การจำแนกประเภทของประเพณีแบ่งออกหลายลักษณะ ดังนี้

บรรเทิง พาพิจิตร³⁷ แบ่งประเภทของประเพณีไทยเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. **ประเพณีส่วนบุคคล** ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน ประเพณีการเกิด ประเพณีการตาย ประเพณีการบวช ประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีทำบุญอายุ เป็นต้น

2. **ประเพณีส่วนรวม** ได้แก่ ประเพณีทางศาสนาต่างๆ เช่น ประเพณีการทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีตรุษ สารท ลอยกระทง ประเพณีเทศกาลสงกรานต์ และประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

2.4.4 ประเภทของประเพณีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

³⁶ อุตม เขยกิจวงศ์, *วิถีไทย หนังสือประกอบการเรียน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป : รหัสวิชา สศ 0210001*. อ่างแล้ว, หน้า 57, 76, 112-113, 118, 159-160.

³⁷ บรรเทิง พาพิจิตร, *ประเพณี วัฒนธรรมไทย และคติความเชื่อ*, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532) 24 เมษายน 2562 <<https://sites.google.com/site/fluck058/home/watnthrrm-laea-prapheni-thiy>>

Giannauncensor³⁸ กล่าวไว้ในบทความวัฒนธรรมและประเพณีของไทย ประเพณีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) **จารีตประเพณี หรือกฎศีลธรรม** หมายถึง สิ่งที่สังคมหนึ่งๆ ยึดถือและประพฤติ ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีความต่อเนื่องและมั่นคง เป็นเรื่องของความถูกต้องและความผิด และมีเรื่องศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นหากคนในสังคมนั้นต้องกระทำ ผู้ใดที่ฝ่าฝืนไม่กระทำถือว่าเป็นผิดจะต้องได้รับคำตำหนิหรือได้รับการลงโทษจากคนในสังคมนั้น ยกตัวอย่าง ลูกหลานต้องเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อยามที่ท่านชราภาพ หากผู้ใดไม่เลี้ยงดูปล่อยปละละเลยท่าน ถือได้ว่าเป็นคนที่เนรคุณหรือลูกอกตัญญู จารีตประเพณีของแต่ละสังคมนั้นย่อมไม่เหมือนกัน เพราะมีค่านิยมที่ยึดถือต่างกัน การนำเอาจารีตประเพณีของตนไปเปรียบเทียบกับของคนอื่นแล้วตัดสินว่าดีหรือเลวกว่าของตนย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนความเชื่อของแต่ละสังคมนั้นแตกต่างกันไป

2) **ขนบประเพณี** หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดไว้ของสังคม ปฏิบัติสืบต่อกันมาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

ทางตรง ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น สถาบันโรงเรียน

ทางอ้อม ได้แก่ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่วไป โดยไม่ได้วางระเบียบไว้แน่นอน แต่ปฏิบัติไปตามคำบอกเล่า หรือตัวอย่างจากที่ผู้ใหญ่หรือบุคคลในสังคมปฏิบัติ เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย การแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต หรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ตรุษจีน สารทไทย การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

3) **ธรรมเนียมประเพณี** หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญที่ทุกคนควรทำ มีความถูกต้องเหมือนจารีตประเพณี เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ทุกคนปฏิบัติกันโดยทั่วไปจนเคยชิน และไม่รู้สึกรับผิดชอบที่ส่วนใหญ่เป็นมารยาทในด้านต่างๆ เช่น การพูด การแต่งกาย การเป็นแขก ไปเยี่ยมผู้อื่น การรับประทานอาหาร ฯลฯ สามารถแบ่งประเภทของประเพณีไทยออกได้อีก 4 ประเภท คือ

- ประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตหรือประเพณีครอบครัว ได้แก่ ประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ

- ประเพณีท้องถิ่นของชุมชนหรือประเพณีส่วนรวมตามเทศกาล ประเพณีการชักพระ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีงานบุญบั้งไฟ ประเพณีการรับประทานอาหาร

³⁸ กิตติพร สัจจะบุตร, “ศึกษาประเพณีในรอบปีและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามประเพณีในรอบปีของชาวไทยมุสลิมอำเภอละงู จังหวัดสตูล”, อ้างแล้ว.

- ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวกับอาชีพ เช่น ภาคใต้ ได้แก่ การลงขันลงหิน การทำขันธ์และเครื่องลงยา การทำผ้าบาติก การทำโสร่งปาเต๊ะ ประเพณีการแต่งกาย ประเพณีการแต่งกาย ประเพณีการเล่นในงานนักขัตฤกษ์ เช่น การละเล่นหนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น

- ประเพณีราชการ คือประเพณีที่ทางราชการเป็นผู้กำหนดขึ้น จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ รัฐพิธีและพระราชพิธี

สามารถสรุปได้ว่า ประเพณีสามารถแบ่งออกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ที่ใช้ตามสภาพบริบททางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเชื่อของแต่ละบุคคลด้วย เช่น ประเพณีตามท้องถิ่นของแต่ละชุมชนหรือประเพณีตามเทศกาล ประเพณีตามท้องถิ่นชุมชน ประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตหรือประเพณีครอบครัว และประเพณีทางราชการ แต่อย่างไรก็ตามทุกประเพณีมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมด้วยกันทั้งสิ้นและปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

2.4.5 ความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

วัฒนธรรมประเพณีของชาติ ล้วนแสดงให้เห็นความคิด ความเชื่อ ที่สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นมา ความสำคัญ ซึ่งล้วนเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมไทย ดังนั้นขนบธรรมเนียมประเพณีไทยจึงมีความสำคัญ สรุปได้ดังนี้³⁹

1) **ความเป็นสิริมงคล** ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยนั้น ล้วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และพรหมณ์ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมานั้น เป็นความเชื่อเรื่องของความเป็นมงคลแก่ชีวิต

2) **ความสามัคคี ความเสียสละ** ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเครื่องฝึกจิตใจให้รู้จักเป็นผู้เสียสละจะเห็นได้จากงานบุญต่าง ๆ มักเกิดการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน เช่นพิธีขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย ทำให้เกิดความรักความสามัคคี

3) **การมีสัมมาคารวะ** ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอย่างหนึ่ง แสดงถึงความน้อม น้อมอ่อนโยน ความมีมารยาทไทย

4) **ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย** ช่วยทำให้คนไทยอยู่ในกรอบที่ดีงาม ถือว่าเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรม ได้อย่างหนึ่ง

5) **ขนบธรรมเนียมประเพณีในแต่ละท้องถิ่น** ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็มีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย มีความเป็นชาติเดียวกัน และสามารถแบ่งออกถึงความเป็นมาของชาติได้

2.4.6 ผลกระทบจากความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี

³⁹รัตนชณิ์ สามีใจ, “ชีวิตและวัฒนธรรมไทย”, 2561, 24 เมษายน 2562, <<https://sites.google.com/site/bluechsbu/neuxha-bt,h-reiyn/neuxha-thi-7>>

จากการศึกษาและได้รับข่าวสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามประเพณีอันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยยกตัวอย่างบางประเพณีบางของไทยที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ประเพณีลอยกระทง

1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยกระทง

ในอดีตคนไทยมีความเชื่อว่าแหล่งน้ำทุกสายจะมีพระแม่คงคาคอยปกปักรักษาและบันดาลน้ำให้กับผู้คน ได้มีดื่มมีใช้ไม่ขาดแคลน แต่เนื่องจากมนุษย์นั้นมักทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงไปในแม่น้ำซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงจะต้องมีการขอขมาพระแม่คงคา อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าการลอยกระทงนั้น เป็นการลอยเพื่อความทุกข์ ความโศกลอยหายไปพร้อมกับกระทง บางคนตัดเล็บตัดผม และใส่เงินลงไปในกระทง สิ่งเหล่านี้เป็นความเชื่อที่มาในภายหลัง เป็นสิ่งที่ผู้กระทำสบายใจ⁴⁰

2) ประเพณีลอยกระทงในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ประเพณีลอยกระทงในปัจจุบันถูกดัดแปลงจากที่เคยปฏิบัติในอดีตไปบ้าง การให้ความสำคัญของความหมาย คุณค่า สาระและแนวทางที่พึงปฏิบัติลดน้อยลง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและเทคโนโลยี ทำให้ประเพณีของชุมชนมีการปรับเปลี่ยน แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นควรจะเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติ ไม่ใช่เปลี่ยนหัวใจของประเพณี สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนจากสภาพสังคมเกษตรกรรมสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรม คนไทยกำลังได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมมากขึ้นเรื่อยๆ ประเพณีที่เคยมีความสำคัญต่อชุมชนในอดีตก็เช่นกัน อย่างเช่นประเพณีลอยกระทง ซึ่งกลายเป็นเทศกาลรื่นเริงเพื่อใช้ในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจ กิจกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิมของประเพณีลอยกระทง คือ เน้นการประกวดนางนพมาศซึ่งไม่ควรให้ความสำคัญมากเกินไปจนเปลี่ยนเป็นกิจกรรมหลัก ซึ่งไม่ใช่แก่นแท้ของประเพณีลอยกระทง แต่เป็นเพียงกิจกรรมเสริมขึ้นมาทีหลังเพื่อให้เกิดความสนุกเท่านั้น การจุดดอกไม้ไฟ ประทัด และพลุ ซึ่งทำให้เกิดมลภาวะทางเสียง อีกทั้งกลุ่มวัยรุ่นที่มีความคิดคะนอง ไม่ระมัดระวัง ไม่นึกถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้คน อาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้ และกิจกรรมการประดิษฐ์กระทง ซึ่งสมัยก่อนนั้นใช้เพียงวัสดุพื้นบ้านที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น หยวกกล้วย ใบตอง เป็นวัสดุย่อยสลายง่าย แต่ปัจจุบันใช้โฟม พลาสติก กระดาษ ซึ่งย่อยสลายไม่ถ่วงนัก ทำให้ส่งผลกระทบต่อแม่น้ำ ลำคลอง สกปรก และเกิดมลภาวะเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับปัญหาการย่อยสลาย และการจัดการขยะ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่ใช่ความหมายและแก่นสาระที่แท้จริงของประเพณีลอยกระทง⁴¹

⁴⁰ สำนักข่าวไทย, “วันลอยกระทง”, 3 พฤศจิกายน 2560, 20 มิถุนายน 2561, <<http://www.mnre.go.th/uttaradit/th/news/detail/6425>>

⁴¹ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, *ลอยกระทง*, (กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2557), หน้า 9.

3) ผลกระทบจากประเพณีลอยกระทง

เทศกาลลอยกระทงเป็นประเพณีที่จัดขึ้นทุกปีของประเทศไทย เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อพระแม่คงคา หรือแม่น้ำ ที่คนไทยใช้อุปโภคและบริโภค แต่สิ่งที่เหลือจากงานลอยกระทงนั้นคือ “ขยะ” ซึ่งเกิดจากซากของกระทงจำนวนมากที่ลอยอยู่ในแม่น้ำหลายแห่ง ซึ่งเป็นกระทงที่ทำมาจากต้นกล้วยใบตอง ขนมปัง และโฟม และปัญหาที่ตามมาอีกอย่างคือการกำจัดซากของกระทงเหล่านี้ ซึ่งยังไม่รวมขยะอื่นๆ ที่เกิดจากกิจกรรมการไปลอยกระทง อาทิเช่น อุปกรณ์ตกแต่ง ภาชนะใส่อาหาร ขยะอันตรายประเภท พลุ โคมลอย ดอกไม้ไฟ ซึ่งเมื่อขยะเหล่านี้รวมกันกลายเป็นขยะที่มีจำนวนมากขึ้น มีบทสัมภาษณ์ของ นพ. ดนัย ธีวันดา รองอธิบดีกรมอนามัย กล่าวว่า กระทงทั้งหมดเมื่อลอยแล้วก็กลายเป็นขยะที่ต้องถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง เพื่อลดการเกิดมลพิษต่อแหล่งน้ำ ซึ่งการใช้พลังงานและทรัพยากรจำนวนมากเพื่อจัดการและกำจัดเป็นปัจจัยสำคัญของการก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจก ที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะโลกร้อน และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนกระทงที่ทำจากขนมปัง ประชาชนให้ความสนใจนำมาลอยกันมากขึ้นเพื่อใช้เป็นอาหารปลา หากมีจำนวนมากเกินไป ปลากินไม่ทัน ก็จะทำให้เน่าเสียได้ ส่วนกระทงที่ทำจากโฟมเป็นวัสดุที่ย่อยสลายยาก หลายคนเชื่อว่าสะดวกดี ลอยน้ำได้ง่าย แต่อาจไปอุดตันตามท่อ กีดขวางทางน้ำ อีกทั้งกระบวนการผลิตโฟมต้องใช้สารเคมีจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดภาวะโลกร้อนได้อีกด้วย⁴²

2. ประเพณีลอยโคมหรือยี่เป็ง

1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยโคม

ประเพณีลอยโคมเป็นประเพณีพื้นบ้านที่ชาวล้านนาจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 12 เป็นการลอยโคมปล่อยขึ้นสู่ท้องฟ้า ลอยไปตามอากาศ ซึ่งโคมทำจากวัสดุด้วยกระดาษสา ติดกับโครงไม้ไผ่ ซึ่งมีไส้สันที่สวยงาม และจุดตะเกียงไฟตรงกลาง เพื่อให้ไอความร้อนเป็นตัวนำพาโคมลอยขึ้นสู่อากาศ ซึ่งเกิดจากความเชื่อเรื่องของพุทธศาสนา ชาวล้านนาเชื่อว่าการลอยโคมและปล่อยขึ้นไปในอากาศนั้น ถือเป็นปล่อยความทุกข์และเรื่องราวร้ายๆ ปล่อยเคราะห์ ให้พ้นจากตัวและให้ลอยไปกับอากาศตลอดจนการอธิษฐานขอพรเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง มั่งมี ศรีสุข และเจริญก้าวหน้าขึ้นไป⁴³

2) ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทยในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

⁴² มติชนออนไลน์, “กรมอนามัย แนะนำ 5 วิธี ลดขยะ คีนลอยกระทง”, 10 พฤศจิกายน 2559, 20 มิถุนายน 2561 <https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_355211>

⁴³ กระทรวงวัฒนธรรม, “ประเพณีลอยโคม”, 24 มกราคม 2558, 20 มิถุนายน 2561 <https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=371>

ประเพณียี่เป็ง

ประเพณี “ยี่เป็ง” เป็นประเพณีลอยกระทงตามประเพณีล้านนาที่จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน 2 ของชาวล้านนา เป็นภาษาคำเมืองในภาคเหนือ คำว่า “ยี่” แปลว่า สอง และคำว่า “เป็ง” มีความหมายตรงกับคำว่า “เพ็ญ” หรือพระจันทร์เต็มดวง ซึ่งชาวไทยในภาคเหนือจะนับเดือนทางจันทรคติเร็วกว่าไทยภาคกลาง 2 เดือน ทำให้เดือนสิบสองของไทยภาคกลาง ตรงกับเดือนยี่ หรือเดือน 2 ของไทยล้านนา

ประเพณียี่เป็งจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 13 ค่ำ ซึ่งถือว่าเป็น “วันดา” หรือวันจ่ายของเตรียมไปทำบุญเลี้ยงพระที่วัด ครั้นถึงวันขึ้น 14 ค่ำ พ่ออยู่แม่อยู่และผู้มีศรัทธาก็จะพากันไปถือศีล ฟังธรรม และทำบุญเลี้ยงพระที่วัด มีการทำกระทงขนาดใหญ่ตั้งไว้ที่ลานวัด ในกระทงนั้นจะใส่ของกินของใช้ ใครจะเอาของมาร่วมสมทบด้วยก็ได้เพื่อเป็นทานแก่คนยากจน ครั้นถึงคืนวันขึ้น 15 ค่ำ จึงนำกระทงใหญ่ที่วัดและกระทงเล็ก ๆ ของส่วนตัวไปลอยในลำน้ำ

ในงานบุญยี่เป็งนอกจากจะมีการปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์มหาชาติตามวัดวาอารามต่าง ๆ แล้ว ยังมีการประดับตกแต่งวัด บ้านเรือน และถนนหนทางด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย ทางมะพร้าว ดอกไม้ ตุ๊ก ข่อยประทีป และชักโคมยี่เป็งแบบต่าง ๆ ขึ้นเป็นพุทธบูชา พอตกกลางคืนก็จะมีมหรสพและการละเล่นมากมาย มีการแห่โคมทอง พร้อมกับมีการจุดถ้วยประทีป (การจุดดวงปะติด) เพื่อบูชาพระรัตนตรัย, การจุดบอกไฟ, การจุดโคมประดับตกแต่งตามวัดวาอาราม และการจุดโคมลอยปล่อยขึ้นสู่ท้องฟ้า เพื่อบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ตามวัฒนธรรมของล้านนาจะแบ่งโคมไฟออกเป็น 4 แบบ คือ “โคมตัว” หรือโคมไฟเล็กที่ห้อยอยู่กับซีกไม้ไผ่ซึ่งผู้คนจะถือไปในขบวนแห่และนำไปแขวนไว้ที่วัด

แบบที่สองเรียก “โคมแขวน” ที่ใช้แขวนบูชาพระพุทธรูปทำเป็นหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น รูปดาว รูปตะกร้า โดยปกติจะใช้แขวนตามวัดหรือตามหิ้งพระก็ได้

แบบที่สามเรียก “โคมพัด” ทำด้วยกระดาษสาเป็นรูปกรวยสองอันพันรองแกนเดียวกัน ด้านนอกจะไม่มีลวดลายอะไรส่วนด้านในจะตัดแต่งเป็นรูปทรงต่าง ๆ ในทางพุทธศาสตร์ เมื่อจุดโคมด้านใน แสงสว่างจะทำให้เกิดเงาบนกรวย ด้านนอกก็จะเคลื่อนไหวคล้ายตัวหนังสือ

แบบสุดท้ายเรียก “โคมลอย” เป็นโคมใหญ่มีรูปร่างคล้ายบอลูน ตัวโครงทำจากซีกไม้ไผ่หุ้มด้วยกระดาษสา เมื่อจุดโคม ความร้อนจากเปลวไฟจะทำให้โคมลอยตัวขึ้น การปล่อยโคมลอยนี้จะทำกันที่วัดหรือตามบ้านคน โดยเชื่อว่าโชคร้ายทั้งหลายจะลอยไปกับโคม

ประเพณีบุญบั้งไฟ

บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีประจำปีของชาวภาคอีสาน ที่สืบเนื่องมาจากพิธีการขอฝนของพญาแถน หรือเทวดา โดยจัดพิธีจุดบั้งไฟเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพาะปลูก เมื่อหลังเทศกาลสงกรานต์ราว ๆ กลางเดือน 6 ของทุกปี

“บั้ง” แปลว่า “ไม้กระบอก” บั้งไฟเป็นดอกไม้เพลิง ทำจากกระบอกไม้ไผ่ที่อัดดินปืน เพื่อการจุดระเบิดให้พุ่งขึ้นไปในอากาศเป็นการบวงสรวงพญาแถนโดยมีขนาดที่นิยมอยู่ 3 ขนาด คือ “บั้งไฟธรรมดา” บรรจุดินปืนไม่เกิน 12 กิโลกรัม “บั้งไฟหมื่น” บรรจุดินปืนเกิน 12 กิโลกรัม และหากบรรจุดินปืนถึงขนาด 120 กิโลกรัม นั้น มีชื่อเรียกว่า “บั้งไฟแสน” ถ้าบั้งไฟขึ้นสูงก็แปลว่าฝนฟ้าข้าวปลาอาหารจะอุดมสมบูรณ์ดี ก็จะพากันเลี้ยงฉลองรื่นเริงกันในหมู่ผู้ที่ไปร่วมงาน ถ้าบั้งไฟแตกหรือไม่ขึ้นก็หมายความว่าฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล เป็นต้น

ในวันแรกของเทศกาล หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดโฮม” จะมีการนำเอาบั้งไฟออกมาแห่แห่นตามเมืองกันก่อน จนกระทั่งวันที่ 2 ถึงจะนำบั้งไฟไปจุดกันกลางทุ่งนา โดยเฉพาะที่จุดบั้งไฟต้องทำเป็นพะองพาดขึ้นไปบนต้นไม้ใหญ่สูงประมาณ 30 เมตร แล้วจุดชนวนให้ดินปืนเกิดการระเบิด ปัจจุบันได้มีการประกวดความสวยงามและความสูงของบั้งไฟที่จุดขึ้นไปบนท้องฟ้า และหากบั้งไฟอันไหนไม่ยอมพุ่งขึ้น เพราะดินปืนด้าน เจ้าของ บั้งไฟก็จะถูกจับโยนลงในโคลนตมกลางทุ่งนาเป็นการทำโทษ ประเพณีการเล่นบั้งไฟที่นิยมกันมากเวลานี้คือที่ยโสธร

ประเพณีลอยกระทง

ประเพณีลอยกระทงนี้ ได้เข้ามาสู่เมืองไทยในสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์แห่งกรุงสุโขทัย โดยในระยะแรก ๆ เป็นการลอยกันอย่างธรรมดา ไม่มีพิธีการแต่อย่างใด และกล่าวกันว่าผู้ที่ออกแบบกระทงให้มีรูปทรงเป็น แบบอย่างในสมัยนี้ก็คือ “นางนพมาศ” หรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระสนมเอกในพระมหารัชมหาราชที่ 2 หรือพระร่วงเจ้าแห่งกรุงสุโขทัย กล่าวกันว่าจัดขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพระแม่คงคาอันศักดิ์สิทธิ์

ประเพณีลอยกระทงนี้จะจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 อันเป็นเวลาที่จะพระจันทร์เต็มดวงและแม่น้ำลำคลองแทบทุกสายเต็มเปี่ยมล้นฝั่งประชาชนจะพากันนำกระทงที่ตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้สดนานาชนิด ตรงกลางติดรูปเทียนส่องแสงระยิบระยับไปลอยตามแม่น้ำลำคลองพร้อมกับอธิษฐานให้สิ่งที่ไม่ดีต่าง ๆ ลอยไปตามกระแส น้ำ ในวันนี้บางสถานที่จะจัดให้มีการประกวดกระทงและนางนพมาศเพื่อเป็นการเพิ่มสีสันของงานอีกด้วย⁴⁴

การลอยกระทงในประเทศเพื่อนบ้านก็มีประเพณีลอยกระทงเช่นกันแต่อาจมีความหมายที่แตกต่างกันไปเช่นการลอยกระทงของไทยต่างกับของลาวอยู่อย่างหนึ่ง คือการลอยกระทงของไตนิยมลอยในวันเพ็ญเดือนสิบสอง คือในฤดูน้ำซึ่งตามปกติจะเป็นเวลาที่ท้องฟ้าใสปราศจากเมฆฝน ส่วนของประเทศลาวนั้นเขากลับเริ่มลอยกระทงตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ ถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 คือเริ่ม

⁴⁴ ชูสิทธิ์ สุสุวรรณ-สุชีราภรณ์ บริสุทธิ์, *ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทย*, (กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ, 2542), หน้า 29-32, 65-67 และ 94.

ลอยกระทงในวันออกพรรษานั้นเอง การลอยกระทงของลาวจึงมีสองวัน ส่วนไทยมีวันเดียว ในการลอยกระทงวันแรกของลาวคือวันเป็งหรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 นั้น ลาวเขาเรียกว่าพิธี “ไหลเฮือไฟ” คือการลอยเรือไฟนั่นเอง ในวันนี้เขาจะทำกระทงเป็นรูปเรือ หรือรูปสัตว์ต่าง ๆ แต่ทำชนิดใหญ่โตมาก สามารถที่จะบรรจุทุกเครื่องทำบุญต่าง ๆ ลงไปได้ กระทงหรือเฮือไฟบางลำเจ้าของบรรทุกสบงจิวรตลอดจนอาหารการกิน หรือบางทีจุดตะเกียงเจ้าพายุใส่ลงไปก็มี กล่าวกันว่าคนที่ศรัทธามาก ๆ ถึงกับใส่สายสร้อยทองคำลงในกระทงก็เคยมี แต่เห็นจะมีไม่บ่อยนัก เพราะถ้ามีบ่อย ๆ เชื่อว่าคนลอยจะน้อยเข้า และคนเก็บกระทงจะมีมากขึ้น การลอยกระทงในวันนี้ถือเป็นการบูชาพระพุทธเจ้า

ส่วนการลอยกระทงในวันแรม 1 ค่ำนั้น ลาวเขาเรียกว่า พิธี “ไหลเต้าน้ำ” ที่เรียกอย่างนี้ เข้าใจว่าจะยืมชื่อมาจากการจับปลาของชาวประมง คือชาวประมงลาวที่ใช้อวนจับปลา เขามักใช้ลูกน้ำเต้าแห้งทำเป็นตุ้ม เพราะน้ำเต้าแห้งๆ นั้น ลอยน้ำคล้ายลูกโป่ง วิธีนี้ผิดกับของไทยเพราะทางไทยเราใช้กระบอกไม้ไผ่เป็นปล้อง ๆ มีข้อหัวท้ายลอยเป็นตุ้ม การลอยกระทงในวันแรม 1 ค่ำนี้ เป็นการลอยกระทงเล็ก ไม่ใหญ่โตเหมือนในวันขึ้น 15 ค่ำ ของในกระทงก็ไม่มีอะไรมาก นอกจากหมากพลู บุหรี่ และขนมมมนเนยชนิดหน้อยและเนื่องจากกระทงนี้ถูกปล่อยลอยไปมีลักษณะเหมือนน้ำเต้าที่ลอยอวนของชาวประมง จึงพากันเรียกการลอยกระทงนี้ว่า “ไหลเต้าน้ำ” การลอยกระทงในวันนี้ ลาวถือกันว่าเป็นการลอยบังสุกุล เห็นจะหมายถึงลอยให้ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วนั่นเอง

เท่าที่เล่ามาข้างต้นนี้ คือประเพณีการลอยกระทงของลาวในประเทศลาว ส่วนลาวในประเทศไทยนั้นพิธีการลอยกระทงค่อนข้างจะสนุกและไม่ค่อยหมดเปลือง ได้ทราบมาว่าทางจังหวัดอุบลราชธานีและหนองคาย มีการลอยกระทงเช่นเดียวกันกับประเทศลาว แต่มีข้อปรกย่อยบางอย่าง ผิดกันบ้างเล็กน้อย เช่นการจัดของใส่กระทงก็ไม่มากเหมือนอย่างในประเทศลาว กระทงที่ลอยก็ใช้ต้นกล้วยเป็นต้น ๆ ไม่มีใครจะประดับประดาอะไรมากนัก ต่อเป็นแพพอปักไต้ได้แล้วก็ใช้ได้ ได้ยินมาว่าจุดประสงค์ส่วนใหญ่ในการลอยกระทงของชนในภาคอีสานนั้น ก็เพื่อจะบูชาพระพุทธเจ้า ซึ่งเสด็จลงมาจากดาวดึงส์สวรรค์แต่อย่างเดียว การลอยกระทงที่จุดได้ลูกโพลสงสว่างนั้น เท่ากับเป็นการสมโภชแสดงความยินดีที่พระพุทธองค์เสด็จกลับลงมายังโลกมนุษย์ การจุดไฟบูชาไฟบูชานี้ใช้จะจุดเฉพาะในกระทงหยกเท่านั้นก็หาไม่แม้ตามหน้าบ้าน เขาก็มักทำราวด้วยต้นกล้วย ปักไต้กันให้สว่างไสวไปหมด หนุ่ม ๆ สาว ๆ เขามักจะเดินตามดูกระทง พร้อมกับแอ้วลาวเป่าแคนกันอย่างสนุกสนาน

สำหรับการลอยกระทงในประเทศเขมรต่อไป อันที่จริงประเทศลาวกับประเทศเขมรก็อยู่ใกล้กัน แต่พิธีรีตองอะไรก็ออกจะต่าง ๆ กันอยู่แสดงว่ายังมีลักษณะประจำชาติของแต่ละประเทศเหลืออยู่บ้างตามประเพณีของประเทศเขมรนั้น เขานิยมการลอยกระทงในวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำเดือน 12 คือมีถึง 3 วัน คือผิดกับประเทศลาวซึ่งมีเพียง 2 คืนเท่านั้น การลอยกระทงของเขมรเป็นพระราชพิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินจะต้องกระทำ ตามประเพณีนั้น พระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จลงตำหนักแพ แลประทับอยู่ 3 ราตรี เพื่อทอดพระเนตรกระทงต่าง ๆ ที่บรรดาพระ

บรมวงศานุวงศ์และข้าราชการตบแต่งมาถวาย ในเวลาที่พระเจ้าแผ่นดินประทับตำหนักแพนั้น นักร้องสตรีฝ่ายในก็จะร้องเพลงแห่ถวาย เพลงแห่ของเขมรก็คือเพลงแห่ของไทยนี้เอง เขมรเขาเรียกกว่าแห่ และในเวลาที่ทำการลอยกระทงนั้น ก็มีการจุดพลุและดอกไม้เพลิงต่าง ๆ ส่วนการร้องเพลงนั้นก็ร้องไปจนสว่างจึงเลิก

การลอยกระทงของเขมรนี้แปลกอย่างหนึ่ง ที่ถือเอาพิธีการไหว้พระจันทร์รวมเข้าไปด้วย การไหว้พระจันทร์รวมเข้าไปด้วย การไหว้พระจันทร์นี้เท่าที่ทราบกันก็เป็นธรรมเนียมข้างฝ่ายจีนเขาปฏิบัติกันอยู่ทำไมเขมรจึงต้องมาไหว้พระจันทร์ เรื่องนี้ยังมองไม่เห็นที่มาว่าเกี่ยวกับการลอยกระทงอย่างไร นอกจากนี้เขมรเขายังมีพิธีอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่าการรับประทานออกอ่าบคำว่า “ออกอ่าบ” นี้เป็นภาษาเขมรพูดเป็นไทย ๆ ก็คือการรับประทานข้าวเม่านั่นเอง วิธีออกอ่าบนี้ก็ไม่เห็นยากเย็นอะไร กอบข้าวเม่าด้วยมือขวา แล้วก็เงยศีรษะขึ้น กรอกข้าวเม่าเข้าไปในปาก ลักษณะที่ทำอย่างนี้เอง ที่เรียกว่าออกอ่าบ ส่วนประเพณีหรือต้นเรื่องเดิมที่จะมีการรับประทานข้าวเม่ากันนี้ ยังสืบไม่ได้ความว่ามีมากันอย่างไร ทราบแต่ว่าข้าวเม่านี้ถือกันว่าเป็นของขวัญอันวิเศษของชาวชนบท เมื่อไปเยี่ยมเยียนกันและกันเขามักจะมีข้าวเม่าติดมือไปฝากกันเสมอ

การลอยกระทงของลาวและเขมร ตามที่ได้เล่ามานั้น จะเห็นได้ว่าเขาถือเป็นเรื่องการทำบุญ ไม่ใช่เพื่อความสนุกอย่างเดียว แม้การจุดได้ตามไฟเพื่อบูชาพระพุทธเจ้านั้นก็เป็นเรื่องน่าคิดอยู่ เพราะมีอะไรคล้าย ๆ มาทางไทยและอินเดียที่ว่าการลอยกระทงนั้น ก็เพื่อจะบูชาพระพุทธบาทที่ริมฝั่งน้ำนัมมทา ซึ่งเดี๋ยวนี้เรียกว่า แม่น้ำเนรพุททา ผิดกันเพียงฝ่ายหนึ่งบูชาพระพุทธบาท อีกฝ่ายหนึ่งบูชาพระพุทธองค์ที่เสด็จลงมาจากรดาวดึงส์สวรรค์เท่านั้น

ในหนังสือคำให้การพราหมณ์อัญจตุระนั้นนำ ได้กล่าวถึงพระราชพิธีสิบสองเดือนของอินเดียไว้ว่า เดือน 12 พระราชพิธีช็อกติภิธานา วันแรม 1 ค่ำ เอาไม้ยาวมาทำเสาโคมปักในพระราชฐาน และชาวบ้านชาวเมืองทุกบ้านทุกเรือนชักโคมจุดประทีปไว้ 15 วัน ถึงวันดับทำแพน้อย ๆ จุดประทีปลอยในแม่น้ำคงคา และจุดดอกไม้เพลิงบูชาพระที่วัดปาดลิตาส วัดมาโคตาส จึงลตโคม

นอกจากนี้ในวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 12 พวกสตรีทั้งหลายพากันไปเฝ้าพระวิษณุ มีโคมจุดไฟถือไปด้วย และในวันนักษัตรฤกษ์ ชนทั้งหลายจะจุดประทีปลอยลงในแม่น้ำและทะเล นอกจากนี้เขายังถือกันอีกว่า การลอยประทีปนั้นเป็นการทำนายดิรัยต่าง ๆ ได้อีกด้วย โดยสังเกตแสงประทีปจะลูกรุ่งโรจน์หรือจะริบหรี่และดับ นี่คือการลอยประทีปของชาวอินเดีย⁴⁵

นอกจากนี้ ศาสวัต, 2550 ได้อธิบายว่าประเพณีที่ถือว่ายิ่งใหญ่และให้ผลบุญต่อผู้กระทำ ซึ่งมีการสืบทอดกันมานานในหมู่พุทธศาสนิกชนไทยตั้งแต่สมัยรุ่นคุณทวด และปู่ย่าตายายมาจนถึง

⁴⁵ ส.พลายน้อย, *เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพฯ : อมรรการพิมพ์, 2544), หน้า 329-334.

ปัจจุบัน นั่นก็คือ การทำบุญการทำบุญถวายทานมีหลายอย่าง ผลบุญที่จะได้รับก็แตกต่างกันไป แต่ผลบุญที่ทำย่อมเกิดกับตัวเราทั้งในชาตินี้ และส่งผลถึงชาติหน้า การลอยกระทง เป็นประเพณีของไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล พิธีนี้จะเริ่มทำตั้งแต่กลางเดือน 11 ถึงกลางเดือน 12 ซึ่งเป็นฤดูน้ำหลาก น้ำจะเต็มสองฝั่งแม่น้ำ ที่นิยมมาก คือ ช่วงวันเพ็ญเดือน 12 เพราะพระจันทร์เต็มดวง ทำให้มองเห็นแสงจันทร์ส่งเวลากลางคืน เป็นบรรยากาศที่สวยงามแก่การลอยกระทง เดิมพิธีลอยกระทงนี้เรียกว่า พระราชพิธีจองเปรียงชักโคมลอย โคมซึ่งเป็นพิธีของพราหมณ์กระทำ เพื่อบูชาพระเป็นเจ้าทั้ง 3 องค์ คือ พระพรหม พระอิศวร และพระนารายณ์ ครั้นคนไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ก็ทำพิธีชักโคม เพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระจุฬามณี ร สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ลอยโคมบูชาพระพุทธรูปมหาดทรายแม่น้ำนัมมทานที่ประเทศอินเดีย กล่าวคือ ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์เสด็จไปยังแม่น้ำนัมมทาน พญานาคตนหนึ่งได้อารธนาให้พระพุทธองค์เสด็จไปยังนาคพิภพเพื่อทำการบูชา และพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงธรรมแก่พญานาคก่อนที่พระพุทธองค์จะเสด็จกลับ พญานาคได้กราบทูล ขอให้พระองค์ประทับรอยพระบาทไว้ ณ ริมฝั่งแม่น้ำนัมมทานที่ เพื่อเป็นที่ระลึกและที่สักการบูชาสืบต่อไป พระพุทธองค์จึงได้ประทับรอยพระบาทไว้ตามความประสงค์ของพญานาค จนเป็นที่สักการบูชาของเหล่า นาค เทพยดา และมนุษย์ทั้งหลายสืบมา

กล่าวโดยสรุปแล้ว การลอยกระทงเป็นการรักษาต้นตอประเพณีมิให้สูญหายไป และยังเป็น การน้อมระลึกถึงคุณของพระพุทธองค์ที่มีต่อมนุษย์โลก ดังเช่นความประสงค์ของนาคพิภพ⁴⁶

ประเพณีปล่อยเต่า จังหวัดภูเก็ตเป็นอีกประเพณีหนึ่งไทยในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ที่มา จังหวัดในภาคใต้ที่อยู่ติดชายทะเลอันดามัน อุดมสมบูรณ์ไปด้วยเต่าพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งเต่าที่คนพบได้ในน่านน้ำไทยนั้นมีอยู่ 5 ชนิด ได้แก่ เต่ากระ เต่าตนุหรือเต่าจระเม็ด เต่าตาแดง เต่าหญ้า และเต่ามะเฟือง ด้วยเหตุที่ไข่เต่าเป็นอาหารที่เลื่องชื่อ จึงมีผู้ไปขุดคุ้ยหาไข่เต่ามา รับประทานและจำหน่าย ฤดูที่เต่าวางไข่นั้นอยู่ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ธรรมชาติของแม่เต่าที่วางไข่นั้นมักจะมาวางไข่ในที่ ๆ เคยวางไข่เป็นประจำทุกปี ผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับชายหาดและนักท่องเที่ยวจึงนิยมไปเฝ้าดูการวางไข่ของเต่ากันในช่วงนั้น จึงเกิดเป็นประเพณีขึ้นมา เรียกว่า “เดินเต่า”

เต่าจะเริ่มวางไข่ได้เมื่อมีอายุได้ 3 ปีขึ้นไป แต่ละตัวจะวางไข่ได้มากน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเต่าด้วยแต่จะอยู่ในจำนวนระหว่าง 70/120 ฟอง มีบางตัวให้ไข่เต่าถึง 500 ฟองก็มี ปีหนึ่ง ๆ เต่าจะวางไข่ถึง 4 ครั้งด้วยกัน คือ หลังจากไข่ครั้งแรกแล้วหลังจากนั้นประมาณ 15 วัน มันก็จะกลับมาวางไข่ในที่เดิมอีกเป็นครั้งที่ 2 หลังจากนั้นอีก 15 วัน ก็จะขึ้นมาวางไข่อีกเป็นครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายในการวางไข่ในปีหนึ่ง ๆ

⁴⁶ ศาสวัต, *ทำบุญอย่างไรให้บุญ*, (กรุงเทพฯ : อุทยานความรู้, 2550) หน้า 3 และ 140-141.

เต่าทุกชนิดนั้นโดยธรรมชาติแล้วจะมีอายุยืนมาก ต่อมามีคนนิยมรับประทานไข่เต่ากันมาก เพราะเชื่อว่าเป็นยาอายุวัฒนะ บ้างก็ว่าเป็นยาชูกำลัง และในบางครั้งขณะที่มันคลานขึ้นมาวางไข่ที่ชายหาดก็จะมีคนจับมันไปฆ่ารับประทาน จำนวนเต่าจึงลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ และอาจจะถึงกับสูญพันธุ์ไปในที่สุด ด้วยเหตุนี้ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงห้ามมิให้ทำการประมงเต่า และเต่าทะเลทุกชนิด แต่ก็ยังไม่สามารถจะรักษาเผ่าพันธุ์ของเต่าไว้ได้ ทางศูนย์ชีววิทยาทางทะเลภูเก็ตจึงได้ตั้งโครงการอนุรักษ์เต่าทะเลขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานประมงจังหวัดและผู้ประมุขหาดเก็บไข่เต่าทั้งในจังหวัดภูเก็ต พังงา และจังหวัดใกล้เคียง

วัตถุประสงค์

1. เพิ่มจำนวนเต่าทะเลให้มากขึ้นโดยการรับเลี้ยงและอนุบาลลูกเต่าจนถึงวันที่ช่วยตัวเองได้แล้ว จึงจะทำการปล่อยลงทะเล
2. เพื่อทดลองเลี้ยงเต่าและหาอัตราการเจริญเติบโต อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมอาชีพการประมงในการทำฟาร์มเลี้ยงเต่าต่อไป
3. เพื่อศึกษาการแพร่กระจายและแหล่งหากินของเต่าทะเลชนิดต่าง ๆ โดยการติดเครื่องหมายเต่าแล้วปล่อยลงทะเล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์เต่าต่อไป

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดมีการปล่อยเต่าลงทะเลกันจนเป็นประเพณี แต่เดิมนั้นได้จัดให้มีขึ้นในวันใดวันหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม ส่วนสถานที่นั้นก็แล้วแต่ทางราชการกำหนดแต่ต้องเป็นสถานที่ที่เต่าชอบวางไข่ ต่อมาทางจังหวัดภูเก็ตได้เริ่มกำหนดเอาวันที่ 1 เมษายน ซึ่งเป็นขยายพันธุ์ปลาแห่งชาติเป็น “วันปล่อยเต่า” ด้วย และได้ถือปฏิบัติมาเป็นประจำทุกปี

กิจกรรม ประเพณีปล่อยเต่านั้น แต่เดิมได้จัดขึ้นที่หาดป่าตอง แต่ต่อมาได้เปลี่ยนมาจัดที่หาดในยาง ซึ่งเป็นสถานที่เต่าวางไข่เป็นประจำ การปล่อยเต่านั้นจะมีการละเล่นของชาวบ้าน เช่น มวยทะเล รำกลองยาว ชักกะเย่อ และการละเล่นอื่น ๆ นอกจากนี้กรมประมงยังได้จัดให้มีนิทรรศการเกี่ยวกับการเต่าทะเล และสัตว์ทะเลอื่น ๆ ให้ชมด้วย พร้อมทั้งนำเต่าจำนวนหนึ่งมาปล่อยที่ชายหาดด้วยเต่าที่จะปล่อยนี้จะมีอายุราว 3 เดือน

พิธีจะเริ่มด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดผู้เป็นประธานในพิธีจะทำพิธีปล่อยเต่าเป็นคนแรก จากนั้นชาวบ้านก็จะนำเต่าเล็ก ๆ โดยการขอจากสถานีประมงหรือบริจาคเงินตามแต่ละศรัทธานำไปปล่อยลงในทะเล

จะเห็นว่าประเพณีนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นการสืบสวนวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน หรือเป็นการเล่นสนุกสนานตามแบบฉบับคนไทยเท่านั้น หากแต่ยังสอดคล้องกับโลกยุคใหม่ที่ต้องตื่นตัวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ของชาติและของโลกอีกด้วย⁴⁷ ส่วนการทำ

⁴⁷ ชนันทน์ สุวรรณทอง, 108 ประเพณีพิธีไทย, (กรุงเทพฯ : ภูมิไทย, 2543), หน้า 115-117.

โคมในปัจจุบันเป็นคมลูกเล็ก การทำโคมเปลี่ยนไปจากอดีต เพราะตัวโคมทำจากกระดาษที่มีลักษณะเหนียวเหมือนเคลือบพลาสติก ส่วนไฟก็ทำจากกระดาษชำระชุบขี้ผึ้ง ซึ่งเผาไหม้นานและไฟไม่ได้ดับในอากาศ วิธีการผลิตและวิธีใช้ แบบทุนนิยม ผลิตจำนวนเยอะ ๆ ซื่อหาจุดได้ง่าย และไม่ได้เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนเหมือนในอดีต

3) ผลกระทบจากประเพณีลอยโคม

ปัญหาที่เกิดจากโคมแบบใหม่นั้น ด้วยโคมที่ทำจากกระดาษเป็นผ้าบาง ๆ ยึดติดกับตัวโคมด้วยเชือกและลวด กระดาษชุบเทียน ขี้ผึ้ง หรือพาราฟินเป็นเชื้อเพลิง ก่อนปล่อยจะจุดไฟสุ่มควันให้ลอยขึ้นคล้ายกับบอลลูน ปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่การจุดไฟคือทำให้เกิดกลิ่นและควัน ซึ่งหากมีโคมจำนวนมากไม่มากก็คงไม่เป็นปัญหาเนื่องจากโคมแต่ละอันมีควันเพียงน้อยนิดแต่หากมีจำนวนมากที่ปล่อยขึ้นเต็มท้องฟ้าในช่วงเทศกาล จะพบว่ากลิ่นและควันของโคมอาจจะมากเพียงพอที่ทำให้เกิดความรำคาญต่อผู้ที่อาศัยอยู่บ้านเรือนบริเวณนั้นได้ ซึ่งถือเป็นเหตุรำคาญ อีกทั้งโคมที่ทำกันในปัจจุบันถูกดัดแปลงจากอดีตให้มีขนาดใหญ่จากเดิมมาก ใช้เชื้อเพลิงกับการเผาไหม้เพิ่มมากขึ้น ทำให้การลอยของโคมมีระดับที่สูงขึ้นตาม ส่งผลกระทบต่อการบินขึ้นลงของเครื่องบินพาณิชย์ เพราะการที่โคมลอยนั้นมีขนาดใหญ่ลอยขึ้นสูงถึงระดับเพดานบินของเครื่องบินโดยสาร ส่งผลให้เกิดอันตรายในการบิน⁴⁸ โดยการเปิดเผยข้อมูลจากท่าอากาศยานเชียงใหม่ว่าในช่วงเทศกาลยี่เป็งหรือการปล่อยโคม สายการบินมีการยกเลิกเที่ยวบินและเปลี่ยนแปลงเวลาทำการ อีกทั้งท่าอากาศยานยังเพิ่มรอบความถี่ในการตรวจวิ่งทางขับ เพื่อตรวจเก็บซากโคมที่อาจถูกกระแสนลมพัดมาตกในพื้นที่เขตการบิน และมีการจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังการเก็บโคม⁴⁹ อีกทั้งการปล่อยโคมยังส่งผลกระทบต่อปัญหาการเป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้บ้านเรือน เมื่อเชื้อเพลิงของโคมเผาหมดหมด โคมลอยจะตกลงไปติดกับสายไฟฟ้าแรงสูง หรือตกสู่บ้านเรือน ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดเพลิงไหม้และสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งซากของโคมลอยที่เผาไหม้ไม่หมดยังเป็นปัญหาขยะมูลฝอยที่กระทบสิ่งแวดล้อม

2.5 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า

อาหารที่มีความแปลก พิสดาร มีอยู่มากมายทั่วโลก โดยส่วนใหญ่คนที่เลือกรับประทานอาหารเหล่านี้มักเกิดจากความเชื่อว่าการบริโภคเนื้อและอวัยวะของสัตว์ป่าจะทำให้สุขภาพร่างกาย

⁴⁸ พนิดา พริ้งสกุล, โคมยี่เป็งทำพิษ, ประกาศมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โคมลอย มาตรฐานเลขที่ มผช.808/2552, 2560.

⁴⁹ เติลินวิธ, “เชียงใหม่ยกเลิก 78 เที่ยวบิน เสี่ยงโคมลอยเทศกาล ยี่เป็ง”, 30 ตุลาคม 2560, 20 มิถุนายน 2561 <<https://www.dailynews.co.th/regional/607260>>

แข็งแรง หลีกเลี่ยงการเจ็บป่วย ช่วยต้านทานโรคภัยไข้เจ็บได้ดี ส่วนเรื่องการล่าสัตว์เชื่อว่าถ้าหากยิงสัตว์ป่าได้จะเปรียบเสมือนว่าเกิดบารมีอำนาจ รวมถึงการนำซากสัตว์ที่ล่าได้ เช่น หนัง เขา หัวสัตว์ป่า งาช้าง ไปประดับฝาบ้าน โข้วว่ามีฝีมือในการล่าสัตว์ป่า ซึ่งสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการ ล่า ฆ่า เป็นเพราะความเชื่อผิดๆ ของมนุษย์ซึ่งต่างเผ่าพันธุ์ชาติภาษา ก็มีความเชื่อแตกต่างกันไปประเมินความเชื่อแบบผิดๆ เหล่านี้ได้ออกมาได้ดังนี้

1. การบริโภคเนื้อสัตว์ป่าแปลกและหายาก เปรียบเหมือนการลิ้มรสประสบการณ์ใหม่ที่เร้าใจ ในโลกของคนชอบกินอาหารป่า ทำให้ราคาของเนื้อหรืออวัยวะของสัตว์ป่าสูงขึ้นตามความแปลกและความยาก

2. สัตว์ป่าเป็นเครื่องบำรุงทางเพศชั้นดี การกิน “ตัวเดียวอันเดียว” ของสัตว์ตัวผู้ที่ขึ้นชื่อเรื่องความกระตือรือร้นทางเพศ จะช่วยให้ผู้บริโภคมีสมรรถภาพทางเพศที่ดีขึ้น เช่น อวัยวะเพศของเสือ ซึ่งความเชื่อนี้ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมการแพทย์แผนจีนที่เชื่อว่า อวัยวะเพศของเสือมีสรรพคุณในการลดอุณหภูมิเลือดในร่างกาย และช่วยเพิ่มกำลังวังชาในเรื่องเพศ ซึ่งหามาทำเป็นยาที่มีส่วนผสมของอวัยวะเพศของเสือตัวผู้จะมีราคาที่สูงมาก ซึ่งผู้บริโภคยาแผนจีนเชื่อว่า อวัยวะของเสือทุกส่วนล้วนมีสรรพคุณทางการแพทย์และสามารถรักษาได้ทุกโรค เช่น อังตืนเสือ ใช้เพื่อรักษาอาการนอนไม่หลับ ฟันของเสือ ใช้รักษาไข้ ส่วนไขมันและกระดูก ใช้รักษาโรคเรื้อนและไขข้อ หนังจิ้งจอก ใช้ป้องกันแผลแมลงกัดต่อย หาง ใช้รักษาโรคผิวหนัง น้ำดี ใช้รักษาอาการชักในเด็กที่เป็นโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ มูลหรืออุจจาระ ใช้รักษาโรคฝี ริดสีดวงทวารและพิษสุราเรื้อรัง หนวดใช้รักษาอาการปวดฟัน สมอ ใช้รักษาความเกียจคร้านและสิว เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังไม่มีหน่วยงานแพทย์ใดรับรองว่าอวัยวะของเสือนั้นส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับเทสโทสเตอโรน ฮอโมนที่สร้างความตื่นตัวทางเพศในร่างกายของผู้ชาย ซึ่งในปี 1996 เองสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WSC) ก็ได้ออกมารณรงค์เพื่อยุติความเชื่อผิด ๆ นี้เนื่องจากปริมาณความต้องการอวัยวะเพศเสือที่สูงมีผลกระทบต่อจำนวนการลดลงของประชากรเสือโดยตรง

ทั้งนี้ มีความเป็นไปได้ว่าพฤติกรรมกรรมการบริโภคอวัยวะสัตว์ อาจไม่ได้มีแนวคิดจากความเชื่อเกี่ยวกับสรรพคุณเชิงสัญลักษณ์ของผู้ต็มกินจะมีกำลังวังชาเหมือนกับเสือ แต่เป็นความเชื่อที่ว่าพวกเขา มีความกล้าหาญและความแข็งแกร่งทางเพศที่เหมือนกับนักล่าเสือเสียมากกว่า เนื่องจากผู้ล่าที่อ้างตนว่าสามารถโค่นสัตว์ร้ายได้จะต้องนำอวัยวะสำคัญอย่าง อวัยวะเพศเสือ หรือ นอแรด มาเป็นหลักฐานยืนยัน⁵⁰

⁵⁰ อัฐานวัฒน์ ภัคภูริวัฒน์, “เซ็กซ์ และ เสือ คุณค่าทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม”, 12 มีนาคม 2561, 19 มิถุนายน 2561ม

3. งูทองเหลืองหรือสัตว์ทองเหลือง เชื่อว่ามีต้นกำเนิดแท้จริงมาจากประเทศเวียดนามก่อนจะค่อยๆ แผ่ขยายไปยังพื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทางตอนใต้ของประเทศจีนที่ค่อนข้างนิยมพร้อมด้วยมีความเชื่อเกี่ยวกับการทานงูทองเหลืองนี้มาก ว่ากันว่ามันมีสรรพคุณช่วยเรื่องของแก้ปวดบริเวณไขข้อ ช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ⁵¹

4. อู้งดินหมี่ เป็นหนึ่งในสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย คนจีนโบราณมีความเชื่อว่าอู้งดินหมี่นั้นเป็นหนึ่งในสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย ถ้ารับประทานแล้วจะทำให้ร่างกายแข็งแรงคงความเป็นหนุ่มสาว และช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ

5. นอแรด เป็นส่วนผสมในยาจีนแผนโบราณ มีความเชื่อว่านอแรด เป็นมีสรรพคุณเป็นยาเย็นสามารถช่วยลดความร้อนในร่างกาย ล้างพิษ และยังช่วยทำให้ผ่อนคลาย อีกทั้งยังช่วยรักษาโรคต่างๆ เช่น ดีซ่าน มะเร็ง เอ็ดส์ ไทรอยด์ ได้ เป็นต้น โดยในหมู่ชาวจีน ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ใช้นอแรดเป็นส่วนประกอบของยาแผนโบราณมานานกว่าสามพันปี

อย่างไรก็ตาม มีผู้เชี่ยวชาญและแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุข มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคสัตว์ป่าที่จะเพิ่มพลังหรือบำรุงร่างกายนั้น ถึงแม้จะยังไม่มีข้อพิสูจน์ว่าจริงหรือไม่ แต่สัตว์ป่านั้นมีสัตว์ที่มีไว้สำหรับการบริโภค ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการรับเชื้อโรคต่างๆ เนื่องจากไม่ได้รับการดูแลจากกรมปศุสัตว์ในการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพเนื้อสัตว์ต่างๆ⁵²

นอกจากนี้การบริโภคเนื้อหรืออวัยวะต่างๆ ของสัตว์ป่ายังเพิ่มความเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อโรคและพยาธิ เช่น⁵³

- พยาธิ *Trichinella spiralis* ก่อให้เกิดโรคทริคิโนซิส (Trichinosis) ซึ่งสามารถถ่ายทอดจากสัตว์สู่คนได้ โดยจะเข้าไปตามร่างกาย ขึ้นตา ทำตาบอด หรือขึ้นไปถึงสมอง เป็นไข้สมองอักเสบรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต
- ในหมูป่าจะมีเชื้อสเตรปโตคอกคัส ซูอิส (*Streptococcus suis*) ซึ่งเป็นเชื้อโรคที่ติดต่อจากสัตว์สู่คนอีกชนิดหนึ่ง ทำให้เกิดการติดเชื้อ อูจจาระร่วง ปวดศีรษะ และหูดับ

⁵¹ Admin, “เปิบพิสดารเมนูอาหารสุดแปลก”, 14 กุมภาพันธ์ 2561, 19 มิถุนายน 2561 <<https://www.polskaludowa.com>>

⁵² Suwachana, “เปิบพิสดารสัตว์ป่า คัดผิด คิดใหม่”, 15 เมษายน 2561, 19 มิถุนายน 2561 <<https://medium.com/@suwachana.su/เปิบพิสดารสัตว์ป่า-คัดผิด-คิดใหม่-d6d0cea43a3a>>

⁵³ เสาวพัทธ์ เหล่าศิริถาวร. “Anthrax - กลุ่มระบาดวิทยาโรคติดต่อ”, (ม.ป.ป.), 1 เมษายน 2561 <<http://www.boe.moph.go.th/fact/Anthrax.htm>>

- สัตว์ป่าจำพวกเท้ากีบและสัตว์ป่ากินหญ้าแทบทุกชนิด ก็สามารถพบเชื้อแอนแทรกซ์ (Anthrax) ซึ่งก่อให้เกิดโรคในคน 3 แบบ คือที่ผิวหนัง ที่ปอดจากการสูดดม ที่ทางเดินอาหาร และ oro-pharynx จากการกินเชื้อมีเข้าไป

นอกจากนี้หลาย ๆ ความเชื่อ ก็ไม่เป็นความจริง และไม่มีประโยชน์ตามกล่าวอ้าง เช่น การนำนอแรดมาทำเป็นยาจีนโบราณเพื่อรักษาโรคต่าง ๆ รวมทั้งโรคมะเร็ง จริงๆ แล้ว นอแรดประกอบไปด้วย เคราติน (โปรตีนชนิดหนึ่ง) ซึ่งเป็นสารที่พบได้ในเล็บ ผมของคน และกีบม้า⁵⁴

สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อแบบผิด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า และ การล่าสัตว์ป่าอาจเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความอ่อนไหวทางจิตใจ รวมทั้งความโง่เขลาเบาปัญญาของมนุษย์กับความเชื่อแบบผิด ๆ เวลาเกิดความทุกข์ที่หาทางแก้ไขไม่ได้แล้วมีคนมาแนะนำอะไร ต้องเชื่อทำตามเพื่อเป็นกำลังใจให้กับตนเอง สัตว์ป่าคือเป้าหมายส่วนหนึ่งของมนุษย์ที่ใช้ปลดปล่อยความทุกข์เนื่องจากความเชื่อว่าการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า จะทำให้ไม่เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ ร่างกายแข็งแรง มีพลังเหมือนสัตว์ป่า เมื่อมีการนำเอาบางชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไปทำเป็นเครื่องรางของขลัง จะทำให้มีพลังไม่เข้า หนั่งเหนียว เสริมอำนาจบารมี ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นความเชื่อที่มลายายาตาศติ และเมื่อเกิดความเชื่อเหล่านี้ขยายวงกว้างมากขึ้นก็จะส่งผลให้เกิดการล่าสัตว์ต่างๆเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น

2.6 ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและต้นไม้มงคล

เป็นที่ทราบกันดีว่าคนไทยนั้นมีวิถีชีวิตที่ผูกติดกับความเชื่อมาเนิ่นนาน ซึ่งไม่ว่าจะกระทำการใดๆ ก็ต้องมีฤกษ์ยามที่เป็นช่วงมงคล ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง โขคลาง เคล็ดความเป็นมงคลและอัมงคลซึ่งรวมไปถึงต้นไม้ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่เป็นมงคลควรปลูกไว้ในบ้าน และไม่ควรปลูกไว้ในบ้าน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปลูกประสบความสำเร็จในชีวิต เจริญรุ่งเรือง และยังมีเรื่องของทิศทางการปลูก หากเป็นคนไทยเชื้อสายจีนก็จะมีเชื่อในเรื่องของฮวงจุ้ยอีกด้วย ยกตัวอย่างความเชื่อในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

1. เครื่องรางของขลัง

ความเป็นมาของเครื่องรางของขลังคำว่า เครื่องราง สมัยก่อนนักเขียนบางคนนิยมใช้คำว่า เครื่องราง อันหมายถึงของที่นำมาใช้ทางโหราศาสตร์ต่าง ๆ ต่อมาราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติให้ใช้เป็น

⁵⁴สีฟ้า ละออง, การตรวจพิสูจน์นอแรด (*Rhinocerotidae* spp.), 2557, หน้า 185–194. อ้างใน ผลงานวิจัยและรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2555”, (กรุงเทพฯ : กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช)

เครื่องราง แปลว่า ของที่นับถือว่าป้องกันอันตราย ยิ่งไม่ออก ฟันไม่เข้า เช่น ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล เป็นต้น เนื่องจากในสมัยโบราณมีการรบทัพจับศึกกันมาก

สมัยต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง สงบร่มเย็น มีการติดต่อค้าขายกับต่างบ้านต่างเมืองมากขึ้น จึงมีการสร้างเครื่องรางของขลังในด้านเมตตามหานิยม โชคลาภหรือโภคทรัพย์ขึ้นมา เพื่อประโยชน์ในการสร้างความนิยมชมชอบ เรียกเงินเรียกทอง อยู่ กินดี หรือความมั่งมีศรีสุข เครื่องรางของขลังมิใช่สิ่งมงายมีบางคนดูหมิ่นดูแคลนว่าเครื่องรางของขลังเป็นสิ่งมงายเป็นเรื่องเหลวไหล บุคคลผู้มีเดบอดประเภทนี้ส่วนใหญ่มักจะมองข้ามภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยในดินแดนสุวรรณภูมิ ที่มีอารยธรรมอันรุ่งเรืองสืบเนื่องกันมาไม่ขาดสาย โดยมีต้นรากมาจากอินเดียดินแดนแห่งศาสนาและปรัชญา พวกเขาไม่ค้นคว้าให้ลึกซึ้งว่าทางฟากตะวันตกก็มีเครื่องรางของขลังเช่นกัน เช่น อิสจัส-ของไอยคุปต์ และไอซ์แลนด์-เครื่องรางมหานิยมสายพันธุ์ยุโรป จริง ๆ แล้วทางตะวันตกมีการศึกษาเรื่องนี้มานานแล้ว แต่ไม่เปิดเผยในวงกว้าง

บุคคลเหล่านี้มักขาดความลุ่มลึกในการศึกษาค้นคว้ารากเหง้าบางด้านของตนเอง ซึ่งที่จริง ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกนี้มีอยู่จริง แต่เป็นเรื่องปัจเจก ตั้ง คือ รู้เห็นได้เฉพาะตน เฉพาะคนที่มีใจศรัทธา เป็นที่ตั้งเท่านั้น แต่ก็มีเครื่องรางหลายชนิดที่มีประสพการณ์เป็นประจักษ์ให้เห็นพร้อมกันหลาย ๆ คน ถ้าหากไม่เกินผลดีจริงแล้ว คงเสื่อมสลายไป ไม่มีการสร้างสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันอย่างแน่นอน

เครื่องรางของขลัง คือ วิทยาศาสตร์ทางจิตศาสตร์แห่งวัตถุมงคลหรือเครื่องราง แท้จริงแล้วคือ วิทยาศาสตร์ทางจิตชนิดหนึ่ง ซึ่งวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ยังเข้าไม่ถึง จัดเป็นวิทยาการประเภทเร้นลับและก้าวไกลไปก่อนวิทยาศาสตร์ในสมัยปัจจุบันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสสารและพลังงาน โปรดพิจารณาจากพระมิตแห่งอียิปต์และปราสาทนครวัดแห่งกัมพูชา ซึ่งถูกสร้างเมื่อหลายพันปีก่อน ช่วงเวลานั้นโลกเรายังไม่เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเหมือนสมัยปัจจุบันนี้ แต่สิ่งก่อสร้างเหล่านั้นก็สำเร็จลงได้ นับเป็นความมหัศจรรย์ที่โลกต้องตะลึง นักวิทยาศาสตร์ยังพิศวงกับสถาปัตยกรรมเหล่านั้น และไม่สามารถหาคำอธิบายได้กระจ่างชัดสักที เรียกว่า “อยู่เหนือคำบรรยายใด ๆ”

เครื่องรางของขลังมีมาแต่โบราณมีการจัดสร้างเครื่องรางของขลังขึ้นทุกยุคทุกสมัย จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีทุกชาติทุกภาษา เช่น ยุโรป อเมริกาใต้ แอฟริกัน อียิปต์ เปอร์เซีย อาหรับ อินเดีย ทิเบต จีน มลายู ไทย พม่า ขวา มอญ ลาว เขมร ญี่ปุ่น ฯลฯ

แม้ในหลักพุทธศาสนาก็ยอมรับว่ามีจริง จะสังเกตดูจากสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และพุทธสถานเก่าแก่ที่มีอายุนับร้อยนับพันปี เช่น กรุพระเครื่อง จะมีการสลักแผ่นศิลาจารึกบอกประวัติการสร้างมวลสารและคณาจารย์ผู้สร้าง เป็นต้น

โดยมีพระคณาจารย์ผู้มีสมาธิแก่กล้าเป็นผู้ปลุกเสกหรืออธิษฐานจิตเพื่อบรรจุคุณวิชาเข้าไป เป็นผลทำให้เครื่องรางของขลังมีอิทธิฤทธิ์ขึ้นตามความประสงค์ของผู้อธิษฐานจิตนั้น ๆ ว่าจะให้มีอิทธิคุณหรือคุณวิเศษหนักไปในทางใด เช่น แคล้วคลาด เมตตา โชคลาภ

กล่าวในแง่วิทยาศาสตร์ เปรียบเสมือนการประจุและเก็บพลังงานจากแหล่งพลังงานหนึ่งไปยังสสาร (วัตถุ) อีกสิ่งหนึ่ง เช่น การบรรจุกระแสไฟฟ้าลงในแบตเตอรี่

การบรรจุเวทมนตร์ลงในวัตถุมงคล หรือเครื่องรางยังประกอบไปด้วยการบวงสรวงครูบาอาจารย์เจ้าของวิชา รวมทั้งเทพดาอารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวง เป็นการเพิ่มอภิทธิฤทธิ์ให้ เป็นไปตามประสงค์หากผู้บูชาปฏิบัติ ปฏิบัติถูกต้องเครื่องรางของขลังนั้นย่อมทรงความศักดิ์สิทธิ์ แนนอนคาถาอาคมที่ถูกถ่ายทอดไว้ในวัตถุมงคลจะเป็นในรูปแบบพลังงานที่แผ่ออกไปรอบในลักษณะ เคลื่อนหรือรังสี และพลังงานส่วนนี้เองที่บันดาลให้เกิดความมหัศจรรย์ต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ถ้าเป็น ลักษณะของคลื่นมหาอูจ จะเกิดผลในลักษณะของคลื่นหรือรังสีแผ่ไปยังอาวุธปืนและทำลายคุณสมบัติ ของดินขนวนกระสุน ทำให้ปืนยิงไม่ออกถ้าเป็นชนิดแคล้วคลาด ก็มีพลังงานผลักดันวิถีกระสุนและ อาวุธทั้งหลายให้พุ่งออกไปจากระยะของผู้ใช้เครื่องรางถ้าเป็นชนิดคงกระพัน รังสีเหล่านี้จะซึมซาบไป ตามผิวหนังของผู้ใช้ สามารถป้องกันผิวหนังให้ทนทานต่อคมศาสตราวุธดุจดั่งเกราะแก้วอันวิเศษ เช่นเดียวกัน ถ้าเป็นชนิดมหาลาภ มหาเศรษฐี รังสีเหล่านี้ย่อมดลบันดาลให้กิจการเจริญก้าวหน้า คำขายดี ร่ำรวยเป็นเศรษฐีด้วยอำนาจแห่งพลังงานในเครื่องรางมหาเศรษฐีบันดาลให้เป็นไปอิทธิคุณ แห่งเครื่องรางของขลัง

- 1) มีคุณวิเศษเกิดแก่ผู้บูชา ตามลักษณะ ประเภทและอภิทธิฤทธิ์ของเครื่องรางของขลังนั้น ๆ
- 2) ทำให้เป็นคนมีความเชื่อมั่นกล้าหาญ และสุขุมเยือกเย็น
- 3) เป็นที่ยึดเหนี่ยวสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
- 4) เกิดความภาคภูมิใจและเพลิดเพลินในการมีเครื่องรางของขลังซึ่งถือเป็นสมบัติล้ำค่าของแต่ละคน มีคุณค่าด้านจิตใจซึ่งมีอาจประเมินค่าได้
- 5) เป็นวัตถุล้ำค่าซึ่งหาได้ยาก จึงมีการสะสมและอนุรักษ์บูชาไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลานสืบต่อไป เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 6) ทำให้เป็นผู้มีศีลธรรม เพราะตามธรรมเนียมดาอิทธิคุณแห่งเครื่องรางของขลังจะให้คุณเฉพาะ ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบเท่านั้น
- 7) ช่วยให้เกิดศรัทธามั่นคงในพุทธศาสนา และช่วยธำรงรักษาไว้ซึ่งพุทธศาสนาสืบไป

การบูชาเครื่องรางของขลังใช้ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม ธูปเทียน กระจายอาหาร ผลไม้ น้ำอบ น้ำปรุง บูชาได้ตลอดเวลาตามสะดวก หรือตามที่ระบุไว้ในตำราของเครื่องรางแต่ละประเภท พร้อมศึกษา เคล็ดลับการบูชาที่ถูกต้อง การท่องคาถาต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ ผนวกกับการอธิษฐานตามปรารถนาคนโบราณนิยมปฏิบัติกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว ควรเจริญรอยตามแบบอย่างเพื่อเป็นการรักษาประเพณี นิยมที่ดั่งงามสืบไปประการสำคัญ คือ ควรบูชาเครื่องรางของขลังโดยตั้งหรือประดิษฐานไว้ในที่อันควรค่าแก่การเคารพกราบไหว้ เช่น บนหิ้ง หรือตู้พระ ไม่ควรวางไว้ในที่ต่ำ เพราะเครื่องรางมีพลังจิตวิญญาณ

ขององค์เทพเทวา หรือครูบาอาจารย์สถิตอยู่ จะเป็นการลบหลู่คุณท่านโดยไม่ตั้งใจเครื่องรางมหา
เศรษฐี บูชาแล้วรวย

ประการแรก การที่คนเราจะร่ำรวยเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐีได้นั้น ต้องประกอบไปด้วย
คุณสมบัติต่าง ๆ หรือหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

1) **สมอง** เราต้องมีความคิดดี มีปัญญาในการประกอบสัมมาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย
และศีลธรรมอันดี รู้หลักในการประกอบอาชีพให้เจริญก้าวหน้า มีความเยียบแหลม ไหวพริบดี เพื่อ
แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วง

2) **มือ** คือ การลงมือทำ หรือลงมือปฏิบัติ ต้องมีฝีมือเชี่ยวชาญในงานนั้น ๆ มีความ
ขยันหมั่นเพียรเป็นเลิศ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

3) **เครื่องรางของขลัง** นอกจาก “เก่ง” แล้วเรายังต้อง “เฮง” อีกด้วย เฮง อาจหมายถึง
การพึ่งพาเครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นสิ่งที่อยู่เหนือเหตุผลจะอธิบายได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นที่
ประจักษ์กันมานานแล้ว แต่ต้องบูชาด้วยใจที่เคารพศรัทธาและเชื่อมั่นจริง ๆ เท่านั้น

สิ่งสำคัญก็คือ การประกอบสัมมาชีพต่าง ๆ เราต้องพึ่งตนเองก่อนเป็นอันดับแรก อุตสาหิ
อัตตะโน นาโถ (ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน) เครื่องรางของขลังไม่สามารถบันดาลให้ได้ทุกคน บางครั้งก็
ขึ้นอยู่กับวาสนาบารมีเดิมด้วย ดังที่มีผู้ระบุไว้ว่า

“เราต้องช่วยตัวเองก่อน 33.3% บุญ, ทาน, บารมี และกุศลกรรมดีที่สร้างไว้ในอดีต ช่วยได้
33.3% สิ่งศักดิ์สิทธิ์, เครื่องรางของขลัง, ครูบาอาจารย์ ช่วยได้ 33.3% โลกธาตุหรือพลังแห่ง
ธรรมชาติ ช่วยได้อีก 0.1%”

ดังนั้นให้ตั้งใจปฏิบัติอย่างสุดฝีมือและความคิดต่อจากนั้นเครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์
และครูบาอาจารย์จะสานต่อให้ท่านเอง⁵⁵

เครื่องรางชนิดนี้ได้รับความนิยมพกติดตัว ตลอดจนเคารพบูชากันเป็นที่เอิกเกริก ซึ่งเรารู้จัก
กันในชื่อของ "ปลัดขิก" ความเป็นมาของ "ปลัดขิก" ค่อนข้างเกี่ยวพันกับคติความเชื่อดั้งเดิมในเรื่อง
ความอุดมสมบูรณ์ โดยเชื่อว่า "ลึงค์" หรืออวัยวะเพศชาย เป็นบ่อเกิดแห่งสรรพสิ่งมีชีวิตในจักรวาล
อันเป็นรากฐานมาจากคติการบูชา "ศิวลึงค์" หรือลึงค์ของพระศิวะ ในลัทธิไศวนิกาย ที่บูชาพระศิวะ
เป็นใหญ่ อันเป็นที่มาของการเรียก "ลึงค์" ว่า "เจ้าโลก"⁵⁶

2. การปลุกไม้สัก

⁵⁵ ทศพล จังพานิชย์กุล, *เครื่องรางมหาเศรษฐี บูชาแล้วรวย*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอมม่า, 2549), หน้า 7-13.

⁵⁶ Ghost Wiki, “ผีไทยพื้นบ้าน”, 11 ธันวาคม 2555, 24 มีนาคม 2562, <ghostwiki.blogspot.com>

คนไทยมีความเชื่อว่าการปลูกต้นสักไว้ประจำบ้าน จะทำให้มีศักดิ์ศรี เพราะสักหรือศักดิ์ คือ การมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ยศบรรดาศักดิ์ นอกจากนี้ สัก หรือสักกะ คือ พระอินทร์ผู้มีอำนาจที่ยิ่งใหญ่ในสวรรค์ ดังนั้น สักจึงเป็นไม้มงคลนาม เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านและผู้อาศัย ควรปลูกต้นสักไว้ทางทิศเหนือผู้ปลูกควรปลูกในวันเสาร์ เพราะโบราณเชื่อว่าการปลูกไม้เพื่อเอาคุณทั่วไปให้ปลูกในวันเสาร์ ถ้าจะให้เป็นมงคลมากยิ่งขึ้น ผู้ปลูกควรเป็นผู้ใหญ่ที่ควรเคารพนับถือ และเป็นผู้ที่ประกอบคุณงามความดี ก็จะเป็นสิริมงคลยิ่งนัก⁵⁷

3. ไม้พะยุง

พะยุงเป็นไม้ที่คุณค่าของประเทศถูกจัดเป็นพืชที่ให้เนื้อไม้ชั้นหนึ่ง เนื่องจากเนื้อไม้ มีสีสนที่สวยงาม มีความแข็งแรงและทนทาน (แห้งแล้วไม่แตกหรือร้าว) แปรรูปได้ง่าย ตลอดจนทนต่อการกัดทำลายของแมลงชนิดต่างๆรวมทั้งปลวก ปัจจุบันไม้พะยุงได้กลายเป็นไม้ที่มีราคาแพงที่สุดชนิดหนึ่งของโลกโดยเป็นผลจากการเก็งกำไรในทางการค้าและ ความเชื่อทางวัฒนธรรมของต่างชาติที่เชื่อว่าการใช้เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้พะยุงจะทำให้ เลือดลมเดินสะดวกขึ้น ในขณะที่คนไทยนั้นถือว่าไม้พะยุงเป็นของสูงจึงมักนิยมใช้ไม้พะยุง ทำ โต๊ะหมู่บูชา โดยไม่มีการใช้เป็นไม้พื้น คณะผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรพันธุกรรมป่าไม้ขององค์การอาหารและการเกษตร (FAO) ได้จัดลำดับความสำคัญให้พะยุงเป็นทรัพยากรพันธุกรรมป่าไม้ในลำดับความสำคัญ สูงสุด ขณะที่ IUCN ได้จัดให้พะยุงเป็นไม้ในประเภทที่อยู่ในภาวะล่อแหลม (Vulnerable; VU A1cd) และจากการประชุมของ UNEP-WCMC ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์จัดให้พะยุง เป็นชนิดพืชที่มีลำดับสูงสุดซึ่งต้องร่วมกันอนุรักษ์ในระดับนานาชาติ เนื่องจากภัยคุกคาม ในประเทศถิ่นกำเนิดอย่างน้อยหนึ่งประเทศจากภัยคุกคามอันเนื่องมาจากการค้าระหว่าง ประเทศ ดังนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดของไม้พะยุงร่วมกับสาธารณรัฐเวียดนาม จึงได้ยื่นข้อเสนอเพื่อบรรจุพะยุงไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 2 แห่งอนุสัญญา ว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรืออนุสัญญา ไชเตส ในการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีสมาชิกครั้งที่ 16 ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเป็น เอกฉันท์สนับสนุนให้บรรจุพะยุงไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 2 แห่งอนุสัญญาไชเตส การขึ้นบัญชี ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกให้ความร่วมมือกำกับดูแลควบคุม การค้าโดยประเทศผู้นำ เข้าจะต้องไม่อนุญาตให้นำ ไม้พะยุงที่ลักลอบส่งออกหรือไม่ได้ รับอนุญาตจากประเทศต้นทาง ในขณะที่เดียวกันประเทศผู้ส่งออกจะต้องประเมินว่าการ ส่งออกพะยุง จะต้องไม่ทำให้ประชากรในธรรมชาติของพะยุงเสี่ยงต่อการใกล้

⁵⁷ วราภรณ์ ยอดชะลุต, “มหัศจรรย์ป้ายชื่อจากไม้สักทอง”, 27 กุมภาพันธ์ 2560, 24 มีนาคม 2562 < <https://krid17574.wordpress.com/ถิ่นกำเนิดของไม้สัก/ประโยชน์ของไม้สัก/>

สูญพันธุ์ ซึ่งการควบคุมดังกล่าวจะเป็นการค้าที่ยั่งยืน ทำให้อนุชน รุ่นหลัง มีทรัพยากรธรรมชาติใช้ต่อไป⁵⁸

ต้นไม้มงคลตามความเชื่อของคนไทย

ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้มงคลของแต่ละชนชาติก็มีความแตกต่างกันออกไป ทำให้เข้าใจได้ว่า มนุษย์กับธรรมชาติเป็นของคู่กัน โดยเฉพาะต้นไม้มงคลตามความเชื่อของคนไทยที่กล่าวไว้ว่า ต้นไม้มงคลชนิดมีเทพเทวารักษ์อยู่ เช่น ต้นโพธิ์ บางชนิดเป็นไม้มงคลนาม (ต้นไม้มงคลที่มีชื่อมงคลตามคำพ้องเสียง ที่ให้ความหมายเป็นสิริมงคล) เช่น ต้นวาสนา วานเศรษฐี หรือต้นไม้มงคลที่มีสีสดใสสวยงามเหมาะสมแก่ การปลูกเพื่อเสริมพลังความสดชื่นเมื่อพบเห็น เช่น ต้นดาวเรือง ต้นบานไม่รู้โรย ทั้งนี้ยังมีต้นไม้มงคลบางส่วนที่คนไทยนิยมปลูกเพื่อเสริมดวงชะตา เสริมฮวงจุ้ย เสริมสิริมงคลให้กับบ้านเรือนเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

ต้นพะยุง

ต้นพะยุงเป็นต้นไม้มงคลที่เหมาะสมกับผู้ที่ต้องการเสริมดวงชะตาในด้านการเงิน ให้มีสภาพคล่องทางการเงินดี หากในช่วงที่ดวงตกขาดเงินทอง ก็จะมีผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือทำให้ผ่านพ้นสถานการณ์นั้นไปได้ มีประโยชน์ใช้ในการทำเครื่องดนตรีได้ เช่น ขลุ่ย ลูกกระพรวน ซอ

การปลูกและดูแลรักษา

ต้นพะยุงเป็นต้นไม้ผลัดใบ สูงประมาณ 16-25 เมตร ขึ้นป่าแล้งและป่าเบญจพรรณขึ้น ๆ ทั่วไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การปลูกต้นพะยุงทำได้ง่าย เมล็ดจะงอกภายใน 7 วัน หลังจากการเพาะ และจะเติบโตเป็นต้นกล้าภายใน 10-15 วัน ควรรดน้ำวันเว้นวันทำให้เจริญเติบโตได้ดี

ต้นสักทอง

ต้นสักทองเป็นต้นไม้มงคล มีความหมายแก่คนปลูกหรือคนในบ้านให้มีศักดิ์ศรี มีเกียรติ มีอำนาจ วาสนา บารมี มีผู้เคารพยำเกรง ให้ความเชื่อถือ จงรักภักดี ไม่ทรยศหักหลัง เหมาะกับผู้ที่ทำงานในระบอบราชการ

การปลูกและดูแลรักษา

ไม้สักเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ผลัดใบในฤดูร้อน เจริญเติบโตดีในป่าเบญจพรรณทางภาคเหนือ ออกดอกและผลในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและปักชำ ควรปลูกบริเวณบ้าน แต่จะเหมาะกับบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่สามารถหาซื้อต้นที่เพาะปลูกแล้วตามร้าน

⁵⁸ กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช, คู่มือการตรวจพิสูจน์เนื้อไม้พะยุง, (กรมวิชาการเกษตร : สำนักพิมพ์วิแคณโซลูชั่น, 2558), หน้า 4.

ขายต้นไม้ทั่วไปและนำมาจัดลงหลุมที่เตรียมไว้จะง่ายกว่าการเพาะปลูกเอง ในช่วงแรกควรรดน้ำแบบวันเว้นวัน ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อเร่งการเจริญเติบโต⁵⁹

4. ฮวงจุ้ย

ฮวงจุ้ย หมายถึง ความสมดุลแห่งธรรมชาติที่เกี่ยวพันกับความเป็นและสิ่งแวดล้อมชีวิตมนุษย์เรา ซึ่งคำว่า ฮวง แปลว่า ลม หรือ ไฟ จั้ว แปลว่า น้ำ หรือ ดิน ฮวงจุ้ย แบ่งออกเป็น 2 แบบ

1) ฮวงจุ้ยคนเป็น คือ สิ่งที่มีชีวิต ก็คือที่อยู่อาศัย เรียกว่า ฮวงจุ้ยพลังหยาง พลังที่เคลื่อนไหว เช่น บ้าน สำนักงาน โรงงาน

2) ฮวงจุ้ยคนตาย คือ หลุมฝังศพ เรียกว่า ฮวงจุ้ยพลังหยิน พลังที่อยู่นิ่ง

ฮวงจุ้ยเป็นพลังธรรมชาติที่สามารถปรับดวงชะตามนุษย์ให้ดีและเร็วได้ ฉะนั้นการทำความเข้าใจกับพลังที่พัดปลิวบนพื้นโลกไหลเวียนนวกกลางอากาศเคลื่อนไหวไปตามสายลม และแทรกซ่านไปในสายน้ำ ที่เรียกพลัง ชื่อ ฮวงจุ้ย หรือ ชี่ คือพลังธรรมชาติที่หมุนเวียนอยู่รอบกายเราและสภาพแวดล้อมของธรรมชาติทั้งในบ้าน และนอกบ้านเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิต ให้เป็นไปตามสิ่งที่ธรรมชาติกำหนดมาให้ ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ⁶⁰

ศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยนั้นเป็นภูมิปัญญาจีนโบราณ และยังคงได้รับความเชื่อถือในปัจจุบัน หากศึกษาเรื่องฮวงจุ้ย เราจะพบว่าหลายสิ่งที่เป็นข้อดีและข้อเสียในหลักฮวงจุ้ยนั้นสอดคล้องกับวิถีคิดโดยอาศัยหลักเหตุและผลในหลักแห่งสมดุลทางธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องอากาศ น้ำ ลม และความร้อน⁶¹

การศึกษาค้นคว้าที่มาของ “ฮวงจุ้ยไทย ชัยภูมิศาสตร์” พบหลักฐานเชื่อว่าเกิดมาจากชนชาวลื้อ หรือชนเผ่าที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณแผ่นดินจีนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานสำคัญคือผ้าโบราณสลากลวดลายพญานาคสัตว์ชนิดนี้ ถูกกำหนดไว้ในหลักการสร้างบ้านแปงเมืองของชนเผ่าดังกล่าว ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อก่อนหน้านี้ที่ว่าพญานาคเกิดจากจินตนาการของนักวรรณคดีอินเดียโบราณประวัติศาสตร์บันทึกว่า การรวมตัวของมนุษย์รูปแบบชนเผ่ามักไม่ได้ยึดมั่นกับดินแดนหรือใส่ใจในการตั้งถิ่นฐานถาวรเหมือนกับรัฐชาติเช่นทุกวันนี้ ประกอบกับสงครามการต่อสู้ระหว่างเผ่า

⁵⁹ รติ พร้อมพรชัย, *ไม่มั่งคดเสริมความร่ำรวย*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ THINK GOOD, 2555), หน้า 22, 24.

⁶⁰ กวี บุรพสายันท์, “ความเชื่อศาสตร์ฮวงจุ้ยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมของผู้บริโภค ในย่านพระราม 3” สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2554, หน้า 8.

⁶¹ โจอี ยับ, *ฮวงจุ้ยคอนโดมิเนียมและอพาร์ทเมนต์ (Feng Shui for Condominium & Apartment Buyers – Home Owners)*, แปลโดย อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊คส์, 2552), หน้าคำนำ.

เกิดขึ้นเนื่อง ๆ ทำให้ชนชาวลื้อ เคลื่อนย้ายผ่านดินแดนสุวรรณภูมิ อาณาจักรพุกาม และอินเดีย ตลอดจนการเดินทางศาสตร์เกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยถูกนำมาปรับเปลี่ยนใช้ตามถิ่นต่าง ๆ ตลอดเวลา ดังนั้นจึงไม่ใช่สิ่งแปลกถ้าพบว่าเนื้อหาวิชาตรงนี้ถูกผสมผสานด้วยอารยธรรมหลายที่หลาย ถิ่นและจากอินเดียพบว่า คำสอนตามหลักศาสนาพุทธจากการเผยแพร่ของพระเจ้าอโศกมหาราชแผ่ รั้นแก่แห่งของ “ฮวงจู้ยไทย ชัยภูมิศาสตร์” เช่นเดียวกับตำราพิชัยสงครามหลายยุคบัญญัติถึง หลักการสำคัญ ๆ ของการสร้างบ้านแปงเมือง นอกเหนือจากการทำศึกสงคราม ความรู้ความเชื่อ ดังกล่าวอาจจะมากแหล่งเดียวกันหลักการสำคัญของฮวงจู้ยไทย ชัยภูมิศาสตร์ “มุ่งเน้นความสงบ ความเหมาะสมระหว่างมนุษย์ จิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อม” ดังนั้น ฮวงจู้ยไทย ชัยภูมิศาสตร์ ไม่ใช่ ศาสตร์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงชะตาชีวิต แต่คือการปรับเปลี่ยนและสร้างความสอดคล้องระหว่าง มนุษย์ จิตวิญญาณกับสิ่งแวดล้อม อันจะนำมาชีวิตสู่เป้าหมายตามความต้องการตามที่ควรจะต้องเกิดและ ควรจะเป็นนั่นเอง⁶²

วิชาที่อยู่อาศัยหรือวิชาลักษณะที่อยู่อาศัย คือ แขนงหนึ่งของเรื่องทำเลพื้นภูมิ วิชาทำเล พื้นที่ดินเรียกว่า ภาษาโบราณว่า ฮวงจู้ย เนื้อหารวมถึงวิชาบ้านที่อยู่อาศัยและหลุมฝังศพ โดยบ้านที่ คนอยู่เรียกว่า บ้านหยาง ส่วนที่อยู่ของคนตายไปแล้ว เรียก บ้านหยิน (โดยทั่วไปเรียก หลุมฝังศพ) แต่ใช้หลักการของก่อเกิดพิฆาตของธาตุโหงวเฮ้งในการคำนวณ ถ้าจะศึกษาความดีร้ายของวิชาเหล่านี้ ต้องศึกษาระบบ 3 ระบบ ดังนี้

ระบบที่ 1 คือ หลักพิลิกส์ หลักของการก่อเกิดพิฆาตของโหงวเฮ้งที่สอดคล้องกับวันเดือน ปีเกิดของบุคคล กำหนดเรื่องของส่วนประกอบบ้าน เช่น ประตู ทางเดิน เติง เต้าไฟ และต้องเข้าใจ เรื่องต่อไปนี้

1. ปีจรของแผนภูมิทั้ง 8
2. เจ้าของบ้านมีโชคชะตาชีวิตอยู่ในแผนภูมิใด
3. ลักษณะ 4 ตะวันออกกับ 4 ตะวันตกคืออะไร
4. ทำเลที่ตั้งของประตู เต้าไฟ บ่อน้ำ ห้องน้ำ

ระบบที่ 2 คือ หลักลักษณะ เป็นเรื่องอิทธิพลของพลังแม่เหล็ก ภูเขา แม่น้ำ ดึก ที่กระทบ ต่อบ้านเรือน ด้วยเหตุนี้ จึงต้องศึกษาความเป็นมงคลและอัปมงคล ของบ้านเรือน ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของเทือกเขากับบ้าน
2. ความสัมพันธ์ของบ่อน้ำกับบ้าน
3. ความสัมพันธ์ของถนนกับบ้าน

⁶² สมเจตน์ แสงคำ ณ เวียงคำพุม, *ฮวงจู้ยไทย ชัยภูมิศาสตร์ ภาคปฐมภูมิ*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ONE WORLD PUBLISHING, 2546), หน้า 14-15 และ 17.

4. ความสัมพันธ์ของตึกสูงกับบ้าน

ระบบที่ 3 คือ หลักของลักษณะบ้าน คือ รูปร่างของบ้าน ซึ่งต้องศึกษาเรื่องต่อไปนี้

1. ลักษณะภายนอกของบ้าน
2. ความสัมพันธ์ของที่อยู่อาศัยกับสภาพแวดล้อม
3. ข้อห้ามในการตกแต่งบ้าน

จากระบบทั้ง 3 ข้างต้น อธิบายได้ว่า หลักฟิสิกส์ทำให้เราเข้าใจภายในทิศทางของบ้าน ทางเดินของบ้าน เตาไฟ บ่อน้ำ เตียงนอน ว่าควรอยู่ตรงไหน กำหนดตามโชคชะตาของตน ถ้าจะพูดถึงผลกระทบจากแม่เหล็กภายนอก คือ กล่าวถึง หลักลักษณะพื้นที่ คือ ภูเขา แม่น้ำ ถนนหนทาง ตึกสูง ที่อยู่ด้านนอก เมื่อเข้าใจความดีร้ายของปัจจัยเหล่านี้ จึงค่อยศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยได้⁶³

2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.7.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติไว้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น⁶⁴

สิ่งแวดล้อมตามความหมายในทางวิชาการ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องและมองเห็นได้ และนามธรรม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกันเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ⁶⁵

เกษม จันทรแก้ว ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ และสังคม ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น เป็นทั้งรูปธรรม

⁶³ สิตางค์, *ฮวงจุ้ยเคหสถาน*, (กรุงเทพฯ : สร้อยทอง, 2544), หน้า 9-10.

⁶⁴ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*, (กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, ม.ป.ป.)

⁶⁵ จีรภา ทองสร้าง, “ความสัมพันธ์ในสิ่งแวดล้อม”, 15 เมษายน 2559, 19 มิถุนายน 2561 <<http://jeerapa-thong.blogspot.com/2015/11/1.html>>

และนามธรรมสามารถมองเห็นได้ด้วยตาและไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา สิ่งที่เป็นทั้งคุณและให้โทษ จำแนกสิ่งแวดล้อมออกเป็น 4 มิติ⁶⁶ ได้แก่

1. มิติทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น และให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ เช่น ป่าไม้ น้ำ ดิน อากาศ เป็นทรัพยากรที่ใช้ไม่หมด สามารถทดแทนได้โดยต้องใช้เวลาในการฟื้นตัว มีบทบาทต่อมนุษย์ในการเกื้อกูลปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรค ให้ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ

2. มิติเทคโนโลยี ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการใช้ทรัพยากร โดยมนุษย์นำเทคโนโลยีในหลายรูปแบบทั้งด้านการเพิ่มมูลค่าการสร้างผลผลิต และด้านการป้องกัน บำบัดมลพิษ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

3. มิติของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อม คือเมื่อมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ย่อมมีผลกระทบตามมาคือของเสียและมลภาวะที่เกิดขึ้น เป็นมิติที่แสดงถึงผลของการใช้ทรัพยากร

4. มิติมนุษย์หรือเศรษฐกิจสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่ได้สร้างพฤติกรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ กระทบทั้งระบบสิ่งแวดล้อมย่อย หรือทั้งระบบสิ่งแวดล้อม ซึ่งมิติมนุษย์ประกอบด้วย ประชากร การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การนันทนาการ ในงานวิจัยนี้ขอเชื่อมโยงถึงความเชื่อที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สามารถสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา โดยเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้และนามธรรมจับต้องไม่ได้ มีทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษสามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าเช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือน ของใช้ต่างๆ และไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า เช่น วัฒนธรรมประเพณี อากาศ ความเชื่อต่างๆ เป็นต้น

2.7.2 ประเภทของสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ (natural environment) สิ่งแวดล้อมประเภทนี้ ย่อมหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งที

⁶⁶เกษม จันทรแก้ว, การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545) อ้างใน กานดา จินตามงคล, “การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2558, หน้า 15.

เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้นย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ที่กล่าวกันว่าเป็นความหลากหลายในธรรมชาติ บางชนิดใช้เวลาในการเกิดยาวนานมาก บางชนิดใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการเกิด สิ่งแวดล้อมชนิดหนึ่ง ๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมชนิดอื่น ๆ ถ้ามีการทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่งย่อมมีผลถึงสิ่งแวดล้อมอื่น สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ลักษณะ โดยพิจารณาจากการมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต

1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (biotic environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการเกิด เป็นสิ่งแวดล้อมที่สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นมาทดแทนใหม่ได้ แต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สูญสิ้นไปได้ หากมนุษย์เราทำให้ธรรมชาติเสียสมดุล ได้แก่ป่าไม้ สัตว์ป่า พืชหญ้า สัตว์น้ำ เป็นต้น

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต (abiotic environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมา บางชนิดใช้ระยะเวลาในการเกิดยาวนานมาก นานจนมนุษย์ไม่สามารถรอใช้ประโยชน์ได้ และสามารถสูญสิ้นไปได้ หากมนุษย์ใช้อย่างไม่ระมัดระวัง ได้แก่ แร่ธาตุ แร่เชื้อเพลิง บางชนิดเป็นสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏให้มนุษย์ได้เห็น ได้รู้สึก ได้สัมผัส อย่างมากมายเหลือเฟือ ไม่มีวันสูญสิ้นไปจากโลก ได้แก่ ดิน หิน น้ำ อากาศ ความร้อน แสงสว่าง เสียง เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made environment) สิ่งแวดล้อมประเภทนี้ มนุษย์อาจสร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ จับต้องได้ และสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้หรือไม่สามารถจับต้องได้ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเองหรืออาจสร้างขึ้นด้วยเหตุจำเป็นบางประการ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสิ่งที่ดีที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสุขสบาย ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสิ่งที่ไม่ดีที่จะทำให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์เลวลง ทำให้มนุษย์ได้รับความเดือดร้อน ต้องสูญเสียชีวิตหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย สุขภาพจิตเสื่อมโทรมลง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ลักษณะ โดยพิจารณาจากความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมของสิ่งนั้น ๆ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นได้ จับต้องได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการมีชีวิตอยู่ บางสิ่งที่มนุษย์สร้างก็เป็นไปเพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัยสี่ อันหมายถึง อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แต่บางสิ่งก็สร้างเพื่อสนองความต้องการอันไร้ขอบเขตของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างที่เกินความจำเป็น อันจะนำความเสียหายมาสู่สิ่งแวดล้อมและชีวิตมนุษย์เองได้ เมื่อถึงระดับหนึ่ง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสิ่งที่ดี มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ เช่น บ้านเรือน เสื้อผ้า รถยนต์ ถนน เครื่องมือทางการแพทย์ โทรศัพท์ เป็นต้น และสิ่งที่ไม่ดี ทำให้คุณภาพชีวิตเลวลง เช่น น้ำเน่าเสีย สารพิษที่ใช้ในการเกษตร สารพิษที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม (social environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นนามธรรม มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่นกฎหมาย

ประเพณี ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น บางสิ่งอาจสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น บางสิ่งอาจสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความเจริญให้เกิดขึ้นแก่หมู่ชน มนุษย์ เช่น การศึกษา การวิจัย เป็นต้น บางสิ่งสร้างขึ้นโดยพฤติกรรม การแสดงออกทั้งในลักษณะที่ ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การทะเลาะวิวาท การช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน การติดยาหรือสาร เสพย์ติด เป็นต้น⁶⁷

2.7.3 ปรัชญาสิ่งแวดล้อม

ปรัชญาเป็นวิชาแม่บทแหล่งที่มาแห่งสรรพวิทยาของมนุษยชาติ ทั้งด้านวิชาชีพและ วิชาชีวิต ซึ่งการเป็นมนุษย์จะต้องมีวิชาเหล่านี้ไว้เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล ปัญญา คุณธรรม และความรู้ความสามารถผ่านกระบวนการและขั้นตอนการศึกษาเล่าเรียน ผูกอบรมวิชาชีวิต มีการไตร่ตรอง ใช้ประสบการณ์ เข้าใจและเข้าถึงความจริงความถูกต้อง และความดีงาม คู่กับวิชาชีพ ให้เป็นคนเก่ง เชี่ยวชาญชำนาญในการประกอบสัมมาชีพสำหรับสร้างและแสวงหาคุณประโยชน์ทาง วัฒนธรรม เพื่อการใช้ชีวิตให้อยู่รอดและอยู่ดี สมบูรณ์พูนสุขแก่ตนเองและผู้อื่น ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสังคม-วัฒนธรรม

แม้เป็นเพียงองค์ประกอบส่วนหนึ่งของธรรมชาติ-สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ แต่มนุษย์เป็นฝ่าย สร้างอำนาจ ครองอำนาจ และใช้อำนาจเหนือสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในการคิดและสร้างเคล็ดลับหรือ กลวิธีในการประกอบกรรมทำการเปลี่ยนแปลงเกินความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติหรือธรรมดา ที่ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมด้วยกัน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในระบบนิเวศธรรมชาติเดียวกันได้อย่าง ทัวถึง แต่มนุษย์เองก็ต้องอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในกฎธรรมชาติและไม่อาจอยู่เหนือกฎธรรมชาติ นี้ได้

ในทางปรัชญาสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทุกด้านในลักษณะเป็นวงจร แนวนวนจักร ทุกฝ่ายมีกิริยาและปฏิกิริยาต่อกันเสมอ ซึ่งไม่สามารถชี้ได้ว่าฝ่ายไหนมีอิทธิพลต่อฝ่าย ไหนมากกว่า ความจริงคือทุกฝ่ายพึ่งพาอาศัยกัน กระนั้น หากปราศจากธรรมชาติย่อมไม่มีมนุษย์ แต่ไม่มีมนุษย์ธรรมชาติก็ยังไม่เป็นธรรมชาติอยู่ได้ สิ่งแวดล้อมรอบย้อมมีอิทธิพลต่อความเป็นมนุษย์และ พฤติกรรมของมนุษย์ ทางกาย วาจา และความรู้สึกนึกคิดจิตใจ ความเป็นอยู่ เพราะมนุษย์เป็นมนุษย์ ไม่ได้จากสิ่งแวดล้อมและเป็นเพียงสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามก็มีอำนาจและบทบาทในการ จัดการความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหา นำมาใช้ การตัดแปลง ปรับเปลี่ยน ให้ดีขึ้น รวมถึงการทำร้ายทำลายเพื่อสนองความต้องการด้านต่างๆ ได้คุณค่าบ้าง ไม่ได้คุณค่าบ้าง ถูกต้องตามศีลธรรมบ้าง ละเมิดศีลธรรมบ้าง ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิม

⁶⁷ สุนิตตา กลิ่นหอม, “ประเภทของสิ่งแวดล้อม”, ม.ป.ป., 18 เมษายน 2562,

<<https://sites.google.com/site/kaemnitta/prapheth-khxng-sing-waedlxm>>

ทั้งในทางทำลายและสร้างสรรค์ของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ที่มนุษย์เอาชีวิตเข้าไปเกี่ยวข้องกับมนุษย์-สิ่งแวดล้อม มนุษย์แต่ละคนเกิดมีชีวิต ใช้ชีวิต ดำรงชีวิต ล้วนปรุงแต่ขึ้นจากสิ่งแวดล้อม มนุษย์ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมล้วนมีความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่มีมนุษยชาติและตลอดวิถีชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย

ดังนั้นสิ่งแวดล้อมในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยประยุกต์ตามความหมายของ ศ.ดร. สิทธิ บุตรอินทร์ ที่กล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมหมายถึงสรรพสิ่งบนโลกนี้ ทั้งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งวัตุธรรมและนามธรรม เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีความสัมพันธ์กันในลักษณะร่วมกัน ซึ่งอาจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละประเภท แต่ละชนิดเป็นเอกลักษณ์ทางสถานภาพและภาระหน้าที่ สรรพสิ่งย่อมเกิดขึ้นดำรงอยู่ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ภายใต้หลักและกฎแห่งความเป็นเหตุเป็นผลแก่กันและกัน อาศัยกัน ในกฎธรรมชาติ-กฎแห่งไตรลักษณ์ และกฎแห่งกรรมสำหรับมนุษย์ รวมถึงกฎเกณฑ์ที่มนุษย์ตั้งขึ้นใช้เองในแต่ละสิ่งแวดล้อมทางสังคม-วัฒนธรรมตามยุคสมัย ทั้งหมดล้วนรวมอยู่ในระบบนิเวศเดียวกัน⁶⁸

2.8 ข้อมูลทั่วไปมหาวิทยาลัยมหิดลศาลายา

ตรามหาวิทยาลัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2512 สีน้ำเงินแก่สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ (พระยศในขณะนั้น) พระราชทานเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2512

ภาพที่ 2.1 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหิดล

รายละเอียดตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วย

⁶⁸ สิทธิ บุตรอินทร์, บทความภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สำนักวรรณศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน, วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย.2555, หน้า 173-174.

ตราสัญลักษณ์สี

1. เส้นวงกลม 4 วง เส้นวงกลมนอกสุดและเส้นวงกลมในสุดเป็นเส้นหนา สีทอง เส้นวงกลมในบนพื้นขาว 2วง เป็นเส้นบาง สีทอง
2. ในวงกลมพื้นขาวด้านบน มีคำว่า อตตานิ อุมมิ เกร เป็นตัวหนังสือชนิดตัวรีบบิ้น สีทอง
3. ในวงกลมพื้นขาว ช่วงตรงกลาง มีลายประจายามด้านละ 1 ดวง สีทอง
4. ในวงกลมพื้นขาวด้านล่าง มีคำว่า มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นตัวหนังสือชนิด ตัวรีบบิ้น สีทอง
5. ในวงพื้นสีน้ำเงินประกอบด้วยพระนามาภิไธย ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดช-วิกรมพระบรมราชชนก ม คล้องอยู่กับพระมหามงกุฏ มีจักรและกรีอยู่ตรงกลาง ด้านบน ม

มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดล มีส่วนงาน หน่วยงาน และกลุ่มภารกิจในสังกัด 1 ประกอบด้วย สำนักงานสภามหาวิทยาลัย, สำนักงานอธิการบดี, วิทยาเขตกาญจนบุรี, บัณฑิตวิทยาลัย, หอสมุดและคลังความรู้, คณะ 16 คณะ, สถาบัน 7 สถาบัน, วิทยาลัย 6 วิทยาลัย ศูนย์ 10 ศูนย์, กองงานในสำนักงานอธิการบดี 12 กองงานและโครงการจัดตั้งวิทยาเขต 2 โครงการ นอกจากนี้ยังมีสถาบันสมทบอีก 17 แห่งและ สถาบันร่วม 1 แห่ง

ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหิดล

ซึ่งที่ตั้งส่วนงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยมหิดลนั้น อยู่ในพื้นที่ที่หลากหลายทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีการกำหนดชื่อของที่ตั้งมหาวิทยาลัยมหิดลในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา มีที่ตั้งศูนย์กลางอยู่ ณ ที่ดินพระราชทาน 2 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ประมาณ 1,240 ไร่

มหาวิทยาลัยมหิดล บางกอกน้อย ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 2 ถนนพรานนก แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 123 ไร่

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี เป็นที่ตั้งของวิทยาเขตกาญจนบุรี โดยมีพื้นที่โดยรวมประมาณ 4,000 ไร่ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 199 หมู่ 9 หมู่บ้านไตรรัตน์ ตำบลลุ่มสุม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์ เป็นที่ตั้งของโครงการจัดตั้งวิทยาเขตนครสวรรค์ มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 1,009 ไร่ ตั้งอยู่ ณ ตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้างจึงมีสำนักงานชั่วคราวอยู่ ณ ที่ตั้งเดิมตำบลบึงเสนาท อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ เป็นที่ตั้งของโครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 50 ไร่ ตั้งอยู่ ณ ตำบลบึง อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้างโครงการดังกล่าว

คำขวัญ

อตตานัน อูปมึ กรเ พึงปฏิบัติต่อผู้อื่น เหมือนดังปฏิบัติต่อตนเอง

ปรัชญา

ความสำเร็จที่แท้จริงอยู่ที่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยชาติ

ปณิธาน

ปัญญาของแผ่นดิน

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยมหิดลมุ่งมั่นที่จะเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก

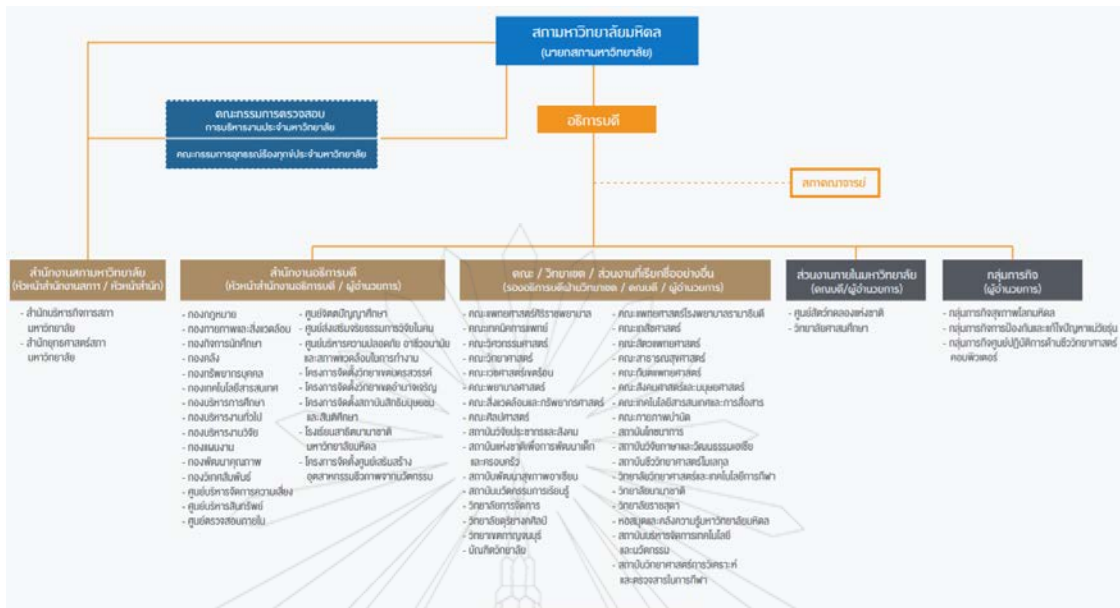
พันธกิจ

สร้างความเป็นเลิศทางด้านสุขภาพ ศาสตร์ ศิลป์ และนวัตกรรมบนพื้นฐานของคุณธรรม เพื่อสังคมไทย และประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยชาติ

วัฒนธรรมองค์กร

M – Mastery	รู้แจ้ง รู้จริง สมเหตุ สมผล
A – Altruism	มุ่งผลเพื่อผู้อื่น
H – Harmony	กลมกลืนกับสรรพสิ่ง
I – Integrity	มั่นคงยิ่งในคุณธรรม
D – Determination	แน่วแน่ทำ กล้าตัดสินใจ
O – Originality	สร้างสรรค์สิ่งใหม่
L – Leadership	ใส่ใจเป็นผู้นำ

โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยมหิดล⁶⁹

สิ่งที่เคารพในมหาวิทยาลัยมหิดล

1. พระพุทธรูปมหิดลมงคลวรญาณ

⁶⁹ มหาวิทยาลัยมหิดล, “มหาวิทยาลัยมหิดล”, 12 มีนาคม 2562, <<https://mahidol.ac.th/th/welcome/>>

ประวัติความเป็นมา เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2531 ศาสตราจารย์ นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ ร่วมกับแพทย์หญิง หม่อมราชวงศ์สงศรี เกตุสิงห์ และครูอินทรีศักดิ์ เทียมเสวต ได้มีกุศลเจตนา มอบพระพุทธรูปหินทราย ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 1.30 เมตร สูง 1.85 เมตร ให้ประดิษฐานไว้เป็นประธานอยู่บริเวณด้านหน้าหอพักนักศึกษา 3-4 (บ้านอินทนิล) เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจประจำมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา และเป็นสถานปฏิบัติกิจอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในโอกาสสำคัญของนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร เดิมพระพุทธรูปหินทรายปางมารวิชัยตั้งอยู่บนฐานเตี้ยกลางแจ้ง มีสภาพทรุดโทรมมาก ดังนั้น ในปี พ.ศ.2546 มหาวิทยาลัยจึงได้ก่อสร้างศาลาแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ เพื่อประดิษฐาน พระพุทธรูปดังกล่าว トラบจนถึงปัจจุบัน⁷⁰

2. พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก⁷¹

⁷⁰ชีวิตส์ไตร์มหิดล. กองกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.orsa.mahidol.ac.th/StyleMahidol/sacred.html>

⁷¹พิธีถวายราชสักการะสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และถวายสัตย์ปฏิญาณ และพิธีปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2561. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <https://mahidol.ac.th/th/2018/new-student-2/>

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หรือที่รู้จักกันในนามสมเด็จพระพ่อของในหลวงรัชกาลที่ 9 คือบุคคลสำคัญที่นักศึกษาและทุกคนในมหาวิทยาลัยนับถือและกราบไหว้กัน และมักจะมีนักศึกษาไหว้ขอพรกันในช่วงสอบกันเป็นจำนวนมาก ใครที่สนใจอยากเรียนที่นี่ก็นิยมไปไหว้ขอพรให้ติดกันอยู่บ่อยๆ ซึ่งเชื่อกันว่าการไปไหว้บูชา ขอพรท่าน จะประสบความสำเร็จตามที่หวังไว้ทุกประการวิธีการไหว้ การไหว้ขอพรกับสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร นิยมไหว้กันด้วยพวงมาลัย ดอกดาวเรือง หรือจะเป็นพวงมาลัยอื่นๆ ก็ได้ตามสะดวก พร้อมทั้งจุดเทียนและจุดธูป 5 ดอก เพื่อไหว้ขอในสิ่งที่เราต้องการ เมื่อเรื่องที่ขอไว้สมหวังก็นิยมแก้บนกันด้วยไข่ต้ม⁷²

3. สักการะเจ้าพ่อขุนทุ้ง

ศาลเจ้าพ่อขุนทุ้งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2534 บริเวณใต้ต้นไทร ใกล้กับวิทยาลัยนานาชาติ นับถือเป็นเทพารักษ์ที่ปกป้องคุ้มครองอาจารย์ นักศึกษา และผู้อยู่อาศัย ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ ให้มีความสุขความเจริญ ปราศจากเภทภัยทั้งปวง นักศึกษาและอาจารย์ ตลอดจนชุมชนโดยรอบนิยมมากราบไหว้บูชา เชื่อกันว่าเจ้าขุนทุ้งเป็นชายร่างใหญ่ หวีผมแฉกกลาง ทำทางนักเลง ทุ่มโสร่งตาหมากรุก

⁷²10 สิ่งศักดิ์สิทธิ์! คู่มหาวิทยาลัย จะขอเรื่องอะไรก็สมหวัง – ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <https://campus.campus-star.com/actale/39371.html>

ใส่เสื้อคอกลมไว้หนวด ขอบสีม่วง ควรบูชาด้วยควายธนู ว่าว หมากพลู บุหรี่ และเหล้าขาว โดยจุดธูป เพียงดอกเดียวบูชา ไม่ต้องจุดเทียน หากมีโอกาสควรยกอาหารไปเซ่นในวันพระหรือวันใดก็ได้ตามแต่ศรัทธา⁷³

บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดลมีผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความสามารถและศักยภาพทางวิชาการสูงจำนวนมากมีผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์มากที่สุดในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศ มหาวิทยาลัยมหิดลมุ่งส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับเพื่อ สร้างประโยชน์แก่สังคม มีบุคลากรจำนวนมากที่ได้รับรางวัลต่างๆ ทั้งระดับชาติและระดับ นานาชาติ อาทิ รางวัลในฐานะผู้มีคุณโดดเด่นด้านความร่วมมือทางการศึกษาและวิจัย เป็นผู้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางกว่าเป็นผู้อุทิศตนต่อการสาธารณสุขในประเทศไทย และระหว่างประเทศ รางวัลอาจารย์แพทย์ประพฤติตนดีเด่นในเชิงคุณธรรม จริยธรรมและความภาคภูมิใจของมหาวิทยาลัย ในสาขาอื่น ๆ รวมถึงการได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่มีความสำคัญระดับชาติ เช่น ผู้อำนวยการศูนย์ความร่วมมือองค์การอนามัยโลก รางวัลศิลปินแห่งชาติ และการประกาศ เกียรติคุณเป็นนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น นอกจากความภาคภูมิใจในรางวัล เกียรติยศ และ ตำแหน่งต่างๆของบุคลากรแล้วนั้น ความภาคภูมิใจสำคัญอีกประการหนึ่งในฐานะ สถาบันการศึกษาคือ มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบุคลากรระดับปริญญาเอกที่มีจำนวนเพิ่ม สูงขึ้นในแต่ละปี รวมทั้งสามารถผลิตแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ⁷⁴

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดลมีการจัด การเรียนการสอนหลักในหลายคณะฯ อาทิ คณะแพทยศาสตร์ฯ ทั้งสองแห่ง (ศิริราช และรามธิบดี) คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ เป็นต้น มหาวิทยาลัยมหิดล ยังมีบทบาทสำคัญ ในการ จัดการเรียนการสอน ในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อผลิตนักวิชาการ นักวิจัย และผู้บริหาร ที่มีคุณธรรม เพื่อเป็นกำลัง ในการพัฒนาประเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยมีหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาเอก 81 หลักสูตร ระดับปริญญาโท 178 หลักสูตร ประกาศนียบัตร 7 หลักสูตร และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง 4 หลักสูตร⁷⁵

⁷³ชีวิตสไตล์มหิดล. กองกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562, <http://www.orsa.mahidol.ac.th/StyleMahidol/Chao_Por_Khuntoong_Shrine.html>

⁷⁴ประเภทและการกำหนดตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562, <<http://www.op.mahidol.ac.th/orpr/newhrsite/Document/NewStaffMustKnow/Newstaffmustknow.pdf>>

⁷⁵พัชรีย์ เลิศฤทธิ์.สารจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย.สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562,

จำนวนบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล

ประเภท	จำนวน (คน)
สายวิชาการ อาจารย์	3,491
สายสนับสนุน เจ้าหน้าที่	648
นักศึกษา	30,446
รวม	34,605

จำนวนบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลประเภทสายวิชาการ อาจารย์ ทั้งพนักงานมหาวิทยาลัยและข้าราชการ จำนวน 3,491 คน ประเภทสายสนับสนุน เจ้าหน้าที่ทั้งพนักงานมหาวิทยาลัยและข้าราชการจำนวน 648 คน และประเภทนักศึกษาจำนวน 30,446 คน⁷⁶

การได้รับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก มหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia: UI) ริเริ่มการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกขึ้นในปี ค.ศ.2010 ภายหลังเป็นที่รู้จักกันในชื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก (UI GreenMetric) เพื่อวัดความพยายามเกี่ยวกับความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย โดยมีความตั้งใจจะดำเนินการสำรวจแบบออนไลน์ เพื่อแสดงให้เห็นโครงการและนโยบายเกี่ยวกับความยั่งยืนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลกการจัดอันดับอย่างกว้าง ๆ บนกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความประหยัด และความเที่ยงธรรม ตัวชี้วัดและหมวดต่าง ๆ ในการจัดอันดับจะมีความเกี่ยวเนื่องกันกับแนวคิดทั้งหมด ออกแบบตัวชี้วัดและการให้น้ำหนักคะแนนให้ปราศจากอคติมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การรวบรวมและส่งข้อมูลนั้นเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และใช้เวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่อย่างสมเหตุสมผล ในการจัดอันดับกรีน เมตริกเมื่อปี ค.ศ. 2010 มีมหาวิทยาลัยเข้าร่วม 95 แห่งจาก 35 ประเทศ แบ่งเป็นจากทวีปอเมริกา 18 แห่ง ทวีปยุโรป 35 แห่ง ทวีปเอเชีย 40 แห่ง และภูมิภาคโอเชียเนีย 2 แห่ง ในปี ค.ศ.2016 มีมหาวิทยาลัยเข้าร่วม

<www.grad.mahidol.ac.th/th/about-us/>

⁷⁶ กองการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559, 20 ตุลาคม 2561,

<<https://mahidol.ac.th/th/fact-figures/>>

การจัดอันดับ 515 แห่ง จาก 75 ประเทศทั่วโลก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายูไอ กรีนเมตริก กลายเป็นที่รู้จัก ในฐานะการจัดอันดับมหาวิทยาลัยด้านความยั่งยืนระดับโลกแห่งแรกและแห่งเดียวอีกด้วย⁷⁷

มหาวิทยาลัยมหิดลเริ่มส่งข้อมูลเพื่อเข้าร่วมการจัดอันดับเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2012⁷⁸ จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก มหาวิทยาลัยมหิดลได้อันดับ 1 มหาวิทยาลัยในปี 2012, 2013, 2016, 2017 และในปีล่าสุด 2018 มหาวิทยาลัยมหิดล เข้าร่วมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของโลก จากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมจัดอันดับทั้งสิ้น 719 แห่งทั่วโลก ผลปรากฏว่า มหาวิทยาลัยมหิดล ติดอันดับ 1 ใน 100 มหาวิทยาลัยสีเขียวระดับโลก โดยได้อันดับที่ 89 ของโลก และเป็นอันดับที่ 1 จาก 24 มหาวิทยาลัยในประเทศไทยจากผลการสำรวจของ UI Green Metric World University Ranking 2018 ซึ่งจัดทำโดย University of Indonesia มหาวิทยาลัยในอินโดนีเซีย (UI) เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2561 ได้ประกาศให้ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันการศึกษาสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับที่ 89 ของโลก และถือเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศไทย จากจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการจัดอันดับรวมทั้งสิ้นจำนวน 719 แห่งทั่วโลก โดยได้คะแนนรวมที่ 6,850 คะแนน จากเกณฑ์การประเมิน 6 ด้าน คือ จากเกณฑ์การประเมิน 6 ด้าน คือ สถานที่ตั้ง และระบบสาธารณูปโภค, การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ, การจัดการขยะ, การใช้น้ำ, การจัดการระบบขนส่ง และ การศึกษาโดยในปีนี้ “สุดยอดมหาวิทยาลัยสีเขียว” ของโลก ประจำปี 2018 จากผลสำรวจในครั้งนี้ ได้แก่ Wageningen University and Research ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งได้รับคะแนนจากการประเมินทั้ง 6 ด้านที่ 9,125 คะแนน⁷⁹

ตามผังแม่บทมหาวิทยาลัยมหิดล ฉบับปี พ.ศ. 2551 คณะผู้บริหารต้องการสร้าง มหาวิทยาลัยมหิดลให้เป็น “มหาวิทยาลัยเมืองในฝัน” ให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีลักษณะทางกายภาพที่ตอบสนองสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังแนวคิดที่ว่า "A promised place to live and learn with nature" ด้วยความมุ่งมั่นที่จะพัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ให้เป็น เมืองมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green Campus) ที่มีสภาพแวดล้อมน่าอยู่ รื่นรมย์ เอื้อต่อวิถีชีวิตที่

⁷⁷คู่มือ การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก (UI GreenMetric) ปี 2017 ความร่วมมือระดับโลกเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

⁷⁸กิติกร จามรดุสิต. มหาวิทยาลัยมหิดลกับการจัดอันดับ มหาวิทยาลัยสีเขียว UI Green Metric Ranking. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก file:///C:/Users/Administrator.SC-201701291136/Desktop/Article-UI-Green-Metric-Ranking.pdf

⁷⁹ม.มหิดล มหาวิทยาลัยสีเขียว อันดับ 1 ของประเทศไทยประจำปี 2018 UI Green Metric World University Ranking 2018. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562, <<https://mahidol.ac.th/th/2018/ui-green2018/>>

ส่งเสริมการเรียนรู้ ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา บุคลากรและชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดำเนินการปรับปรุงในทุกๆ ด้านอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ภูมิทัศน์ ระบบสัญญาณ ระบบสาธารณูปโภค และพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาไม่หยุดเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีการใช้ชีวิตของผู้คน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

มหาวิทยาลัยมหิดลได้มีการปรับนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อยกระดับความสำคัญและเอื้อต่อการทำกิจกรรม เช่น

การพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- จัดกลุ่มพื้นที่กิจกรรมประเภทเดียวกัน อยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือต่อเนื่องกัน
- เพิ่มความหนาแน่นการใช้ที่ดิน รักษาพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่า 70% ของพื้นที่ทั้งหมด
- จัดกลุ่มพื้นที่กิจกรรมเป็นระบบบล็อกย่อย (Sub-block System)
- กำหนดพื้นที่สีเขียวและที่ว่างสำคัญ

พัฒนาระบบภูมิทัศน์

- อนุรักษ์พื้นที่สีเขียวและระบบนิเวศของพื้นที่แต่ละส่วนให้มีสภาพความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด
- นำพื้นที่ว่างและพื้นที่สีเขียวมาพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับกิจกรรมกีฬานันทนาการ หรือกิจกรรมการศึกษา
- สร้างแนวแกนสีเขียวและเส้นทางสีเขียว (Green Way) เชื่อมต่อพื้นที่ทุกส่วนของมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน

การควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง

- ควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง เพื่อรองรับการขยายตัวของอาคารในอนาคต โดยการควบคุมระบบการวางผังอาคารและสิ่งก่อสร้างโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์การเกิดอาคารและการออกแบบอาคาร เช่น รูปผังอาคาร ความสูง และระยะถอยร่นอาคาร

พัฒนาระบบการสัญจร

- ลดความสำคัญของการสัญจรทางรถยนต์ โดยการปรับลดผิวถนนหลัก 3 เลน เป็นทางเท้าและทางจักรยาน
- จัดทางสัญจรทางรถให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีการพัฒนาใหม่เท่าที่จำเป็น
- ควบคุมเส้นทางสัญจรทางรถไว้ที่พื้นที่รอบนอกกลุ่มอาคาร เพื่อรักษาพื้นที่ภายในส่วนการศึกษาไว้สำหรับการเดินและการขี่จักรยาน
- เน้นบริการรถขนส่งสาธารณะและการสัญจรในมหาวิทยาลัยด้วยการเดินและขี่จักรยาน

การพัฒนาาระบบสาธารณสุขปศุสัตว์และการดูแลสุขภาพ

- ปรับปรุงสาธารณสุขปศุสัตว์เพื่อรองรับการขยายตัวพื้นที่ในอนาคต โดยคำนึงถึงการลดพลังงาน การรักษาสีงแวดล้อม และการลดการใช้ทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน⁸⁰

2.9 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิริกัญญา ปิตยานนท์ ศึกษาเรื่องความเชื่อในการนับถือผีของชาวมอญในสังคมไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 22 คน ใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักเหตุผลเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎี ควบคุมกับบริบทของชุมชนและสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า

1) ความเชื่อในการนับถือผีของชาวมอญยังคงมีอยู่ในสังคมไทย ซึ่งผีที่ชาวมอญส่วนใหญ่ นับถือ ได้แก่ ผีเจ้าพ่อ ผีเจ้าแม่ ซึ่งเป็นผีประจำหมู่บ้าน และรองลงมา คือ การนับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นผีประจำตระกูล

2) สาเหตุที่ยังคงมีการนับถือผีมอญอยู่ เนื่องจากชาวมอญได้รับการปลูกฝังความเชื่อนี้จากครอบครัวและมีความเกรงกลัวต่ออิทธิฤทธิ์และอำนาจของผีนั่นๆ สำหรับสาเหตุที่ชาวมอญมีการนับถือผีบรรพบุรุษน้อยลง เนื่องจาก 1) มีการผสมผสานกลมกลืนกับชนชาติอื่น 2) ในครอบครัวมีเพียงบุตรหญิงไม่มีบุตรชาย จึงทำให้ขาดช่วงการนับถือผีบรรพบุรุษซึ่งต้องสืบทอดจากฝ่ายชายเท่านั้นและ 3) มีการแยกครอบครัวออกมาเป็นครอบครัวเดี่ยว

3) พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผีมอญที่ชาวมอญยังคงยึดถือและปฏิบัติอยู่ ได้แก่ 1) พิธีบูชาเจ้าพ่อเจ้าแม่ 2) พิธีบวงสรวงบูชาบรรพบุรุษ และ 3) พิธีรำสามภาคในงานศพ สำหรับพิธีรำผีเพื่อแก้บนหรือการทำผีดผีนั่น ได้สูญหายไปแล้วในบางชุมชน เนื่องจากขาดผู้อำนวยกาพิธี หรือได้ตั้ง

4) การดำรงชีวิตประจำวันของชาวมอญ ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือและปฏิบัติตามความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผีมอญอยู่ ความเชื่อดังกล่าว ได้แก่ การห้ามเล่นตุ๊กตา การห้ามหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่ใช่ญาติ หรือนับถือผีต่างตระกูลมานอนค้ำในบ้าน การห้ามคู่สามี-ภรรยาที่ไม่ใช่ญาติ หรือนับถือผีต่างตระกูลมาร่วมหลับนอนหรือค้ำอ่างแรมในบ้าน ความเชื่อในการประกอบพิธีศพและพิธีแต่งงาน

⁸⁰วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. มหาวิทยาลัยสี่เขี้ยว สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562,

นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออื่นๆ อีก เช่น การห้ามรับประทานข้ามหลามจนกว่าจะมีพิธีไหว้ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่แล้ว เป็นต้น

5) ปัจจัยภายในชุมชนที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องการนับถือผีของชาวมอญในสังคมไทย ได้แก่ ระบบครอบครัวและเครือญาติ ระบบศาสนา ระบบการสืบทอดความคิดและจิตสำนึกและผู้นำชุมชน⁸¹

6) ปัจจัยภายนอกชุมชนที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องการนับถือผีของชาวมอญในสังคมไทย ได้แก่ ความทันสมัย การเป็นเมือง การเป็นอุตสาหกรรม และสื่อสารมวลชน

7) ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกและความเจริญที่เข้าสู่ชุมชนมอญที่มีความเป็นเมือง ดังเช่น ชุมชนมอญพระประแดง แต่ความเชื่อในการนับถือผีของชาวมอญมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่ต่อไปในสังคมไทย โดยมีสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการสืบทอดความเชื่อนี้จากรุ่นสู่รุ่น ประกอบกับวิถีชีวิตของชาวมอญที่มีความผูกพันกับพุทธศาสนา ซึ่งเป็นที่มาของความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผี จะส่งผลทำให้ความเชื่อในการนับถือผีของชาวมอญมีอาจสูญหายไปได้ในจิตสำนึกและสายเลือดของชาวมอญ

นิคม พุทธา และคณะ ศึกษาสถานการณ์สัตว์ป่าไทย: การค้าขายสัตว์ป่า สวนสัตว์ และเขตอนุรักษ์: ปัญหา ทางออก และโจทย์วิจัย ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นค้นพบสำคัญทั้งมุมมองและค่านิยมเกี่ยวกับสัตว์ป่าในสังคมไทยมีเปลี่ยนแปลงไป ในช่วงล่าอาณานิคม และการติดต่อซื้อขายกับต่างประเทศผ่านสนธิสัญญาต่างๆ และการเลียนแบบค่านิยมในการสะสมซากสัตว์ป่า เลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์ป่าเป็นกีฬาไลเซนซ์ผู้มีบารมี และในปัจจุบันค่านิยมในการบริโภคเนื้อสัตว์ป่าของกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีความเชื่อ ซึ่งสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าสัตว์ป่า คือ ค่านิยมและความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศ และประเทศปลายทางที่เชื่อมโยงเนื่องจากยังมีความเชื่อเรื่องสัตว์ป่าผลิตภัณฑ์สัตว์ป่านั้นมีสรรพคุณเป็นยา และเสริมสมรรถภาพทางเพศ การเปิดพิศดาร รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์เป็นเพื่อน และเสริมบารมีทำให้ยังมีความต้องการสัตว์ป่าจึงเป็นปัจจัยสาเหตุที่ทำให้มีการค้าขายสัตว์ป่า⁸²

ชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์ ศึกษาคติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยมีอิทธิพลมาจากคานาฮินดูหรือพุทธศาสนากันแน่ โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า

⁸¹สิริกัญญา ปิตยานนท์. “ความเชื่อในการนับถือผีของชาวมอญในสังคมไทย.” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551, หน้า 11.

⁸²นิคม พุทธา และคณะ, “โครงการสถานการณ์สัตว์ป่าไทย: การค้าขายสัตว์ป่า สวนสัตว์ และเขตอนุรักษ์ : ปัญหา ทางออก และโจทย์วิจัย”, รายงานฉบับสมบูรณ์ สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2551.

การบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยนั้นเกิดขึ้นมาจากศาสนาเก่าแก่ดั้งเดิม คือ ลัทธิบูชาผี แล้วเมื่อความเจริญอันเป็นอารยะจากชมพูทวีป (เอเชียใต้) เข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศไทย วรรณคดีเกี่ยวกับเทวดาในศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาจึงเป็นแรงผลักดันส่งเสริมให้การบูชาผีต้นไม้กลายมาเป็นการบูชารุกขเทวดาอย่างที่เห็นในปัจจุบัน จากผีถูกรอบวรรณคดีทางพุทธศาสนาครอบงำจนเชื่อว่าเป็นเทวดาหรือรุกขเทวดาไปโดยปริยายและด้วยการใช้พิธีกรรมในการบูชาเทพเจ้าของศาสนาฮินดูมาใช้จึงยังส่งเสริมให้การบูชาต้นไม้เป็นวัฒนธรรมของต่างชาติไป แต่แท้จริงแล้วนั้นเป็นวัฒนธรรมของไทยมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาในสังคมไทยจึงมีลักษณะเป็นการหลอมรวมหรือบูรณาการคติความเชื่อเรื่อง “พุทธ พรหมณ์ ผี” (Thai religious syncretism) โดยมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง⁸³

นฤมล ลีปิยะชาติ ศึกษาความเป็นมาและคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณีสารทจีนรวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติและความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีสารทจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนแต่กำเนิดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีสารทจีนสืบเนื่องมาจากความเชื่อดั้งเดิมและประเพณี เช่น บวงสรวงบูชาในสมัยโบราณของจีนความเชื่อทางศาสนาเต๋าและความเชื่อทางพุทธศาสนามหายาน ประเพณีดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชาวจีนแต่กำเนิดที่อพยพมาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ซึ่งการปฏิบัติประเพณีสารทจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมงานก่อนวันประเพณีและขั้นตอนการปฏิบัติในวันประเพณี ทั้งนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องวิญญาณหรือชีวิตหลังความตาย ความเชื่อเรื่องการทำบุญ ความเชื่อเรื่องอาหารที่เป็นมงคล และความเชื่อเรื่องการเผาเช่นไหว้ เป็นต้น⁸⁴

วรินทร์ ทรวงเกียรติศักดิ์ ศึกษาวิจัยปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยความปลอดภัย และปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงงานและหน่วยสนับสนุนของโรงงานน้ำตาล สหเรือจำกัด จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอายุการปฏิบัติงาน และฝ่าย/สังกัด แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และปัจจัยความปลอดภัยไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานโรงงานและหน่วยสนับสนุน ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อม มีผลต่อคุณภาพชีวิต

⁸³ ชนิษฐ์ ผ่องสวัสดิ์, “คติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยมีอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดูหรือพุทธศาสนาแค่ไหน?”, *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 2557, หน้า 11-18.

⁸⁴ นฤมล ลีปิยะชาติ, “การศึกษาประเพณีสารทจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี”, *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, ปีที่ 24 ฉบับที่ 45 พฤษภาคม-สิงหาคม 2559.

ของพนักงานและหน่วยสนับสนุนในทางเดียวกัน และปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานโรงงานและหน่วยสนับสนุนในทางเดียวกัน⁸⁵

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้เรื่องการวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท สามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าชนเชื้อชาติใดต่างก็มีความเชื่อที่แตกต่างกันมาตั้งแต่อดีตสมัยโบราณสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ แต่ละประเทศ ชุมชนท้องถิ่น ในบริบทแตกต่างกัน ความเชื่อตามบริบทของคนในชุมชนไม่อาจแยกออกจากความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้ ในปัจจุบันความเชื่อบางกลุ่มคนที่มีความผิดแปลกไปด้วยมุมมองและค่านิยมทำให้ความเชื่อที่เสมือนเป็นวัชกรรม ประเพณีอันดีงามที่สืบทอดต่อกันมา ผิดเพี้ยนแตกต่างไปจากเดิมและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการเลือกตัวแปรอิสระที่เกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมมาศึกษา 4 ตัวแปร คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า และตัวแปรตามผลกระทบที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทมาศึกษา 2 ตัวแปร คือ ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น

2.10 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม สรุปรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.1

⁸⁵วรินทร์ ทรวงเกียรติศักดิ์, “ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยความปลอดภัย และปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงงานและหน่วยสนับสนุนของโรงงานน้ำตาล สหเรือ่งจำกัด จังหวัดมุกดาหาร”, สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2559, 86 หน้า.

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ					มนุษย์ สร้าง ขึ้น
	ปล่อย ชีวิต ชีวิต สัตว์	ประเพณี	เครื่องราง ของขลัง	ล่าและ บริโภคสัตว์ ป่า	ตาม ธรรมชาติ	
สมสวัสดิ์ เตชพฤทธินันท์ 2553					✓	
ไทยกวีวิว 2553	✓	✓			✓	
นพดล สมฤกษ์ผล 2552		✓				
เทพ สงวนกิตติพันธุ์ 2561		✓				
ปัญญาวัชร วัชรภาพ 2555	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อินทรชัย พาณิชกุล 2557	✓	✓			✓	
Sam ponsan 2560	✓				✓	
คมชัดลึก 2555	✓				✓	
นณณ์ ผาณิตวงศ์ 2559	✓				✓	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ					มนุษย์ สร้าง ขึ้น
	ปล่อย ชีวิต ชีวิตสัตว์	ประเพณี	เครื่องราง ของขลัง	ตำและ ปริศนศาสตร์ ป่า	ตาม ธรรมชาติ	
วราภรณ์ สามโกเศศ 2560	✓				✓	
เพชรฉลุกัน 2558						✓
ไพโรจน์ โสภา 2560 ม.ป.ร. 2561		✓				✓
พระยาอนุমানราชธน 2514		✓				
ราชบัณฑิตยสถาน 2554		✓				
กิตติพร สัจจะบุตร 2549		✓				
Giannauncensor 2559		✓				
บรรเทิง พาพิจิตร 2532		✓			✓	✓
จันทิรา ธนสงวนวงศ์ 2561		✓				
สำนักข่าวไทย 2560		✓			✓	✓

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

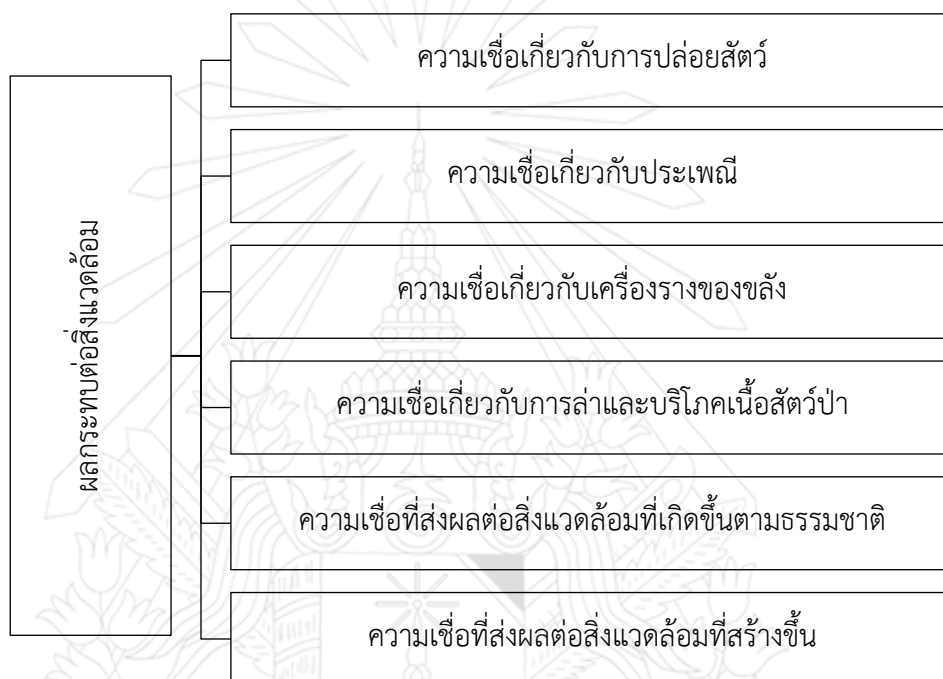
แนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ					มนุษย์ สร้าง ขึ้น
	ปล่อย ชีวิต ชีวิต สัตว์	ประเพณี	เครื่องราง ของขลัง	ล่าและ บริโภคสัตว์ ป่า	ตาม ธรรมชาติ	
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2557		√			√	√
มติชนออนไลน์ 2561		√				√
กระทรวงวัฒนธรรม 2558		√			√	√
พินิตา พริ้งสกุล 2560			√	√		
เดลินิวส์ 2560			√	√		
อัฐานวัฒน์ ภัคภูริวัฒน์ 2561			√	√		
Admin 2561			√	√		
Suwachana 2561			√	√		
เสาวพัทธ์ เหล่าศิริถาวร			√	√		
สีฟ้า ละออง 2557			√	√		

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ					
	ปล่อย ชีวิต ชีวิต สัตว์	ประเพณี	เครื่องราง ของขลัง	ล่าและ บริโภคสัตว์ ป่า	ตาม ธรรมชาติ	มนุษย์ สร้าง ขึ้น
กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม					✓	✓
จิรภา ทองสร้าง 2559		✓			✓	✓
เกษม จันทร์แก้ว 2545					✓	✓
สิทธิ บุตรอินทร์ 2555		✓			✓	✓
สิริกัญญา ปิตยานนท์ 2551		✓				
นิคม พุทธา และคณะ 2551			✓	✓		
ชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์ 2557		✓				
นฤมล ลิ้นปะชาติ 2559		✓				
วรินทร์ ทรวงเกียรติศักดิ์						✓
รวมความถี่	7	21	9	9	17	13

จากตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหมดจำนวน 39 เรื่อง พบว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องความเชื่อที่เกี่ยวกับประเพณีมีความถี่

จำนวน 21 เรื่อง ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีความถี่จำนวน 17 เรื่อง ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีความถี่จำนวน 13 เรื่อง ความเชื่อที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลังมีความถี่จำนวน 9 เรื่อง และความเชื่อที่เกี่ยวกับการล่าและบริโภคสัตว์ป่ามีความถี่จำนวน 9 เรื่อง ปล่อยชีวิตสัตว์มีความถี่จำนวน 7 เรื่อง ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบการสังเคราะห์ได้ดังนี้

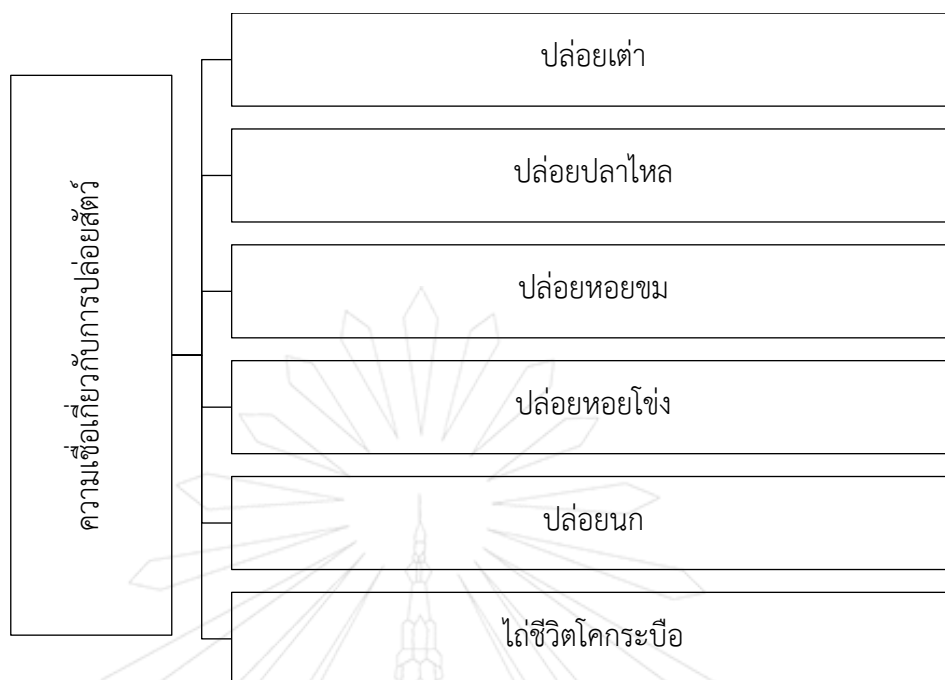
แผนภาพที่ 2.3 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

จากแผนภาพที่ 2.3 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสามารถสรุปตัวแปรที่สำคัญ และสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชีวิตสัตว์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ปล่อยชีวิตสัตว์)					
	ปล่อยเต่า	ปล่อยปลาไหล	ปล่อยหอยขม	ปล่อยหอยโข่ง	ปล่อยนก	ปล่อยโคกระบือ
ไทยกูดิว 2553	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เทพ สงวนกิตติพันธุ์ 2561	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ปัญญวัชร วัชรภาพ 2555	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อินทรชัย พาณิชกุล 2557	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sam ponsan 2560		✓				
คมชัดลึก 2555				✓		
นณณ์ ผาณิตวงศ์ 2559					✓	
วารสารณ์ สามโกเศศ 2560	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวมความถี่	5	6	5	6	6	5

จากตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชีวิตสัตว์จำนวน 8 เรื่อง พบว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องความเชื่อที่เกี่ยวกับการปล่อยเต่าความถี่จำนวน 5 เรื่อง การปล่อยปลาไหลมีความถี่จำนวน 6 เรื่อง การปล่อยหอยขมมีความถี่จำนวน 5 เรื่อง การปล่อยหอยโข่งมีความถี่จำนวน 6 เรื่อง การปล่อยนกมีความถี่จำนวน 6 เรื่อง การปล่อยโคกระบือมีความถี่จำนวน 5 เรื่อง ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลย่อยในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบการสังเคราะห์ที่ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.4 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับการปล่อยชีวิต

จากแผนภาพที่ 2.4 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสามารถสรุปตัวแปรย่อยที่สำคัญ และไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยเต่า ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยปลาไหล ความเชื่อเกี่ยวกับปล่อยหอยขม ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยหอยโข่ง ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยนก และความเชื่อเกี่ยวกับกับการปล่อยชีวิตโคกระบือ

ตารางที่ 2.3 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณี

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ประเพณี)			
	ลอยกระทง	ลอยโคม	ยี่เป็ง	บุญบั้งไฟ
ไทยกวีตวี 2553	✓	✓	✓	✓
เทพ สงวนกิตติพันธุ์ 2561	✓	✓	✓	✓
ปัญญาวัชร วัชรภาพ 2555	✓	✓	✓	✓

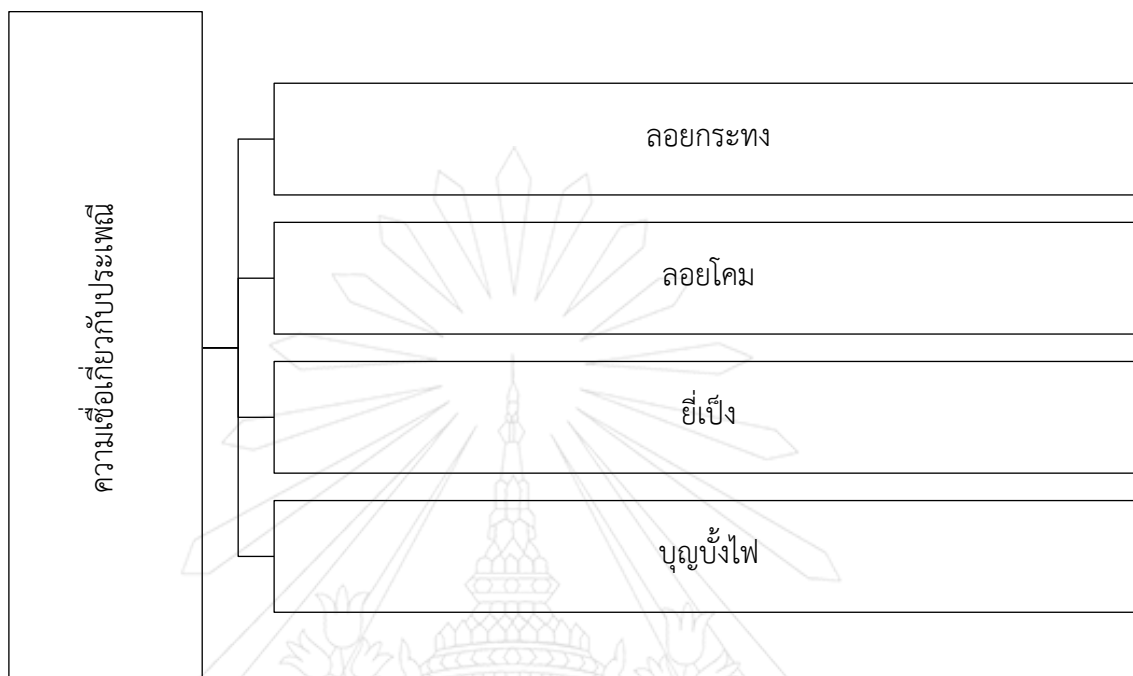

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ประเพณี)			
	ลอยกระทง	ลอยโคม	ยี่เป็ง	บุญบั้งไฟ
ม.ป.ร. 2561	✓	✓	✓	✓
พระยาอนุমানราชธน 2514	✓	✓	✓	✓
ราชบัณฑิตยสถาน 2554	✓	✓	✓	✓
กิตติพร สัจจะบุตร 2549	✓	✓	✓	✓
Giannauncensor 2559	✓	✓	✓	✓
บรรเทิง พาพิจิตร 2532	✓	✓	✓	✓
จันทิรา ธนสงวนวงศ์ 2561	✓	✓	✓	✓
สำนักข่าวไทย 2560	✓			
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2557	✓			
มติชนออนไลน์ 2561	✓			
กระทรวงวัฒนธรรม 2558		✓		
รวมความถี่	13	11	10	10

จากตารางที่ 2.3 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีจำนวน 14 เรื่อง พบว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องความเชื่อที่เกี่ยวกับประเพณีลอยกระทงมีความถี่จำนวน 13 เรื่อง ประเพณีลอยโคมมีความถี่จำนวน 11 เรื่อง ประเพณียี่เป็งมีความถี่จำนวน 10 เรื่อง ประเพณีบุญบั้งไฟมีความถี่จำนวน 10 ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลด้อยในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้
 ดังกรอบการสังเคราะห์ที่ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.5 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับประเพณี

จากแผนภาพที่ 2.5 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับประเพณี สามารถสรุปตัวแปร
 ย่อยที่สำคัญ และไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยกระทง
 ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยโคม, ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณียี่เป็ง และความเชื่อเกี่ยวกับบุญบั้งไฟ

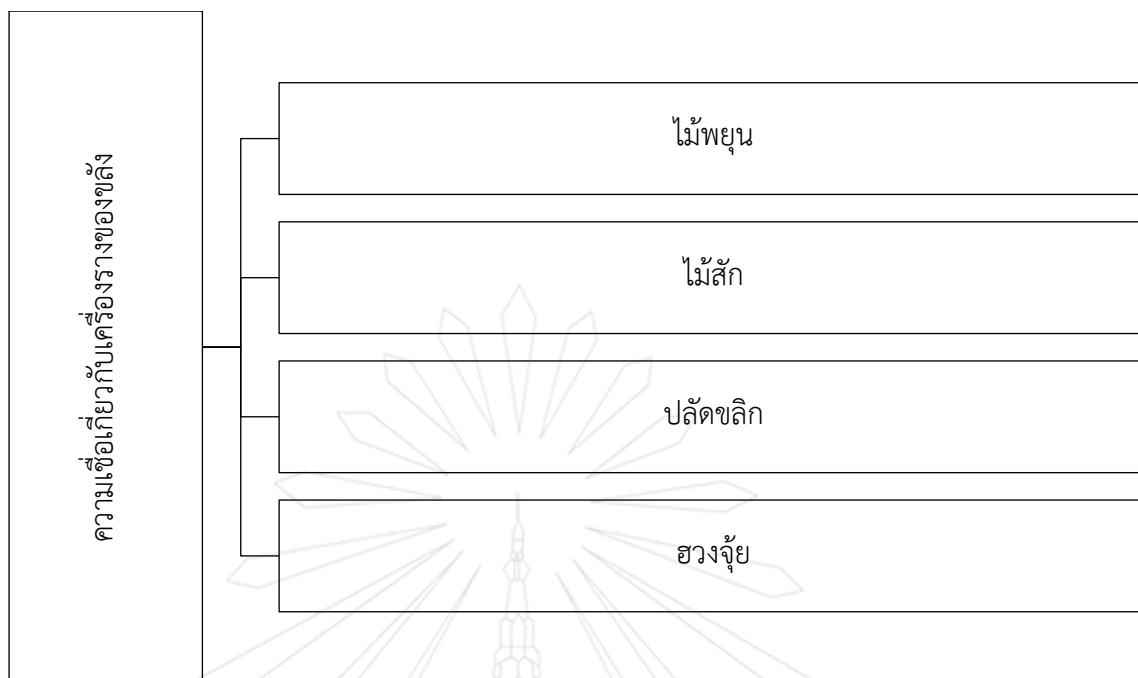
ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลัง

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (เครื่องรางของขลัง)			
	ไม้พยอม	ไม้สัก	ปลัดขติก	ฮวงจุ้ย
ปัญญวัชร วัชรภาพ 2555	✓	✓	✓	✓
ไม้พยอมไม้มงคลที่มูลค่าทาง เศรษฐิกิจสูง 2560	✓			

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (เครื่องรางของขลัง)			
	ไม้พยอม	ไม้สัก	ปลัดขลิกลิง	ฮวงจุ้ย
คู่มือการตรวจพิสูจน์เนื้อไม้ พะยอม 2558	✓			
ไม้มงคล 9 ชนิด 2562	✓	✓		
มหัศจรรย์ป้ายชื่อจากไม้สัก ทอง 2562		✓		
Ghost Wiki – ผีไทยพื้นบ้าน 2562			✓	
กวี บูรพสาณันท์ 2554				✓
รวมความถี่	4	3	2	2

จากตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังจำนวน 7 เรื่อง พบว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้พยอมมีความถี่จำนวน 4 เรื่อง ไม้สักมีความถี่จำนวน 3 เรื่อง ปลัดขลิกลิงมีความถี่จำนวน 2 เรื่อง และฮวงจุ้ยมีความถี่จำนวน 2 เรื่อง ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลย่อยในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบการสังเคราะห์ที่ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.4 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

จากแผนภาพที่ 2.4 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง สามารถสรุปตัวแปรย่อยที่สำคัญ และไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ ความเชื่อเรื่องไม้พยุบ ความเชื่อเรื่องไม้สัก ความเชื่อเรื่องปลัดขิก และความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย

ตารางที่ 2.5 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการล่าและบริโภคสัตว์ป่า

ความเชื่อ (ล่าและบริโภคสัตว์ป่า)					
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	รับประทาน อู้งตีนหมี	ครอบครอง งาช้าง หนังสือ เขี้ยว เสื่อ	รับประทาน นอแรด	รับประทาน ลิ่งค์ของ เสื่อ	รับประทาน สุราดอง สัตว์
ปัญญวัชร วัชรภาพ 2555		✓			
อัฐานวัฒน์ ภัคภูริวัฒน์ 2561			✓	✓	

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ล่าและบริโภคนสัตว์ป่า)				
	รับประทาน อู้งตีนหมี	ครอบครอง งาช้าง หนังสือ เขี้ยว เสือ	รับประทาน นอแรด	รับประทาน ลึงค์ของ เสือ	รับประทาน สุราตอง สัตว์
Admin 2561					✓
Suwachana 2561	✓	✓	✓	✓	✓
เสาวพัทธ์ เหล่าศิริถาวร	✓	✓	✓	✓	✓
สีฟ้า ละออง 2557			✓		
รวมความถี่	2	3	4	3	3

จากตารางที่ 2.5 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการล่าและบริโภคนสัตว์ป่าจำนวน 6 เรื่อง พบว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องความเชื่อที่เกี่ยวกับการรับประทานอู้งตีนหมีมีความถี่จำนวน 2 เรื่อง การครอบครองงาช้าง หนังสือ เขี้ยวเสือ มีความถี่จำนวน 3 เรื่อง การรับประทานนอแรดมีความถี่จำนวน 4 เรื่อง การรับประทานลึงค์ของเสือมีความถี่จำนวน 3 เรื่อง และการรับประทานสุราตองสัตว์มีความถี่จำนวน 3 เรื่อง ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลย่อยในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบการสังเคราะห์ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.5 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า

จากแผนภาพที่ 2.5 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า สามารถสรุปตัวแปรย่อยที่สำคัญ และไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอุ้งตีนหมี ความเชื่อเกี่ยวกับการครอบครอง งาช้าง หนังเสือ เขี้ยวเสือ ความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานนอแรด ความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานลิ้นค่างเสือ และความเชื่อเกี่ยวกับการดื่มสุราดองสัตว์

ตารางที่ 2.6 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบท่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ตามธรรมชาติ)			
	แม่น้ำลำคลอง	อากาศ	ป่าไม้	ระบบนิเวศ
สมสวัสดิ์ เตชพฤทธินันท์ 2553	✓	✓	✓	✓
ไทยกัญติวิ 2553	✓	✓	✓	✓
ปัญญาวัชร วัชรกาฬ 2555	✓	✓	✓	✓
อินทรชัย พาณิชกุล 2557	✓			✓

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ตามธรรมชาติ)			
	แม่น้ำลำคลอง	อากาศ	ป่าไม้	ระบบนิเวศ
Sam ponsan 2560	√			√
คมชัดลึก 2555	√			√
นรินทร์ ภาณิตวงศ์ 2559			√	√
วารกรณ์ สามโกเศศ 2560	√	√	√	√
บรรเทิง พาพิจิตร 2532				√
จันทิรา ธนสงวนวงศ์ 2561				√
สำนักข่าวไทย 2560	√	√	√	√
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2557	√	√		√
พนิดา พริ้งสกุล 2560		√		√
เดลินิวส์ 2560		√		√
อัฐานวัฒน์ ภัคภูริวัฒน์ 2561			√	√
Admin 2561			√	√
Suwachana 2561			√	√
เสาวพัทธ์ เหล่าศิริถาวร				√
สีฟ้า ละออง 2557				√

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (ตามธรรมชาติ)			
	แม่น้ำลำคลอง	อากาศ	ป่าไม้	ระบบนิเวศ
นิคม พุทธา และคณะ 2551			√	√
รวมความถี่	9	8	10	20

จากตารางที่ 2.6 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติจำนวน 20 เรื่อง พบว่าเรื่องความเชื่อที่มีผลกระทบต่อแม่น้ำลำคลองมีความถี่จำนวน 9 เรื่อง ความเชื่อที่มีผลกระทบต่ออากาศมีความถี่จำนวน 8 เรื่อง ความเชื่อที่มีผลกระทบต่อป่าไม้มีความถี่จำนวน 10 เรื่อง และความเชื่อที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศมีความถี่จำนวน 20 เรื่อง ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลย่อยในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบการสังเคราะห์ที่ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.6 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

จากแผนภาพที่ 2.6 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติสามารถสรุปตัวแปรย่อยที่สำคัญ และไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ ความเชื่อที่มีผลกระทบต่อแม่น้ำลำคลอง ความเชื่อที่มีผลกระทบต่ออากาศ ความเชื่อที่มีผลกระทบต่อป่าไม้ และความเชื่อที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ

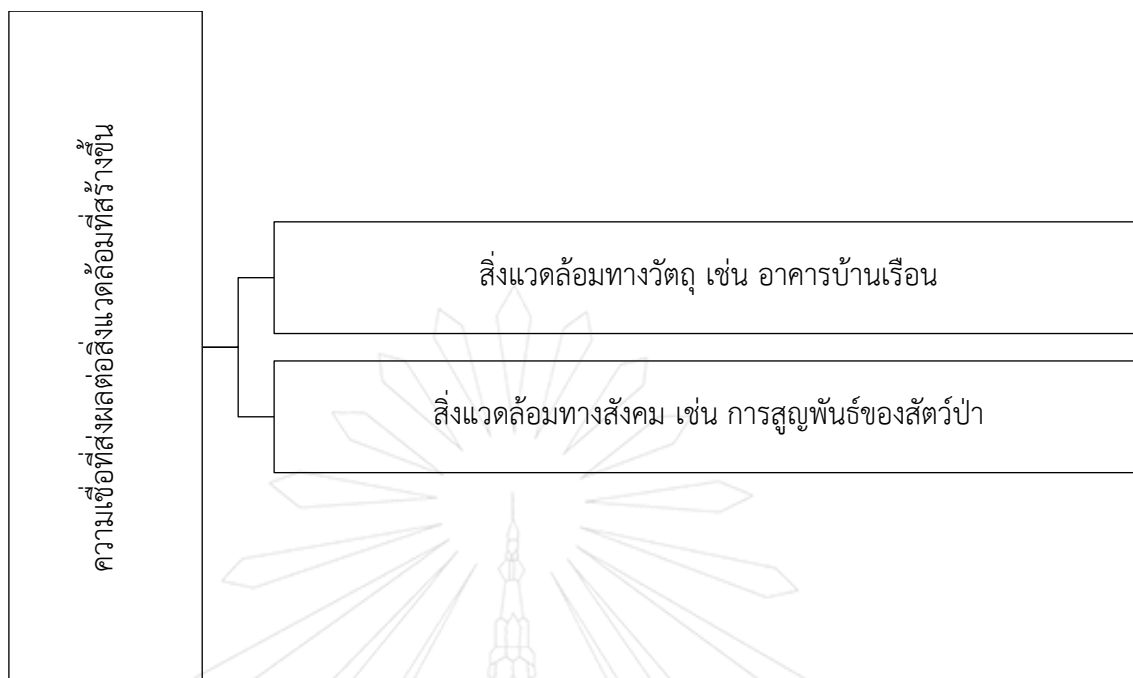
ตารางที่ 2.7 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (มนุษย์สร้างขึ้น)	
	สิ่งแวดล้อมทาง วัตถุ	สิ่งแวดล้อมทาง สังคม
ปัญญวัวร์ วัชรภาพ 2555	✓	✓
เพชรฉลุกัน 2558	✓	✓
ไพโรจน์ โสภา 2560	✓	✓
บรรเทิง พาพิจิตร 2532	✓	✓
สำนักข่าวไทย 2560	✓	✓
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2557	✓	✓
มติชนออนไลน์ 2561	✓	✓
กระทรวงวัฒนธรรม 2558	✓	✓
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	✓	✓
จีรภา ทองสร้าง 2559	✓	✓
เกษม จันทร์แก้ว 2545	✓	✓

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อ (มนุษย์สร้างขึ้น)	
	สิ่งแวดล้อมทาง วัตถุ	สิ่งแวดล้อมทาง สังคม
สิทธิ บุตรอินทร์ 2555	✓	✓
วรรณธร ทรวงเกียรติศักดิ์	✓	✓
รวมความถี่	13	13

จากตารางที่ 2.7 การสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจำนวน 13 เรื่อง พบว่าเรื่องการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางวัตถุมีความถี่จำนวน 13 เรื่อง และการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีความถี่จำนวน 13 เรื่อง ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นตัวแปลย่อยในงานวิจัยและเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบการสังเคราะห์ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.7 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

จากแผนภาพที่ 2.7 กรอบการสังเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถสรุปตัวแปรย่อยที่สำคัญ และไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ เช่น อาคารบ้านเรือน และ สิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น การสูญเสียพันธของสัตว์ป่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาปัจจัยทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีสุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 34,605 คน¹

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ในมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จำนวน 400 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากจำนวนประชากร ด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane, Taro² ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05 ซึ่งการคำนวณแสดง ได้ ดังนี้

$$n = \frac{34,605}{1 + 34,605(0.05)^2}$$

¹ กองการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559, 20 ตุลาคม 2561 <<https://mahidol.ac.th/th/fact-figures/>>

² Yamane Taro, 1973, อ้างถึงใน สุรพล กาญจนะจินตรา, *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549) หน้า 42.

$n = 395$ หรือประมาณ 400 คน

3.1.3 วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา โดยเป็นคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 400 คน

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

3.2.1 ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัย กำหนดตัวแปร 2 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

1) ข้อมูลทั่วไป

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพ

2) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดลอมตามแนวคิดของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหิดล

- ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์
- ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
- ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง
- ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า

3.2.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย ผลกระทบที่ส่งผลต่อสิ่งแวดลอมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

- สิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- สิ่งแวดลอมที่สร้างขึ้น

3.2.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยได้จัดทำขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในลักษณะแผนภูมิภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามใช้แบบเลือกตอบ (Check list) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามแบบปลายปิด เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์
- 2) ด้านความเชื่อเกี่ยวประเพณี
- 3) ด้านความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง
- 4) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า

ใช้วิธีการประยุกต์ใช้มาตรวัดทัศนคติ 5 ระดับ แบบ (Likert's scale)³ โดยข้อคำถามจะมีทางเลือกในการตอบ 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่า	5	คะแนน
4 หมายถึง	เห็นด้วยมาก	มีค่า	4	คะแนน
3 หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง	มีค่า	3	คะแนน
2 หมายถึง	เห็นด้วยน้อย	มีค่า	2	คะแนน
1 หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่า	1	คะแนน

จากนั้นรวมคะแนนทั้งหมด และหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การอิงเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แปลผล 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงชั้นที่แบ่ง}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

³Likert, R, A technique for the measurement of attitudes, Archives of psychology, 1932, 19, pp. 44-53.

การประเมินผล

การแปลผลระดับความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลผลตามระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	ความเชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	ความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	ความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	ความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	ความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อที่น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายปิด เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- 2) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น

โดยการประยุกต์ใช้มาตรวัดทัศนคติ 5 ระดับ แบบ (Likert's scale)⁴ โดยข้อคำถามจะมีทางเลือกในการตอบ 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่า	5	คะแนน
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก	มีค่า	4	คะแนน
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง	มีค่า	3	คะแนน
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย	มีค่า	2	คะแนน
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่า	1	คะแนน

จากนั้นรวมคะแนนทั้งหมด และหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การอิงเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แปลผล 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงชั้นที่แบ่ง}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

⁴Likert R, A technique for the measurement of attitudes, Archives of psychology, 1932, อ้างแล้ว, pp. 44-53.

การประเมินผล

การแปลผลความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ตามแบบมาตรฐานประเมินค่า (Rating Scale)⁵ 5 ระดับ ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลผลตามระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท แบ่งเป็น 2 ข้อได้แก่

- 1) ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การศึกษาจากเอกสาร โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนไทยที่เกี่ยวกับ ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวประเพณี ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง และด้านความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า จากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดขอบข่ายตัวแปรความเชื่อนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามให้มีความครอบคลุมกับตัวแปรความเชื่อที่ศึกษาและเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. ทำการออกแบบเครื่องมือสำหรับการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และความถูกต้องตรงตามภาษา

⁵มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 110 อ้างถึงใน อรพรรณ สีน้อยขาว และคณะ, “ส่วนประกอบบริการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ศูนย์บริการโดยตัวของลูกค้าในเขตภาคอีสานตอนล่าง”, บทความวิจัยการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 4.

โดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องหลังจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขความถูกต้อง เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ลงภาคสนามในการรวบรวมเก็บข้อมูลจริง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC > .50 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย⁶ จากการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและระเบียบวิธีวิจัย 2 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธปรัชญา 1 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน ไปทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try-Out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ควรมีค่า 0.70 ขึ้นไปจะถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง⁷ เมื่อทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำไปหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.920 แสดงให้เห็นค่าของ Cronbach's Alpha เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับสูง ดังนั้น แบบสอบถามจึงมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานและนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไปได้

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี วรพงษ์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. อาจารย์ ดร.ชนันนา รอดสุทธิ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. อาจารย์ ดร.กฤตสุขิน พลเสน ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยาจิตร์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
5. อาจารย์ ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์ ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁶ศิริชัย พงษ์วิชัย, การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์, พิมพ์ครั้งที่ 26, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), หน้า 142.

⁷บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด 2554), หน้า 100.

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอรับการรับรองจริยธรรมในคน จากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC) ทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และแจกแบบสอบถาม ที่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ของงานวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อในแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจ้งว่าข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคลแต่จะแสดงผลโดยภาพรวมเพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน
4. นำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อมูลและเสนอแนวทางการวิจัยที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) การตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 2) นำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัสตามระบบที่สร้างไว้ และตรวจสอบความถูกต้องของรหัสอีกครั้งก่อนนำไปประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้รูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายและแจกแจงข้อมูลตามลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการอธิบายได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นการศึกษาหาความสามารถของตัวแปรต้นในแต่ละองค์ประกอบเพื่ออธิบายความผันแปรที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการให้ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวินิจฉัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ศึกษาหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท และเสนอแนวทางการความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ผลการวิเคราะห์ตามหลักสถิติ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 443 คน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อายุ การทำงานของบุคลากร ระดับการศึกษา และสาขาวิชา ดังแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
1. เพศ		
1.1 ชาย	117	26.4
1.2 หญิง	326	73.6

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 443 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 73.6 และเป็นเพศชาย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
2. อายุ		
2.1 อายุไม่เกิน 20 ปี	284	64.1
2.2 อายุระหว่าง 21-30 ปี	106	23.9
2.3 อายุระหว่าง 31-40 ปี	25	5.6
2.4 อายุระหว่าง 41-50 ปี	15	3.4
2.5 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	13	2.9

จากตารางที่ 4.2 อายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมาอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 และอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามสถานภาพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
3. สถานภาพ		
3.1 อาจารย์	16	3.6
3.2 เจ้าหน้าที่	45	10.2
3.3 นักศึกษา	382	86.2

จากตารางที่ 4.3 พบว่ามีสถานภาพส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 86.2 รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2 และเป็นอาจารย์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามอายุการทำงาน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
4. อายุการทำงาน (บุคคลากร)		
4.1 ไม่เกิน 5 ปี	18	4.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
4.2 ระหว่าง 6-10 ปี	19	4.3
4.3 ระหว่าง 11-15 ปี	7	1.6
4.4 16 ปี ขึ้นไป	17	3.8
4.5 นักศึกษา (ไม่ระบุอายุการทำงาน)	382	86.2

จากตารางที่ 4.4 พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีอายุการทำงานอยู่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 รองลงมาไม่เกิน 5 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
5. ระดับการศึกษา (นักศึกษา)		
5.1 ปริญญาตรี	375	84.7
5.2 ปริญญาโท	4	.9
5.3 ปริญญาเอก	3	.7
5.4 บุคลากร (ไม่ระบุระดับการศึกษา)	61	13.8

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 84.7 รองลงมาระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 และระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามสาขาวิชา (นักศึกษา)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
6. สาขาวิชา (นักศึกษา)		
6.1 สาธารณสุขศาสตร์	8	1.8
6.2 แพทยศาสตร์	77	17.4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
6.3 รังสีเทคนิค	4	.9
6.4 เทคนิคการแพทย์	2	.5
6.5 วิศวกรรมศาสตร์	33	7.4
6.6 ทันตแพทยศาสตร์	3	.7
6.7 พยาบาลศาสตร์	19	4.3
6.8 อาชีวอนามัยและความปลอดภัย	2	.5
6.9 ชีววิทยาเชิงอนุรักษ์	1	.2
6.10 บัญชีบัณฑิต	3	.7
6.11 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม	11	2.5
6.12 เทคโนโลยีอาหาร	2	.5
6.13 วิศวกรรมไฟฟ้า	3	.7
6.14 ศาสนศึกษา	2	.5
6.15 การประกอบการเชิงนิเวศวัฒนธรรม	2	.5
6.16 วิทยาศาสตร์การเกษตร	8	1.8
6.17 เภสัชศาสตร์	11	2.5
6.18 กายภาพบำบัด	10	2.3
6.19 เวชระเบียน	65	14.7
6.20 สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	3	.7
6.21 วิทยาศาสตร์ชีวการแพทย์	9	2.0
6.22 วิศวกรรมอุตสาหกรรม	4	.9
6.23 วิศวกรรมโยธา	30	6.8
6.24 อาชีววิทยา	3	.7
6.25 สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม	5	1.1
6.26 สัตวแพทยศาสตร์	3	.7
6.27 กายอุปกรณ์	1	.2
6.28 ศิลปศาสตร์	14	3.2
6.29 วิทยาศาสตร์	23	5.2
6.30 รังสีเทคนิค	1	.2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 443)	ร้อยละ (100.0)
6.31 บริหารธุรกิจ	2	.5
6.32 วิศวกรรมเคมี	18	4.1
6.33 บุคลากร (ไม่ระบุสาขาวิชา)	61	13.8

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 รองลงมาสาขาวิชาเวชระเบียน จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท แบ่งออก 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ 2) ความเชื่อเกี่ยวประเพณี 3) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง และ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์	2.61	1.13	ความเชื่อปานกลาง
1) การปล่อยเต่า ทำให้มีอายุยืนยาว ฐานะมั่นคง และมีโชคลาภ	2.65	1.12	ความเชื่อปานกลาง
2) การปล่อยปลาไหล ทำให้การดำเนินชีวิตปราศจากอุปสรรค ชีวิต สิ้นไหล ความทุกข์โศกโรคภัยไหลออกไป เงินทองไหลมาเทมา มุ่งสู่ เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว	2.60	1.12	ความเชื่อ น้อย

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
3) การปล่อยหอยขม ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ระทม ขมขื่น และ ขับไล่สิ่งไม่ดีความอับมงคลออกไปจากชีวิตตนเอง	2.44	1.09	ความเชื่อ น้อย
4) การปล่อยหอยโข่ง ทำให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข หมดเคราะห์หมดโศก โรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ	2.40	1.07	ความเชื่อ น้อย
5) การปล่อยนก ทำให้พบกับโอกาสใหม่ๆ มีสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองหน้าที่การงานมีความก้าวหน้า พร้อมทั้ง เป็นการสะเดาะเคราะห์ไปด้วย	2.65	1.19	ความเชื่อ ปานกลาง
6) การไล่ชีวิตโคกระบือ ทำให้ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ หมดทุกข์ หมดโศก แก้อโรครวมอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ต่ออายุให้รอดพ้น จากเคราะห์กรรม และเป็นการต่อชีวิตที่ได้บุญกุศลมาก	2.92	1.24	ความเชื่อ ปานกลาง
2. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี	2.61	1.16	ความเชื่อ ปานกลาง
1) ประเพณีลอยกระทง เป็นการปลดปล่อยความทุกข์ความโศก ให้หลุดลอยไปกับสายน้ำ และเกิดสิ่งใหม่ที่ดีงามในชีวิต	2.72	1.16	ความเชื่อ ปานกลาง
2) ประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการบูชา และขอขมาพระแม่ คงคา เพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์	2.86	1.23	ความเชื่อ ปานกลาง
3) ประเพณีลอยโคม เป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่าง ๆ และ สิ่งร้าย ๆ ให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้เกิดความ เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง	2.48	1.17	ความเชื่อ น้อย
4) ประเพณีเป็ง เป็นการบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวง สวรรค์ เพื่อให้เกิดโชคลาภมั่งมีศรีสุขกับชีวิต	2.45	1.08	ความเชื่อ น้อย
5) ประเพณีบุญบังไฟ เป็นพิธีการบูชาพญาแถน เพื่อลดบันดาลให้ ฝนตกถูกต้องเหมาะสมตามฤดูกาล	2.55	1.15	ความเชื่อ น้อย

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
3. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง	2.46	1.10	ความเชื่อ น้อย
1) เครื่องรางของขลัง สามารถใช้ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ยิ่ง พันแทงไม่เข้า แคล้วคลาดปลอดภัย เช่น เขี้ยวตันหมูป่า เขี้ยวเสื่อ งาช้าง เป็นต้น	2.34	1.13	ความเชื่อ น้อย
2) ไม้พะยูน ถือเป็นไม้มงคล ถ้าปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน หรือ นำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์จะพญาค้ำจุนฐานะให้มั่นคงดีขึ้น	2.38	1.07	ความเชื่อ น้อย
3) ไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็นเครื่องเรือนจะทำให้ ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี	2.43	1.10	ความเชื่อ น้อย
4) ปลัดขิก เป็นไม้มหาเสน่ห์ ถ้าหากบูชาจะให้คุณแก่ผู้บูชา มีแต่ คนรักใคร่ ช่วยปัดเป่าความไม่ดีออกไปจากชีวิต ถ้าทำธุรกิจ ค้าขายจะมีแต่มีกำไร ลูกค้ายากขึ้น	2.10	1.04	ความเชื่อ น้อย
5) ตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้าน ต่าง ๆ ในชีวิต	3.03	1.20	ความเชื่อ ปานกลาง
4. ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า	1.57	0.87	ความเชื่อ น้อยที่สุด
1) อังตืนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย มี คุณค่าทางอาหารสูง รับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพร่างกาย แข็งแรง	1.71	0.93	ความเชื่อ น้อยที่สุด
2) การล่าสัตว์ป่าเพื่อมีชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไว้ในครอบครอง พวก งาช้าง หนังเสือ เขี้ยวเสือ จะส่งเสริมให้มีอำนาจบารมี น่าเกรง ขาม	1.53	0.87	ความเชื่อ น้อยที่สุด
3) นอแรด ช่วยลดความร้อนภายในร่างกาย ล้างพิษ และทำให้ ร่างกายอ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าต่าง ๆ ได้	1.55	0.85	ความเชื่อ น้อยที่สุด
4) การรับประทานลิ้นค่างเสือ จะช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ	1.48	0.80	ความเชื่อ น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
5) การรับประทานสุราต้องสำรวม ถือเป็นยามีสรรพคุณช่วยแก้ อาการปวดบริเวณไขข้อ และช่วยรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ	1.61	0.90	ความเชื่อ น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.7 การสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 443 คน การวิเคราะห์ระดับความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.61, S.D.=1.13) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ การไล่ชีวิตโคกระบือ ทำให้ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ หมัดทุกซ์หมัดโศก แก้วโรครวมอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ต่ออายุให้รอดพ้นจากเคราะห์กรรม และเป็นการต่อชีวิตที่ได้บุญกุศลมาก ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.92, S.D.=1.24) รองลงมา การปล่อยนกทำให้พบกับโอกาสใหม่ ๆ มีสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองหน้าที่การงานมีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเป็นการสะเดาะเคราะห์ไปด้วย ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง $\bar{X}$ = 2.65, S.D.=1.19) และการปล่อยเต่า ทำให้มีอายุยืนยาว ฐานะมันคง และมีโชคลาภ ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.65, S.D.=1.12) ตามลำดับ

2) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.61, S.D.=1.16) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ ประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการะบูชา และขอขมาพระแม่คงคา เพื่อทำให้ตนเองบริสุทธิ์ ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.86, S.D.=1.23) รองลงมา ประเพณีลอยกระทง เป็นการปลดปล่อยความทุกข์ความโศกให้หลุดลอยไปกับสายน้ำ และเกิดสิ่งใหม่ที่ดีงามในชีวิต ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.72, S.D.= 1.16) และประเพณีลอยโคมเป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่าง ๆ และสิ่งร้าย ๆ ให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อน้อย ($\bar{X}$ = 2.48, S.D.=1.17) ตามลำดับ

3) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อน้อย ($\bar{X}$ = 2.46, S.D.= 1.10) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ ตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้านต่าง ๆ ในชีวิต ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่

ในระดับความเชื่อปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D.= 1.20) รองลงมา ไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็นเครื่องเรือนจะทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อต่ำ ($\bar{X} = 2.43$, S.D.= 1.10) และไม้พะยุง ถือเป็นไม้มงคล ถ้าปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน หรือนำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์จะพวงค้ำจุนฐานะให้มั่นคงดีขึ้น ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อต่ำ ($\bar{X} = 2.38$, S.D.= 1.07) ตามลำดับ

4) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่อต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.57$, S.D.= 0.87) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ อังตืนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย มีคุณค่าทางอาหารสูงรับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.71$, S.D.= 0.93) รองลงมา การรับประทานสุราของสัตว์ ถือเป็นยาที่มีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดบริเวณไขข้อ และช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.61$, S.D.= 0.90) และนอแรด ช่วยลดความร้อนภายในร่างกาย ล้างพิษ และทำให้ร่างกายอ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าต่าง ๆ ได้ ค่าเฉลี่ยความเชื่ออยู่ในระดับความเชื่อต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.55$, S.D.= 0.85) ตามลำดับ

4.3 การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแบ่งออก 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และ 2) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเชื่อ แปลผล
1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ			
1.1 แม่น้ำลำคลอง	4.41	0.81	ผลกระทบ มากที่สุด
- การลอยกระทง ทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก น้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำตื้นเขิน เพราะกระทงส่วนใหญ่ทำจากโฟมและพลาสติก ใช้เวลานานในการย่อยสลาย			
1.2 อากาศ	4.19	0.89	ผลกระทบมาก
- การปล่อยโคม สร้างปัญหาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ	4.20	0.89	ผลกระทบมาก
- การจุดบั้งไฟ ทำให้เกิดกลิ่นควัน และก๊าซไนโตรเจน ที่เป็นมลพิษในอากาศ	4.19	0.90	ผลกระทบมาก
1.3 ป่าไม้	4.57	0.76	ผลกระทบมาก ที่สุด
- การตัดไม้พุง ทำให้ไม้พุงมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์	4.57	0.75	ผลกระทบ มากที่สุด
- การตัดไม้สัก ทำให้ไม้สักมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์	4.56	0.76	ผลกระทบ มากที่สุด
1.4 ระบบนิเวศ	3.91	1.02	ผลกระทบมาก
- การปล่อยเต่า ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และ ในบางพื้นที่อาจทำให้เต่าสูญพันธุ์	3.90	1.02	ผลกระทบมาก
- การปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล เช่น การปล่อยปลาลงในแม่น้ำที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของปลาจะทำให้ปลานั้นไปกินปลาอื่นหรือปลาเจ้าถิ่นจนอาจสูญพันธุ์	3.96	1.04	ผลกระทบมาก
- การปล่อยนก ทำให้ระบบนิเวศเสียหาย และอาจทำให้นกตายได้เนื่องจากไม่คุ้นชินบริเวณที่นำไปปล่อย	3.53	1.11	ผลกระทบมาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเชื่อ แปลผล
- การปล่อยหอยขม ทำให้ระบบนิเวศเสียหายเสียหาย และอาจทำให้หอยขมตายได้เนื่องจากบริเวณที่นำไป ปล่อยอาจไม่มีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตของ หอยขม	3.71	1.08	ผลกระทบมาก
- การนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลังและยา สมุนไพรต่างๆ จะทำให้จำนวนสัตว์เหล่านั้นสูญพันธุ์ เช่น หมี เสือดำ ฉลาม งู เป็นต้น	4.47	0.86	ผลกระทบ มากที่สุด
2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น			
2.1 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ	4.55	0.76	ผลกระทบ มากที่สุด
- การจุดบั้งไฟ หากวัสดุไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่อ อาคารบ้านเรือน	4.56	0.74	ผลกระทบ มากที่สุด
- การปล่อยโคม หากลอยสูงมากจะมีผลกระทบกับการ คมนาคมทางอากาศ ทำให้ต้องระงับการบิน	4.51	0.81	ผลกระทบ มากที่สุด
- การปล่อยโคม หากไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ทำให้ เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน	4.57	0.75	ผลกระทบ มากที่สุด
2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม	4.54	0.78	ผลกระทบ มากที่สุด
- การรับประทานอั้งตีนหมี ทำให้เกิดการล่าหมีมากขึ้น	4.52	0.81	ผลกระทบ มากที่สุด
- การรับประทานหูลม ทำให้เกิดการล่าหูลมมากขึ้น	4.59	0.74	ผลกระทบ มากที่สุด
- การรับประทานลิ้งค์ของเสือ ทำให้เกิดการล่าเสือมากขึ้น	4.54	0.78	ผลกระทบ มากที่สุด
- การรับประทานสุราดองสัตว์ ทำให้เกิดการล่าสัตว์ เหล่านั้นมากขึ้น	4.50	0.83	ผลกระทบ มากที่สุด

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร	ระดับความเชื่อ		
มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
- การสูญเสียพันธุ์ของสัตว์ทำให้เกิดกฎหมายการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวน แต่ก็ยังมีการล่าสัตว์เป็นจำนวนมาก	4.61	0.71	ผลกระทบมากที่สุด
- การปล่อยสัตว์ของมนุษย์เพื่อทำบุญ ทำให้พ่อค้าแม่ค้าจับสัตว์มาขายและเกิดเป็นธุรกิจค้าสัตว์ป่ามากขึ้น	4.51	0.84	ผลกระทบมากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 การสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 443 คน การวิเคราะห์ระดับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุดอันดับแรก คือ

1) ป่าไม้ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.76) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การตัดไม้พุง ทำให้ไม้พุงมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์ ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.75) และการตัดไม้สัก ทำให้ไม้สักมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์ ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.76)

2) แม่น้ำลำคลอง พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.81) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การลอยกระทง ทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก น้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำตื้นเขิน เพราะกระทงส่วนใหญ่ทำจากโฟมและพลาสติก ใช้เวลานานในการย่อยสลาย ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.81)

3) อากาศ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.89) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปล่อยไอควัน สร้างปัญหาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.89)

4) ระบบนิเวศ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 1.02) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คือ การนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลังและยาสมุนไพรต่าง ๆ จะทำให้จำนวนสัตว์เหล่านั้นสูญพันธุ์ เช่น หมู เสือดำ ฉลาม งู

เป็นต้น ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D.= 0.86) รองลงมาการปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล เช่น การปล่อยปลาลงในแม่น้ำที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของปลาจะทำให้ปลานั้นไปกินปลาอื่นหรือปลาเจ้าถิ่นจนอาจสูญพันธุ์ ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 1.04) และการปล่อยเต่า ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และ ในบางพื้นที่อาจทำให้เต่าสูญพันธุ์ ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= 1.02)

2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ และ 2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุดอันดับแรก คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.76) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปล่อยโคม หากไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.75) รองลงมาการจุดบั้งไฟ หากวัสดุไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.74) และการปล่อยโคม หากลอยสูงมากจะมีผลกระทบกับการคมนาคมทางอากาศ ทำให้ต้องระงับการบิน ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.81)

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.76) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสูญพันธุ์ของสัตว์ทำให้เกิดกฎหมายการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวน แต่ก็ยังมีการล่าสัตว์เป็นจำนวนมาก ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D.= 0.71) รองลงมาการรับประทานหูลาม ทำให้เกิดการล่าหูลามมากขึ้น ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.74) และการรับประทานลิ้งค์ของเสือ ทำให้เกิดการล่าเสือมากขึ้น ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.78)

4.4 การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งมีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่าที่

มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งก่อนหน้าจะต้องมีการทดสอบโดยการนำตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เนื่องจากในการสร้างสมการพยากรณ์นั้น ตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับสูง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

X_1 แทน ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์

X_2 แทน ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี

X_3 แทน ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

X_4 แทน ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์

Y_1 แทน ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

Y_2 แทน ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น

r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

R^2 แทน ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

R^2 Change แทน ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่เปลี่ยนไปจากเดิม

$S.E._{est}$ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ตัวแปรพยากรณ์

Beta แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

B แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

a แทน ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Y}_1$ แทน คะแนนสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Y}_2$ แทน คะแนนสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในรูปคะแนนดิบ

z_1 แทน สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในรูปคะแนนมาตรฐาน

z_2 แทน สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ในรูปคะแนนมาตรฐาน

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดลอมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

จากความสัมพันธ์ของสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่าที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

n = 443

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพล	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁
X ₁ Pearson	1	.739*	.741*	.456*	.163*
X ₁ Correlation		.000	.000	.000	-.001
X ₁ Sig. (2-tailed)					
X ₂ Pearson		1	.768*	.458*	.158*
X ₂ Correlation			.000	.007	.001
X ₂ Sig. (2-tailed)					
X ₃ Pearson			1	.567*	.138*
X ₃ Correlation				.007	.004
X ₃ Sig. (2-tailed)					
X ₄ Pearson				1	.234*
X ₄ Correlation					.000
X ₄ Sig. (2-tailed)					
Y ₁ Pearson					1
Y ₁ Correlation					
Y ₁ Sig. (2-tailed)					

จากตารางที่ 4.9 การตรวจสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X_1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X_3) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) และตัวแปรตาม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (Y_1) พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .138 - .768 ซึ่งถือว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ มีค่าสหสัมพันธ์ไม่มากเกินไป 0.80 ($r = 0.80$) ดังนั้น จึงถือว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ในการสร้างสมการพยากรณ์ได้

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

จากความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า ที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

n = 443

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพล	X_1	X_2	X_3	X_4	Y_2
Pearson	1	.739*	.741*	.456*	.082
X_1 Correlation		.000	.000	.000	.087
Sig. (2-tailed)					
Pearson		1	.768*	.458*	.058
X_2 Correlation			.000	.007	.222
Sig. (2-tailed)					
Pearson			1	.567*	.083
X_3 Correlation				.007	-.082
Sig. (2-tailed)					

	Pearson	1	.282*
X ₄	Correlation		.000
	Sig. (2-tailed)		
Y ₂	Pearson		1
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)		

จากตารางที่ 4.10 การตรวจสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X₁) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X₂) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X₃) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X₄) และตัวแปรตาม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (Y₁) พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง .058 - .768 ซึ่งถือว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ มีค่าสหสัมพันธ์ไม่มากเกิน 0.80 ($r = 0.80$) ดังนั้นจึงถือว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ ในการสร้างสมการพยากรณ์ได้

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อ สิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ผู้วิจัยได้นำตัวแปร 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X₁) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X₂) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X₃) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X₄) มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวแปรที่นิยมใช้กันมากที่สุด กับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 การถดถอยพหุคูณระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

n = 443

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวแปร	Unstandardized		Beta	T	Sig.
	Coefficients				
	B	S.E.			
(Constant)	4.462	.070		63.843	.000
X ₄	-.199	.039	-.234	-5.045	.000

R = .234 , R² = .055 , S.E._{est} = .671

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่าระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 1 ระดับ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X₄) ซึ่งระดับตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทได้ร้อยละ 5.5 (R² × 100) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.234 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ (S.E._{est}) เท่ากับ 0.671 โดยสามารถเขียนออกมาเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 4.462 - 0.199x_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{z} = -0.234x_4$$

2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ผู้วิจัยได้นำตัวแปร 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X₁) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X₂) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X₃) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X₄) มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวแปรที่นิยมใช้กันมากที่สุดกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตาม

ธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 การถดถอยพหุคูณระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

n = 443

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวแปร	Unstandardized		Beta	T	Sig.
	Coefficients				
	B	S.E.			
(Constant)	4.804	.070		55.102	.000
X ₄	-.290	.039	.346	-6.261	.000
X ₃	.081		.114	2.056	.040

R = .29997 , R² = .088 , S.E._{est} = .649

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่าระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 2 ระดับ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X₄) และความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X₃) ตามลำดับ ซึ่งระดับตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทได้ร้อยละ 5.5 (R² × 100) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.234 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ (S.E._{est}) เท่ากับ 0.671 โดยสามารถเขียนออกมาเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 4.804 - 0.290x_4 + 0.081x_3$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{z} = 0.346x_4 + 0.114x_3$$

4.5 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ข้อคำถามแบบปลายเปิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 34.08 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถได้สรุปประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

- 1) ความเชื่อที่เกิดขึ้น เป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล ซึ่งบางสิ่งดีและบางสิ่งไม่ดี
- 2) ความเชื่อบางอย่างไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่เชื่อสิ่งที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะในชีวิตคนเรามีทั้งสิ่งที่รู้และไม่รู้ ดังนั้น หากจะเชื่ออะไรจะต้องใช้เหตุผลไตร่ตรองพิจารณาให้ถี่ถ้วน
- 3) แนวคิดบางแนวคิดอาจจะทำให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหรือการสูญพันธุ์ของสัตว์
- 4) พุทธประสงค์ที่ทรงตรัสถึงหลักความเชื่อนี้ มีได้หมายถึงว่าพระพุทธองค์มิให้ทรงเชื่ออะไรเลย แต่ต้องเป็นความเชื่อที่มีปัญญากำกับ มิใช่เชื่ออย่างมง่าย
- 5) เชื่อในธรรมชาติ เชื่อในความเป็นจริงทุกสิ่งทุกอย่าง ล้วนมีปัจจัยทำให้เกิดตามหลักปฏิจจสมุปบาท เมื่อสิ่งที่มีสิ่งนี้จึงมี โดยไม่เชื่อในสรรพสิ่งนี้ พระเจ้าเป็นผู้สร้าง แต่เชื่อตามความเป็นจริงตามหลักการและเหตุผล จะไม่เชื่อจนกว่าจะพิสูจน์ว่ามันเป็นจริง
- 6) ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปล่อยสัตว์ บางคนอาจคิดว่าเป็นการทำดีได้ดี แต่ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ การที่ปล่อย ปลา นก ต่าง ๆ ไม่ได้เป็นผลดีต่อระบบนิเวศ อีกทั้งในประเพณีต่าง ๆ เช่น การลอยกระทง เป็นการปล่อยความทุกข์ หรือสิ่งไม่ดี ให้ออกไป เป็นตัวอย่างความเชื่อที่ไม่คิดว่าเป็นผลดี
- 7) ความเชื่อเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในด้านที่พึงทางจิตใจของมนุษย์ โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ถูกกระทำ ในทุก ๆ ปี ถึงแม้ว่าบางความเชื่อจะสวยงาม สะท้อนถึงภูมิปัญญาของคนในอดีต แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความเชื่อเหล่านี้ควรได้รับการปรับเปลี่ยนในสอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย
- 8) นักศึกษามีความคิดว่าการทำบุญบางอย่าง อาจจะได้บาปกลับมาซึ่งการทำบุญทำ ความดีไม่จำเป็นจะต้องปล่อยสัตว์ ปล่อยปลา ถ้าการปล่อยนั้นเป็นการค้าขายของแม่ค้าพ่อค้าที่ทำเป็นรูปแบบของธุรกิจ อย่างไรก็ตามเหล่านั้นก็ต้องถูกจับอีก ควรณรงค์ให้ไม่ซื้อ หากธุรกิจไม่ได้รับความนิยม ก็จะหายไปเอง การที่เราจะทำความบุญนั้น คือ การที่เราคิดดี การเป็นคนดีของสังคม เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ก็ถือว่าเป็นการทำดีแล้ว

9) ทำบุญกับบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ครู อาจารย์ เป็นการทำความดีที่ยิ่งใหญ่ได้รับผลทันที ทั้งผู้ให้และผู้รับ อีกทั้งไม่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

10) การให้ชีวิตเป็นสิ่งที่ดีแต่ควรศึกษาที่ดี สิ่งที่จะปล่อยให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสายพันธุ์ พื้นที่ที่ปล่อย เพื่อไม่ให้กระทบต่อระบบนิเวศ

11) ความเชื่อเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งมีความเชื่อที่แตกต่างกัน เชื่อตามของมนุษย์ถือปฏิบัติ เชื่อตามกระแสสังคม เชื่อตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถือปฏิบัติ แล้วทำให้รู้สึกสบายใจ มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต

12) การปล่อยสัตว์ควรเลือกสถานที่ที่เหมาะสมไม่ปล่อยซ้ำ ๆ จนเกิดความแออัดและสกปรกในแม่น้ำลำคลองหรือที่อยู่ของสัตว์เหล่านั้น

13) ความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาททั้งความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ เช่น เต่า ปลาไหล หอยขม หอยโข่ง นก โคกระบือ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี เช่น ลอยกระทง ปล่อยโคมยี่เป็ง บุญบั้งไฟ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง เช่น ไม้พะยุง ไม้สัก ปลัดขิก ตำแหน่งฮวงจุ้ย รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคสัตว์ป่า เช่น อุ้มตีนหมี นอแรด ซึ่งความเชื่อเหล่านี้หากมีความเชื่ออย่างมากจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก

14) การปล่อยสัตว์เหมือนการสร้างบาปให้ตัวเองเพิ่มมากกว่า เนื่องจาก ทำให้พ่อค้าแม่ค้าสัตว์นั้น ๆ มากขึ้น การรับประทานสัตว์ป่า เช่น อุ้มตีนหมี หูฉลาม ลิงค์เสือ จะทำให้เกิดการล่าเหยื่อขึ้น และอาจทำให้ระบบนิเวศเสียได้ เครื่องราง เช่น งาช้าง เขี้ยวหมูป่า ทำให้เกิดการล่าสัตว์มากขึ้นทำให้สัตว์เหล่านั้นโดนตัดเขี้ยว ตัดขา

15) ความเชื่อประเพณีต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ เช่น ในน้ำ การลอยกระทง ทำให้น้ำเน่าเสีย กระทงย่อยสลายยากในอากาศ การปล่อยโคมลอย จุดบั้งไฟทำให้เกิดมลพิษต่ออากาศ การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยสัตว์อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ

16) ความเชื่อดังกล่าวนับถือว่าเป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล เช่น การปล่อยนก ปล่อยปลา สำหรับบางคนอาจจะทำให้ส่งผลให้รู้สึกสบายใจขึ้น แต่ในทางกลับกันการกระทำเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเกิดเป็นธุรกิจนั้น

17) ความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทเน้นไปทางเรื่องของความเชื่อเพื่อแผ้วแผ่ต่อสัตว์ร่วมโลก ซึ่งจัดเป็นสิ่งที่ดี แต่ทว่าหากมีการปล่อยไปโดยไม่ศึกษาถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศนั้นก่อนอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่น การปล่อยปลาตัวเล็ก ปลาไหล ลงแม่น้ำ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านั้นนั้นควรให้มีการชี้แจงให้เข้าใจ มิฉะนั้น จะเป็นการก่อบาปกรรมต่าง ๆ มากกว่าการสร้างบุญกุศลได้

18) เชื่อว่าชีวิตดำเนินไปตามสิ่งที่ได้กระทำมา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสัตว์ ดังนั้น ความเชื่อด้านการปล่อยสัตว์จึงไม่สมเหตุสมผลเท่าไร ยังส่งผลให้เกิดการจับสัตว์มาขังไว้ เพื่อรอคคนมาซื้อปล่อย ผลประโยชน์ที่ได้เป็นเชิงการค้ามากกว่าผลบุญ

เข้ามา มีความเจริญก้าวหน้า ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และเชื่อว่าการเข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นประเพณีลอยกระทง ลอยโคม ยี่เป็ง บุญบั้งไฟ และอื่น ๆ แต่ความเชื่อเหล่านี้ก็มักจะทำลาย สิ่งแวดล้อมด้วยเพราะมีการตัดต้นไม้ทำลายป่า ล่าสัตว์หายาก

2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนว พุทธปรัชญาเถรวาท

1) บางความเชื่อส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม ความเชื่อเรื่องใดที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม นั้น ไม่ควรสนับสนุน ควรที่จะมีเหตุและมีผลต่อการที่จะเชื่ออะไร ควรมีสติปัญญา ไตร่ตรอง ก่อนที่จะ เชื่อสิ่งนั้น

2) การปล่อยปลาลงแม่น้ำ ปลาบางสายพันธุ์อาจไม่เหมาะกับแม่น้ำที่นำไปปล่อยทำให้ กระทบระบบนิเวศ ปลาเฉพาะถิ่นอาจโดนคุกคามจากปลาที่นำไปปล่อยทำให้สูญเสียมลพิษทางชีวภาพ

3) ในการปล่อยสัตว์ต่าง ๆ เช่น ปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยหอย ควรคิดถึงผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมที่จะตามมาด้วย เพราะการนำเอาสัตว์ชนิดหนึ่งไปปล่อยในที่มันไม่คุ้นเคย อาจส่งผล ลบมากกว่าผลดี ในระบบนิเวศนั้น ๆ เช่นเดียวกับพิธีลอยกระทงที่อาจก่อมลพิษให้แก่สัตว์ในน้ำได้ไม่ มากก็น้อย

4) ความเชื่อเหล่านี้ที่กระทำกับสิ่งแวดล้อม หรือมีธรรมชาติมาเกี่ยวข้อง เมื่อมันมีมาก ไปก็นำไปสู่การทำลายสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศเสียสมดุลไป จากการที่มนุษย์นำความเชื่อของตนมา เบียดเบียนธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองตัณหาของตน จนสุดท้ายสิ่งแวดล้อมก็เสื่อม โทรมไป

5) ความเชื่ออาจทำให้สบายใจ แต่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมมาก เช่น ลอยกระทง ลอยโคม มีข้าวออกมามากมาย ถึงการสร้างมลพิษสร้างความเดือดร้อน ดังนั้น ควรลดความเชื่อเหล่านี้ลง เชื่อได้แต่ไม่ควรเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม แล้วหันมาพัฒนาที่ตัวบุคคลให้สามารถมีชีวิตที่ดี ทำใจให้มี ความสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งสิ่งภายนอก

6) ความเชื่อของพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สืบทอดกันมา แต่ควรที่จะมีวิธีการปรับเปลี่ยน ให้มีความเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ประเพณีลอยกระทงก็ควรลดการใช้วัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อ ธรรมชาติ

7) ประเพณีลอยกระทงแต่ก่อนนิยมใช้ต้นกล้วยใบกล้วย ทำให้ต้องตัดต้นกล้วยเป็น จำนวนมาก หลังจากนั้นได้ปรับเปลี่ยนกระทงขนมปังแทน แต่การใช้ขนมปังทำกระทงจะทำให้แม่น้ำ ลำคลองเกิดการเน่าเสียเนื่องจากการย่อยสลายนั้นไม่หมดไป ถึงแม้ว่าจะมีการตัดแปลงกระทงเป็น แบบขนมปัง เพื่อลดการใช้ทรัพยากรจากต้นกล้วยแล้ว และยังลดขยะ แต่ถ้ามีขนมปังในปริมาณมาก เกินไป จะทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ และทำให้สัตว์น้ำบริเวณนั้นขาด O₂ จนเสียชีวิตได้

8) หากมีความเชื่อด้านประเพณี ควรมีความเชื่อด้านจิตสำนึกในสังคมด้วย เช่น การเก็บกวาด ขยะ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว

9) การปล่อยโคมลอยอาจส่งผลกระทบต่อระบบการบินและอากาศยาน จึงต้องพิจารณากิจกรรมที่ทำอย่างเป็นเหตุเป็นผล

10) ประเพณีไทยเป็นสิ่งดีงามที่ควรมีการสืบทอดแต่ก็ควรคงไว้ซึ่งการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ในการสืบประเพณีนั้น ๆ อย่างเคร่งครัด (ตามยุคสมัยนี้เปลี่ยนไป)

11) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม มีทั้งทางบวก และทางลบ ควรส่งเสริมความเชื่อที่เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบวชป่า และควรปรับความเชื่อที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เพราะหากเป็นความเชื่อที่ทำให้เราสบายใจ แต่เป็นการเบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติ ก็ถือว่าเป็นความเชื่อที่ไม่เหมาะสม

12) มนุษย์เกิดมาจากการประกอบกันขึ้นของธาตุต่าง ๆ ที่มีในธรรมชาติ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ฉะนั้น จึงควรเคารพต่อองค์ประกอบเหล่านี้ ให้ดำรงอยู่ได้อย่างสมดุล และแสดงถึงความรักในโลกใบนี้ การเคารพสิ่งแวดล้อม ตามประเพณีจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย เช่น ลอยกระทง แต่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย หรือ เก็บทิ้งง่าย โดยมีปริมาณไม่มากจนจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้เน่าเสีย หรือการลอยโคมไฟก็ควรทำขนาดเล็กที่ไม่ลอยสูงเกินไป แต่หากทำให้ไปตกในพื้นที่เกิดไฟไหม้ ก็ควรใช้วัสดุที่ใช้สามารถดับได้เองก่อนตกลงถึงพื้น

13) จากความเชื่อด้านต่าง ๆ ทั้งการปล่อยชีวิตสัตว์ ประเพณีต่าง ๆ เครื่องรางของขลัง การล่าและบริโภคสัตว์ป่า จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลอง เกิดมลพิษในอากาศ จำนวนไม้สำคัญ อย่างไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก และไม้พยุงลดลงอย่างมาก ระบบนิเวศเสียหาย เกิดความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน และเกิดการล่าสัตว์มากขึ้น

14) การปล่อยนกปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศมีปัญหาเนื่องจาก สิ่งมีชีวิตในบริเวณหนึ่ง ถูกจับไปทำให้บริเวณนั้นเสียสมดุล และสิ่งมีชีวิตนั้นที่ถูกจับไป ปล่อยในระบบนิเวศใหม่ก็อาจทำให้ระบบนิเวศใหม่นั้นเสียสมดุลไปด้วย การลอยกระทงและการปล่อยโคมเป็นการสร้างมลพิษและการสร้างขยะให้กับสิ่งแวดล้อม

15) มีประเพณีต่าง ๆ ตามวันสำคัญทางพุทธปรัชญาเถรวาท เช่น ประเพณีลอยกระทง ซึ่งเป็นการสร้างขยะให้กับแม่น้ำ ตัดดอกไม้ใบไม้ เพื่อนำมาทำกระทง ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นส่วนในการทำลายสิ่งแวดล้อม

16) การปล่อยสัตว์/ไถ่ชีวิตช่วยรักษาสมดุลของจำนวนประชากร แต่หากไม่ใช่จุดที่เหมาะสม อาจทำให้สมดุลผิดเพี้ยนได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการล่าสัตว์เชิงธุรกิจทางอ้อมด้วย

17) ความเชื่อต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับยุคสมัย เดิมคนเชื่อว่าเป็นประเพณีที่สวยงาม แต่ในความเป็นจริงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก จึงควรปรับเปลี่ยนความเชื่อหรือประเพณีให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทำแต่พอดี หรือจำกัดการกระทำดังกล่าวไม่ให้ส่งผลกระทบต่อวงกว้าง

18) ความเชื่อส่งผลให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยการตัดไม้ทำลายป่า ล่าสัตว์ทำลายสภาพแวดล้อมทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และทางบก ทำลายระบบนิเวศของสัตว์ จนทำให้สัตว์และสิ่งแวดล้อมได้รับปัญหาจากการกระทำจากความเชื่อของมนุษย์

19) ประเพณีต่าง ๆ ของคนไทย อย่างลอยกระทง ปล่อยโคมลอย บุญบั้งไฟ ส่วนใหญ่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเกิดมลพิษทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นในบริเวณใกล้เคียง เช่น การที่มีบั้งไฟตกใส่หลังคาของชาวบ้าน การที่โคมลอยตกใส่บริเวณที่ทำให้เกิดไฟไหม้ได้ หรือลอยไปขัดขวางการบิน

20) ปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยสัตว์สู่ธรรมชาติ หากไม่ตรวจสอบสภาพแวดล้อมระบบนิเวศเหล่านั้นให้ดี อาจส่งผลกระทบต่อสัตว์ประจำท้องถิ่นในบริเวณนั้น อาจสูญพันธุ์ได้เนื่องจากสัตว์ที่นำปล่อยไปกินลูกของสัตว์ในท้องถิ่น และระบบนิเวศในบริเวณนั้นอาจเสียหายได้

21) การที่มีความเชื่อว่ากินของหายากอย่างอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ป่า เป็นความคิดที่ไม่ดีเลย เป็นอันตรายต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์เหล่านั้นมาก เนื่องจากผู้คนก็มีเป้าหมายในการกินของตน เสือดำ อู้ง่ายหมี หูฉลาม เป็นต้น ซึ่งจริง ๆ แล้ว คนที่กินสิ่งเหล่านี้ ก็ไม่ทราบจริง ๆ ว่า มันสามารถส่งเสริมหรือมีสรรพคุณตามที่ได้ยินมาหรือไม่

22) ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีทั้งทางวัตถุและทางสังคม ทางวัตถุคือการแห่งเป็นการจุดบั้งไฟ การปล่อยโคมลอย มีผลกระทบต่อการบินของเครื่องบิน อากาศเป็นพิษ บ้านเรือนอาจได้ผลกระทบ ทางสังคมคือการล่าสัตว์ อาจทำให้สัตว์สูญพันธุ์มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ศึกษาหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท และเสนอแนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยมีคำถามที่ใช้ในการวิจัยดังนี้คือ

1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร
2. หลักความเชื่อตามแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอย่างไร
3. แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นตัวแปรความเชื่อตามข้อคำถาม ในแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องรายข้อ (IOC) จากการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเพื่อรับรองการวิจัยจริยธรรมในคน จากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อผ่านการรับรองจริยธรรมในคนจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้วจึงนำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.920 แสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือจึงสามารถนำไปเก็บข้อมูลภาคสนามโดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยมหิดลจำนวนทั้งหมด 443 คน

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

การวิเคราะห์ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท แบ่งออก 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ 2) ความเชื่อเกี่ยวประเพณี 3) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง และ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1) **ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์** พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ การไถ่ชีวิตโคกระบือ ทำให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บหมดทุกข์หมดโศก แก้อโรครรุมอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ต่ออายุให้รอดพ้นจากเคราะห์กรรม และเป็น การต่อชีวิตที่ได้บุญกุศลมาก รองลงมา การปล่อยนก ทำให้พบกับโอกาสใหม่ๆ มีสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองหน้าที่การงานมีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเป็นการสะเดาะเคราะห์ที่ไปด้วยและ การปล่อยเต่า ทำให้มีอายุยืนยาว ฐานะมั่นคง และมีโชคลาภ ตามลำดับ

2) **ด้านความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี** พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็น อันดับแรก คือ ประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการบูชา และขอขมาพระแม่คงคา เพื่อให้ตนเอง บริสุทธิ์ รองลงมา ประเพณีลอยกระทง เป็นการปลดปล่อยความทุกข์ความโศกให้หลุดลอยไปกับ สายน้ำ และเกิดสิ่งใหม่ที่ดีงามในชีวิต และประเพณีลอยโคม เป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่าง ๆ และสิ่งร้าย ๆ ให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ตามลำดับ

3) **ด้านความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง** พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเกี่ยวกับ เครื่องรางของขลัง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมี ความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ ตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้านต่าง ๆ ใน ชีวิต มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความเชื่ออ่อนๆ รองลงมา ไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็น เครื่องเรือนจะทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี และไม้พะยูน ถือเป็นไม้มงคล ถ้าปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน หรือนำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์จะพญุงค์จุนฐานะให้มั่นคง ดีขึ้น ตามลำดับ

4) **ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า** พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อ เกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะ เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อเป็นอันดับแรก คือ อั้งตืนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย มีคุณค่าทางอาหารสูง รับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง รองลงมาการรับประทานสุราของสัตว์

ถือเป็นยามีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดบริเวณไขข้อ และช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และนอกระด ช่วยลดความร้อนภายในร่างกาย ล้างพิษ และทำให้ร่างกายผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าต่าง ๆ ได้

2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท แบ่งออก 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และ 2) ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุดอันดับแรก คือ

1) ป่าไม้ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า ความเชื่อที่ส่งผลกระทบเป็นอันดับแรก คือ การตัดไม้พุง ทำให้ไม้พุงมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์ และการตัดไม้สัก ทำให้ไม้สักมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์

2) แม่น้ำลำคลอง พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า ความเชื่อที่ส่งผลกระทบ คือ การล่อยกระทง ทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก น้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำตื้นเขิน เพราะกระทงส่วนใหญ่ทำจากโฟมและพลาสติก ใช้เวลานานในการย่อยสลาย

3) อากาศ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า ความเชื่อที่ส่งผลกระทบ คือ การปล่อยโคม สร้างปัญหาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ

4) ระบบนิเวศ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า ความเชื่อที่ส่งผลกระทบเป็นอันดับแรก คือ การนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลังและยาสมุนไพรต่าง ๆ จะทำให้จำนวนสัตว์เหล่านั้นสูญพันธุ์ เช่น หมี เสือดำ ฉลาม งู เป็นต้น รองลงมาการปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล เช่น การปล่อยปลาลงในแม่น้ำที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของปลาจะทำให้ปลานั้นไปกินปลาอื่นหรือปลาเจ้าถิ่นจนอาจสูญพันธุ์ และการปล่อยเต่า ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และในบางพื้นที่อาจทำให้เต่าสูญพันธุ์

2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ และ 2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุดอันดับแรก คือ

1) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า ความเชื่อที่ส่งผลกระทบเป็นอันดับแรก คือ การปล่อยโคม หากไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่ออาคาร

บ้านเรือน รองลงมาการจุดบั้งไฟ หากวัสดุไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดเพลิงไหม้ และความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน และการปล่อยโคม หากลอยสูงมากจะมีผลกระทบต่อทัศนวิสัยทางอากาศ ทำให้ต้องระงับการบิน ตามลำดับ

2) **สิ่งแวดล้อมทางสังคม** ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อจะเห็นว่า ความเชื่อที่ส่งผลกระทบเป็นอันดับแรกคือ การสูญพันธุ์ของสัตว์ทำให้เกิดกฎหมายการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวน แต่ก็ยังมีการล่าสัตว์เป็นจำนวนมาก รองลงมาการรับประทานหูดลาม ทำให้เกิดการล่าหูดลามมากขึ้น และการรับประทานลิ้งค์ของเสือทำให้เกิดการล่าเสือมากขึ้น ตามลำดับ

3. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

การวิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งมีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่าที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

จากความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่าที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีผลดังต่อไปนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X_1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X_3) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) และตัวแปรตาม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (Y_1) พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง

.138 - .768 ซึ่งถือว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ มีค่าสหสัมพันธ์ไม่มากเกินไป 0.80 ($r = 0.80$) ดังนั้นจึงถือว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ในการสร้างสมการพยากรณ์ได้

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

จากความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่าที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นมีผลดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X_1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X_3) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) และตัวแปรตาม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (Y_1) พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .058 - .768 ซึ่งถือว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงคือ มีค่าสหสัมพันธ์ไม่มากเกินไป 0.80 ($r = 0.80$) ดังนั้นจึงถือว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ในการสร้างสมการพยากรณ์ได้

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

1) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ผู้วิจัยได้นำตัวแปร 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X_1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X_3) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวแปรที่นิยมใช้กันมากที่สุด กับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 1 ระดับ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) ซึ่งระดับตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทได้ร้อยละ

5.5 ($R^2 \times 100$) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.234 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ($S.E._{est}$) เท่ากับ 0.671

2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ผู้วิจัยได้นำตัวแปร 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์ (X_1) ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี (X_2) ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X_3) และความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวแปรที่นิยมใช้กันมากที่สุดกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีจำนวน 2 ระดับ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า (X_4) และความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง (X_3) ตามลำดับ ซึ่งระดับตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทได้ร้อยละ 5.5 ($R^2 \times 100$) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.234 และความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ($S.E._{est}$) เท่ากับ 0.671

4. แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

จากข้อคำถามแบบปลายเปิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 34.08 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลมีความเห็นต่อความเชื่อในระดับ ปานกลางถึงน้อยที่สุดและเห็นว่าความเชื่อเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นดังข้อคิดเห็นที่บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลได้แสดงไว้ในคำถามปลายเปิดเช่น การปล่อยสัตว์ต่าง ๆ จะทำให้ได้บุญเป็นการเสริมบารมี แต่ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาด้วยเนื่องจากสัตว์ต่าง ๆ ที่นำไปปล่อยนั้นอาจไม่คุ้นเคยกับบริเวณที่นำไปปล่อยอาจทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีและอาจทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลมีความเห็นสอดคล้องกับหลักศรัทธาในพุทธปรัชญาเถรวาทที่เห็นว่าความเชื่อเหล่านั้นเป็นจลศรัทธา

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยอภิปรายผลตามประเภทของความเชื่อ 4 ด้าน ดังนี้

1) **ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตสัตว์** โดยผลจากการศึกษา พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธา มีความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญปล่อยชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเชื่อว่าการได้ชีวิตโคกระบือได้บุญรู้สึกอิ่มเอมใจ ทำให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การปล่อยนก ทำให้พบกับโอกาสใหม่ ๆ สิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต และมีความเชื่อว่าการปล่อยเต่าทำให้อายุยืนยาว และมีโชคลาภ สอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของ วรากรณ์ สามโกเศศ (2560) ที่ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่ทำบุญอาจเกิดความรู้สึกอิ่มเอิบในบุญที่ได้ได้ชีวิตสัตว์การที่ได้รู้สึกอิ่มเอมใจแต่ไม่ได้มีการติดตามไม่ถือว่าเป็นการทำบุญอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นณณ์ ภาณิตวงศ์ (2559) ที่กล่าวไว้ว่าคนที่พบตามธรรมชาติในประเทศไทยเกือบทุกชนิดเป็นสัตว์คุ้มครอง คนนิยมนำมาปล่อยเพราะมีความเชื่อว่าจะมีโชคลาภ มีโอกาสใหม่ ๆ มีความเจริญก้าวหน้า คนที่นิยมนำมาปล่อยมากที่สุดคือกลุ่มนักรบที่ติดซึ่งเป็นสัตว์คุ้มครอง ผิดกฎหมายทั้งคนจับ คนขาย และคนซื้อ และยังเป็นกรรมฐานสัตว์ เนื่องจากการจับนกกจากถิ่นอาศัยมาขังในกรงซึ่งมีขนาดเล็กและแออัด ปล่อยในเมือง หรือตามวัดซึ่งไม่ใช่ถิ่นอาศัยของนก ซึ่งมีโอกาสตายสูงมาก สำหรับความเชื่อเรื่องการปล่อยเต่าจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Sam ponsan คนไทยมีความเชื่อว่าการปล่อยเต่าจะทำให้อายุยืนยาวมั่นคงและมีโชคลาภ และแนวคิดของ ม.อึ้งอรุณ (2543) บางคนชอบตั้งเต่าไว้ในบ้านเพราะว่าอายุของเต่ายืนยาวมาก และมีบางคนคิดว่า เต่าและนกกกระสา มีอายุยืนยาว และจากแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธามองว่าความเชื่อในเรื่องการปล่อยสัตว์นั้นเป็นศรัทธาที่คลอนแคลนกล่าวคือไม่ประกอบด้วยเหตุผลหรือกฎแห่งกรรมเพราะการปล่อยสัตว์เหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและในด้านอื่น ๆ ดังข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปล่อยสัตว์ บางคนอาจคิดว่าเป็นการทำดีได้ดี แต่ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ การที่ปล่อย ปลา นก ต่าง ๆ ไม่ได้เป็นผลดีต่อระบบนิเวศ และอาจจะได้บาปกลับมาซึ่งการทำบุญทำความดีไม่จำเป็นจะต้องปล่อยสัตว์ ปล่อยปลา ถ้าการปล่อยนั้นเป็นการค้าขายของแม่ค้าพ่อค้าที่ทำเป็นรูปแบบของธุรกิจ อย่างไรสัตว์เหล่านั้นก็ต้องถูกจับอีก ควรณรงค์ให้ไม่ซื้อ หากธุรกิจไม่ได้รับความนิยมนั้นก็จะหายไปเอง

2) **ความเชื่อเกี่ยวประเพณี** โดยผลจากการศึกษา พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธา มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง เชื่อว่าประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการะบูชา และขอขมาพระแม่คงคา เพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์ เป็นการ

ปลดปล่อยความทุกข์โศก ประเพณีลอยโคม เป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่าง ๆ และสิ่งร้าย ๆ ให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ซึ่งความเชื่อในประเพณีเหล่านี้ล้วนเป็นความเชื่อที่มีสืบทอดต่อกันมาอย่างช้านาน บางความเชื่อเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันของคนในชุมชน ซึ่งถือปฏิบัติต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นพิธีการบูชาพญาแถน เพื่อตลบันดาลให้ฝนตกถูกต้องเหมาะสมตามฤดูกาล ประเพณียี่เป็งเชื่อว่าเป็นการบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ เป็นต้น ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยกระทงจะสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักข่าวไทย (2560) ที่กล่าวไว้ว่าในอดีตคนไทยมีความเชื่อว่าแหล่งน้ำทุกสายจะมีพระแม่คงคาคอยปกปักรักษา และบันดาลน้ำให้กับผู้คน ได้มีดื่มมิใช่ไม่ขาดแคลน แต่เนื่องจากมนุษย์นั้นมักทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงไปในแม่น้ำซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงจะต้องมีการขอขมาพระแม่คงคา อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าการลอยกระทงนั้น เป็นการลอยเพื่อให้ความทุกข์ ความโศกลอยหายไปพร้อมกับกระทง รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีลอยโคมและในงานบุญยี่เป็งจะสอดคล้องกับข้อมูลของกระทรวงวัฒนธรรม (2558) ที่ได้กล่าวไว้ว่าประเพณีลอยโคมซึ่งเกิดจากความเชื่อเรื่องของพุทธศาสนา ชาวล้านนาเชื่อว่าการลอยโคมและปล่อยขึ้นไปในอากาศนั้น ถือเป็นปล่อยความทุกข์และเรื่องราวร้าย ๆ ปล่อยเคราะห์ ให้พ้นจากตัวและให้ลอยไปกับอากาศ ตลอดจนการอธิษฐานขอพรเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง มั่งมี ศรีสุข และเจริญก้าวหน้าขึ้นไป และในงานบุญยี่เป็งนอกจากจะมีการปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์มหาชาติตามวัดวาอารามต่าง ๆ แล้ว ยังมีการประดับตกแต่งวัด บ้านเรือน และถนนหนทางด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย ทางมะพร้าว ดอกไม้ ตุง ซ่อประทีป และซักโคมยี่เป็งแบบต่าง ๆ ขึ้นเป็นพุทธบูชา พอตกลงกลางคืนก็จะมีมหรสพและการละเล่นมากมาย มีการแห่โคมทอง พร้อมกับมีการจุดถ้วยประทีป (การจุดผางปะตี๊ด) เพื่อบูชาพระรัตนตรัย, การจุดบอกไฟ, การจุดโคมประดับตกแต่งตามวัดวาอาราม และการจุดโคมลอยปล่อยขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และในประเด็นความเชื่อเรื่องประเพณีบุญบั้งไฟจะสอดคล้องกับแนวคิดของ ชุติพร สุสุวรรณ-สุชิราภรณ์ บริสุทธิ์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่าบุญบั้งไฟเป็นประเพณีประจำปีของชาวภาคอีสาน ที่สืบเนื่องมาจากพิธีการขอฝนของพญาแถน หรือเทวดา โดยจัดพิธีจุดบั้งไฟ เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพาะปลูก เมื่อหลังเทศกาลสงกรานต์ราว ๆ กลางเดือน 6 ของทุกปี และจากแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธามองว่าความเชื่อในเรื่องประเพณีนั้นเป็นศรัทธาที่คลอนแคลนกล่าวคือไม่ประกอบด้วยเหตุผลเพราะบางประเพณีอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและในด้านอื่น ๆ ดังข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ประเพณีต่าง ๆ ของคนไทย อย่างลอยกระทง ปล่อยโคมลอย บุญบั้งไฟ ส่วนใหญ่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเกิดมลพิษทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นในบริเวณใกล้เคียง เช่น การที่มีบั้งไฟตกใส่หลังคาของชาวบ้าน การที่โคมลอยตกใส่บริเวณที่ทำให้เกิดไฟไหม้ได้หรือลอยไปขัดขวางการบิน

3) **ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง** โดยผลจากการศึกษา พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธา มีความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังอยู่ในระดับน้อย โดยเชื่อว่าตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้านต่าง ๆ ในชีวิต เชื่อว่าไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็นเครื่องเรือนจะทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี ไม้พยูงเป็นไม้มงคล หากปลูกไว้ในบ้านเรือนจะพุงค้ำจุนฐานะให้มั่นคงดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ยอดชะลูด (2560) ที่เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้กล่าวว่าคนไทยมีความเชื่อว่าการปลูกต้นไม้ประจำบ้าน จะทำให้มีศักดิ์ศรี เพราะสักหรือสักดิ์ คือการมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ศถาบรรดาศักดิ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อมูลของกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช (2558) เกี่ยวกับเรื่องต้นพยูงว่าเป็นต้นไม้มงคลที่เหมาะสมกับผู้ที่ต้องการเสริมดวงชะตาในด้านการเงิน ให้มีสภาพคล่องทางการเงินดี หากในช่วงที่ดวงตกขัดสนเงินทอง ก็จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือทำให้ผ่านพ้นสถานการณ์นั้นไปได้ ในส่วนของตำแหน่งของฮวงจุ้ยสอดคล้องกับแนวคิด โจอี ยับ (2552) ที่กล่าวว่าศาสตร์แห่งฮวงจุ้ยนั้นเป็นภูมิปัญญาจีนโบราณ และยังคงได้รับความเชื่อถือในปัจจุบัน หากศึกษาเรื่องฮวงจุ้ย เราจะพบว่าหลายสิ่งที่เป็นข้อดีและข้อเสียในหลักฮวงจุ้ยนั้นสอดคล้องกับวิถีคิดโดยอาศัยหลักเหตุและผลในหลักแห่งสมดุลทางธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องอากาศ น้ำ ลม และความร้อน และสอดคล้องกับงานวิจัยในประเด็นการบูชาต้นไม้ของ ชินินทร์ ผ่องสวัสดิ์ (2557) ที่ศึกษาคติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยมีอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดูหรือพุทธศาสนาแก่นแท้ พบว่า การบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยนั้นเกิดขึ้นมาจากศาสนาเก่าแก่ดั้งเดิม ทรรศนะเกี่ยวกับเทวดาในศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาจึงเป็นแรงผลักดันส่งเสริมให้การบูชาต้นไม้กลายมาเป็นการบูชารุกขเทวดาอย่างที่เห็นในปัจจุบัน การใช้พิธีกรรมในการบูชาเทพเจ้าของศาสนาฮินดูมาใช้จึงยังส่งเสริมให้การบูชาต้นไม้เป็นวัฒนธรรมของต่างชาติไป แต่แท้จริงแล้วนั้นเป็นวัฒนธรรมของไทยมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาในสังคมไทยจึงมีลักษณะเป็นการหลอมรวมหรือบูรณาการคติความเชื่อเรื่อง “พุทธ พรหมณ์ ผี” (Thai religious syncretism) โดยมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลางและจากแนวคิดพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธามองว่าความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง นั้นเป็นศรัทธาที่คลอนแคลนกล่าวคือไม่ประกอบด้วยเหตุผลเพราะความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและในด้านอื่น ๆ ดังข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง เช่น การนำไม้พยูง ไม้สัก มาทำเป็นเครื่องใช้ในบ้านเพื่อเสริมบารมี การมีปลัดขิก ไว้ในครอบครอง หรือการวาง ตำแหน่งฮวงจุ้ยในบ้านเรือน ซึ่งความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้หากมีความเชื่ออย่างมากจนเกินไปก็อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างมาก

4) **ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า** โดยผลจากการศึกษา พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแบบจลศรัทธา มีความเชื่อเกี่ยวกับการล่า

สัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งเชื่อว่าอู้งตีนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหาร สำหรับบำรุงร่างกาย มีคุณค่าทางอาหารสูง รับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง การรับประทานสุราดองสัตว์ เป็นยาที่มีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดข้อต่าง ๆ และเชื่อว่าการล่าสัตว์ป่า เพื่อมีชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไว้ในครอบครอง พวก งาช้าง หนังกวาง เขี้ยวเสือ จะส่งเสริมให้มีอำนาจบารมี นำเกรงขาม สอดคล้องกับแนวคิดของ Suwachana (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่าอู้งตีนหมี เป็นหนึ่งในสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย คนจีนโบราณมีความเชื่อว่าอู้งตีนหมีนั้นเป็นหนึ่งในสุดยอดอาหาร สำหรับบำรุงร่างกาย ถ้ารับประทานแล้วจะทำให้ร่างกายแข็งแรง คงความเป็นหนุ่มสาว และช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ ในส่วนของสุราดองสัตว์สอดคล้องกับแนวคิดของ Admin (2561) ที่กล่าวไว้ว่า งูดองเหล้า หรือสัตว์ดองเหล้า เชื่อว่ามีต้นกำเนิดแท้จริงมาจากประเทศเวียดนามก่อนจะค่อย ๆ แผ่ขยายไปยังพื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทางตอนใต้ของประเทศจีนที่ค่อนข้างนิยมพร้อมด้วยมีความเชื่อเกี่ยวกับการทานงูดองเหล้านี้มากกว่ากันว่ามันมีสรรพคุณช่วยเรื่องของแก้ปวดบริเวณไขข้อ ช่วยรักษาโรคมะเร็งไขข้อ อีกทั้งยังสอดคล้องในประเด็นเชื่อว่าการล่าสัตว์ป่าเพื่อมีชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไว้ในครอบครองของ ปัญญวัชร วัชรภาพ (2555) ที่ได้ อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่ สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เชื่อว่า สามารถป้องกันอันตราย ยิง แทะ ฟันไม่เข้า ตัวอย่างเช่น เหล็กไหล เขี้ยวเสือ และของ อุดม เขยกิจวงศ์ ได้อธิบายเกี่ยวกับงาช้าง และเขาสัตว์ เป็นวัสดุที่ชาวบ้านนำมาแกะ โดยเฉพาะงาช้างนับว่าเป็นวัสดุที่มีค่า เพราะมีเนื้อละเอียด สีสนิมสะอาดสวยงาม ใช้งาช้างเป็นของมีค่า ต่าง ๆ เช่น ดวงตราประทับ หนังสือต่าง ๆ พระพุทธรูป ด้ามพัดยศสมณศักดิ์ เครื่องดนตรี ฯลฯ ส่วน เขาสัตว์นำมาแกะเป็นง่ามหนังสติ๊ก หรือปลอกมิด เขาสัตว์ที่นิยมใช้ คือ เขาวัว เขาควาง เขากวาง ในบางครั้งงาช้างและเขาสัตว์ชาวบ้านนิยมใช้แกะเป็นเครื่องรางของขลังด้วย เช่น ปลัดขิก เป็นต้น ในส่วนของงานวิจัยจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม พุทธา และคณะ (2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ สถานการณ์สัตว์ป่าไทย: การค้าขายสัตว์ป่า สวนสัตว์ และเขตอนุรักษ: ปัญหา ทางออก และโจทย์ วิจัย ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นค้นพบสำคัญทั้งมุมมองและค่านิยมเกี่ยวกับสัตว์ป่าในสังคมไทยมี เปลี่ยนแปลงไป ในช่วงล่าอาณานิคม และการติดต่อซื้อขายกับต่างประเทศผ่านสนธิสัญญาต่าง ๆ และการเลียนแบบค่านิยมในการสะสมซากสัตว์ป่า เลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์ป่าเป็นกีฬาไฮชนชั้นผู้มีบารมี และในปัจจุบันค่านิยมในการบริโภคเนื้อสัตว์ป่าของกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีความเชื่อ ซึ่งสาเหตุและปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการค้าสัตว์ป่า คือ ค่านิยมและความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศ และประเทศ ปลายทางที่เชื่อมโยงเนื่องจากยังมีความเชื่อเรื่องสัตว์ป่า ผลิตภัณฑ์สัตว์ป่านั้นมีสรรพคุณเป็นยา และ เสริมสมรรถภาพทางเพศ การเปิดพิศดาร รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์เป็นเพื่อน และเสริมบารมีทำให้ยังมีความต้องการสัตว์ป่าจึงเป็นปัจจัยสาเหตุที่ทำให้มีการค้าขายสัตว์ป่า และจากแนวคิดพุทธปรัชญา เถรวาทแบบจลศรัทธามองว่าความเชื่อในเรื่องการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่านั้นเป็นศรัทธา

ที่คลอนแคลนกล่าวคือไม่ประกอบด้วยเหตุผลเพราะความเชื่อเรื่องการล่าสัตว์ป่าและการบริโภคเนื้อสัตว์ป่าอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและในด้านอื่น ๆ ดังข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การที่มีความเชื่อว่าจะรับประทานของหายากเช่นอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ป่าเป็นความคิดที่ไม่ดีเนื่องจากเป็นความเชื่อที่มีผลกระทบต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เนื่องจากผู้คนที่มีความเชื่อในการรับประทานสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้เช่น เสือดำ อังตืนหมี หูฉลาม และอื่น ๆ ซึ่งจริง ๆ แล้ว คนที่รับประทานสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้ ก็ไม่ได้ทราบจริง ๆ ว่ามันสามารถช่วยส่งเสริมหรือมีสรรพคุณตามความเชื่อที่ได้กล่าวกันมาหรือไม่

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทผู้วิจัยได้กำหนด ข้อเสนอแนะไว้ 2 ส่วน 1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรความเชื่อทุกตัวแปรจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลบางตัวแปรความเชื่อจะมีผลอยู่ในระดับน้อยที่สุดแต่ก็ถือว่าเป็นตัวแปรความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยอาจทำการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือแม้แต่ลงพื้นที่สำรวจบริบทเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ตัวแปรความเชื่อที่นำไปสู่การสร้างเครื่องมือและวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลให้มีความหลากหลายเชิงข้อมูลมากยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2) ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่อื่นหรือในมหาวิทยาลัยอื่นที่มีความโดดเด่นในด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีเลิศ

3) ความทำการวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบความเชื่อที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎก อรรถกถา เล่มที่ 51, 55. (พิมพ์ครั้งที่ 13). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2561.

ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือทั่วไป

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, ม.ป.ป.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. ลอยกระทง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2557.

กิ่งแก้ว อัทธจักร และธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์. *ความเชื่อ*. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาศึกษาศาสตร์ หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร. *คู่มือการตรวจพิสูจน์เนื้อไม้พะยุง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วีแคนโซลูชั่น, 2558.

โจอี ยับ. *ฮวงจุ้ยคอนโดมิเนียมและอพาร์ทเมนต์ (Feng Shui for Condominium & Apartment Buyers – Home Owners)*. (อำนวยการพิมพ์ ปฎิพัทธ์เผ่าพงศ์ แปล). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊คส์, 2552.

ชุลีพร สุสุวรรณ-สุชิราภรณ์ ปริสุทธิ. *ชนบทรรมนิยมและประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ, 2542. ชินินทร์ ผ่องสวัสดิ์. *คติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยมีอิทธิพลมาจากศานาฮินดูหรือพุทธศาสนากันแน่?*. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11-18, 2557.

ชนันท์ สุวรรณทอง. *108 ประเพณีพิธีไทย*. กรุงเทพฯ : ภูมิไทย, 2543.

ทศพล จังพานิชย์กุล. *เครื่องรางมหาเศรษฐี บูชาแล้วรวย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอมม่า, 2549.

นฤมล ลีปิยะชาติ. *การศึกษาประเพณีสารทจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 24(45), 2559.

- นิคม พุทธา และคณะ. โครงการสถานการณ์สัตว์ป่าไทย: การค้าขายสัตว์ป่า สวนสัตว์ และเขตอนุรักษ์ : ปัญหา ทางออก และโจทย์วิจัย. *รายงานฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2551.
- บรรเทิง พาพิจิตร. *ประเพณี วัฒนธรรมไทย และคติความเชื่อ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.
- แปลก สนธิรักษ์. *พิธีกรรมและประเพณี*. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2514.
- พระยาอนุমানราชชน. *วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย*. พระนคร : คลังวิทยา, 2514.
- พลุลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. *7 ความเชื่อของไทย (คติสยาม)*. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2540.
- ผจงวาด กมลเสรีรัตน์, 2543 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ. *ปล่อยสัตว์ ทำบุญถ้ำสร้างบาป. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 2554.
- ไพโรจน์ โสภา. *ศรัทธากุญแจสู่ความสำเร็จ ร่ำรวย เปิดประตูสู่เงินพพาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์, 2560.
- สมเจตน์ แสงคำ ณ เวียงคำพุม, พิมพ์ครั้งที่ 2. *ฮวงจุ้ยไทย ชัยภูมิศาสตร์ ภาคปฐมภูมิ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วันเวิร์ดพีบริซิ่ง, 2546.
- ส.พลายน้อย, พิมพ์ครั้งที่ 5. *เกร็ดโบราณคดีประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2544.
- สิตางค์. *ฮวงจุ้ยเคหสถาน*. กรุงเทพฯ: สร้อยทอง, 2544.
- สีฟ้า ละออง การตรวจพิสูจน์นอแรด (*Rhinocerotidae* spp.). ใน ผลงานวิจัยและรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2555. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ, 2557.
- บุญชม ศรีสะอาด. *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2554.
- พนิตา พริ้งสกุล. *โคมบี้เป็งทำพิช.ประกาศมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โคมลอย มาตรฐานเลขที่ มผช. 808/2552*, 2560.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 110 อ้างถึงใน นอรพรรณ สีน้อยขาว และคณะ. *ส่วนประกอบ การตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ศูนย์บริการโดยตัวของลูกค้าในเขตภาคอีสานตอนล่าง*. บทความวิจัยการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4, 2542.
- ม.อึ้งอรุณ. *คู่มือการจัดวางสิ่งสิริมงคลตามหลักฮวงจุ้ย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้อยทอง, 2543.
- รติ พร้อมพรชัย. *ไม่มงคลเสริมความร่ำรวย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ THINK GOOD, 2555.
- รัตนะ บัวสนธ์และคณะ. *บทความวิจัย : ปล่อยสัตว์ ทำบุญถ้ำสร้างบาป. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 2554.
- ศาศวัต. *ทำบุญอย่างไรให้ได้บุญ*. กรุงเทพฯ: อุทยานความรู้, 2550. : 3 และ 140-141.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. พิมพ์ครั้งที่ 26. *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

อุดม เขยแก้ว. *วิถีไทย*. หนังสือประกอบการเรียน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป : รหัสวิชา สศ 0210001. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991, 2547.

อานนท์ อาภาภิรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. *สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

Yamane Taro. 1973. อ้างถึงใน สุรพล กาญจนะจินตรา. พิมพ์ครั้งที่ 5. *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

(2) วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

กวี บุรพสาพันธ์. *ความเชื่อศาสตร์ฮวงจุ้ยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมของผู้บริโภค ในย่านพระราม 3*. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.

กิตติพร สัจจะบุตร. *ศึกษาประเพณีในรอบปีและผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามประเพณีในรอบปีของชาวไทยมุสลิมอำเภอละงู จังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2549.

เกษม จันท์แก้ว. (2545). พิมพ์ครั้งที่ 3. *การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อ้างใน กานดา จินตามงคล. *การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2558.

คู่มือ การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก (UI GreenMetric) ปี 2017 ความร่วมมือระดับโลกเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

ชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์. *คติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยมีอิทธิพลมาจากคานาฮินดูหรือพุทธศาสนากันแน่*. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2557: 11-18.

ธวัช ปุณโณทก. *ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชาวอีสานในวัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). อ้างถึงใน สมสวัสดิ์ เตชพฤษถินันท์. *ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมเรื่องภูแห่งกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2553.

- นพดล สมฤกษ์. *ความเชื่อและพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อเครื่องประดับอัญมณีที่ตรงกับราศีเกิดของประชาชนใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2552 : 11*
- วรินทร์ ทรวงเกียรติศักดิ์. *ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยความปลอดภัย และปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานโรงงานและหน่วยสนับสนุนของโรงงานน้ำตาล สหเรือ่งจำกัด จังหวัดมุกดาหาร. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2559.*
- สมสวัสดิ์ เตชพฤตินันท์. *ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมเรื่องกฎแห่งกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2553 : 12*
- สิทธิ บุตรอินทร์. *บทความภาควิชาสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 37(3), 2555.*
- สิริกัญญา ปิตยานนท์. *ความเชื่อในการนับถือผีของชาวมอญในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551.*
- แสง จันทร์งาม. *ศาสนาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. อ้างถึงใน นพดล สมฤกษ์ ผล. ความเชื่อและพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อเครื่องประดับอัญมณีที่ตรงกับราศีเกิดของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2552.*

(3) เว็บไซต์

- 10 *สิ่งศักดิ์สิทธิ์* คู่มือวิทยาลัย จะขอเรื่องอะไรก็สมหวังไม่เชื่ออย่าลบหลู่ สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <https://campus.campus-star.com/actale/39371.html>
- กองการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. ข้อมูลสถิติ. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561, จาก <https://mahidol.ac.th/th/fact-figures/>, 2559.
- กองการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559, 20 ตุลาคม 2561 <https://mahidol.ac.th/th/fact-figures/>
- กระทรวงวัฒนธรรม. ประเพณีลอยโคม. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=371, 2558.
- กระปุก. เวทนา...เจ้าเต่ากลืนเหรียญลงท้องสะสมเป็นก้อนเนื้อ จากความเชื่อของคน. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2560, จาก <https://hilight.kapook.com/view/149539>, 2560.

- กระปุก. ไม้พะยุง.. ไม้มงคลที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2560, จาก <https://highlight.kapook.com/view/83017>, มปป.
- กิติกร จามรดุสิต. มหาวิทยาลัยมหิดลกับการจัดอันดับ มหาวิทยาลัยสีเขียว UI Green Metric Ranking. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <file:///C:/Users/Administrator.SC-201701291136/Desktop/Article-UI-Green-Metric-Ranking.pdf>
- คมชัดลึก. ค้านปล่อยสัตว์ผลวิจัย “ทำบุญ-ได้บาป”. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.mangozero.com/7-common-beliefs-you-probably-have-wrong/>, 2555.
- จันทิรา ธนสงวนวงศ์. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2562, จาก <https://sites.google.com/site/bluechsbu/neuxha-bth-reiyn/neuxha-thi-7>, 2561.
- จีรภา ทองสร้าง. ความสัมพันธ์ในสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561, จาก <http://jeerapa-thong.blogspot.com/2015/11/1.html>, 2559.
- ชีวิตส์สไตล์มหิดล. กองกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.orsa.mahidol.ac.th/StyleMahidol/sacred.html>
- ชีวิตส์สไตล์มหิดล. กองกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก http://www.orsa.mahidol.ac.th/StyleMahidol/Chao_Por_Khuntoong_Shrine.html
- เดลินิวส์. เชียงใหม่ยกเลิก 78 เทียวบิน เสี่ยงโคมลอยเทศกาล “ยี่เป็ง”. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.dailynews.co.th/regional/607260>, 2560.
- นณณ์ ผาณิตวงศ์. ปล่อยสัตว์ให้รอดและไม่กระทบต่อระบบนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.siamensis.org/article/40292>, 2559.
- ไทยกูดวิว. ความเชื่อ...คือ???. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.thaigoodview.com/node/75913>, 2553.
- เทพ สงวนกิตติพันธ์. ความเชื่อ. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561, จาก http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/socities9_10.html, 2561.
- ธวัช ปุณโณทก. การวิเคราะห์ความเชื่อในสังคมอีสาน. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, จาก www.silpathai.net/การวิเคราะห์ความเชื่อ, 2557.
- บ้านจอมยุทธ. ความเชื่อก่อนการนับถือพระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2562, จาก https://www.baanjomyut.com/library_2/extension-2/thai_philosophy/08.html, 2543.

- ประเภทและการกำหนดตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.op.mahidol.ac.th/orpr/newhrs/site/Document/NewStaffMustKnow/Newstaffmustknow.pdf>
- ปัญญาวัชร วัชรภาพ. อิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับชีวิตคนไทย. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://punyawat63.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>, 2555.
- พระราชประวัติรปฏิภาณ. ศรีทธา 3 ลักษณะ. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.komchadluek.net/news/knowledge/95981>, 2554.
- พิธีถวายราชสักการะสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และถวายสัตย์ปฏิญาณ และพิธีปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2561. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <https://mahidol.ac.th/th/2018/new-student-2/>
- พัชรีย์ เลิศฤทธิ์.สารจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย.สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก www.grad.mahidol.ac.th/th/about-us/
- เพชรฉลุกัน. ศรีทธาที่ไม่หวั่นไหว” ในห้องพุทธศาสนา และธรรมะ. 23 พฤศจิกายน 2558, สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561 จาก <https://palungjit.org/threads/ศรีทธาที่ไม่หวั่นไหว.558038/>>
- ม.ป.ร. ประเพณี. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://sites.google.com/site/httpssuphaphan2535wordpresscom/praphenitradition>, ม.ป.ป.
- มติชนออนไลน์. กรมอนามัย แนะนำ 5 วิธี ลดขยะ “คืนลอยกระทง”. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_355211, 2561.
- ม.มหิดล มหาวิทยาลัยสีเขียว อันดับ 1 ของประเทศไทยประจำปี 2018 UI Green Metric World University Ranking 2018. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 <https://mahidol.ac.th/th/2018/ui-green2018/>
- มหาวิทยาลัยมหิดล. มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562, จาก <https://mahidol.ac.th/th/welcome/>, 2562.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>, 2554.
- รัตน์ชณี สามี.ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. 2561.สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2562 <https://sites.google.com/site/bluechsbu/neuxha-bt,h-reiyn/neuxha-thi-7>
- วารกรณ์ สามโกเศศ. ปล่อยนง บุษหรือบาป. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://thaipublica.org/2017/02/varakorn-198/>, 2560.

วารสารณ์ ยอดชะลูด. มหัศจรรย์ป้ายชื่อจากไม้สักทอง. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2562, จาก <https://krid17574.wordpress.com/ถิ่นกำเนิดของไม้สัก/ประโยชน์ของไม้สัก/>, 2560.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. มหาวิทยาลัยสีเขียว สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562 จาก <https://1th.me/oySf>

สุนิตตา กลิ่นหอม. ประเภทของสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2562, จาก <https://sites.google.com/site/kaemnitta/prapheth-khxng-sing-waedlxm>, ม.ป.ป.

เสาวพัทธ์ เหล่าศิริถาวร. Anthrax กลุ่มระบาดวิทยาโรคติดต่อ. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561, จาก <http://www.boe.moph.go.th/fact/Anthrax.htm>, ม.ป.ป.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. บทวิทยุรายการ “รู้ รัก ภาษาไทย” ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554 เวลา 7.00-7.30 น. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>, 2554.

สำนักข่าวไทย. วันลอยกระทง. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.mnre.go.th/uttaradit/th/news/detail/6425>, 2560.

อินทรชัย พาณิชกุล. เข้าวัดปล่อยสัตว์ทำบุญสร้างบาป. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.posttoday.com/social/local/300876>, 2557.

อัฐานวัฒน์ ภักฎริวัฒน์. เช็กส์และ เสือ คุณค่าทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.gqthailand.com/talk/article/fraud-myth-about-love-potion-from-tiger>, 2561.

Admin. เปิบพิสดารเมนูอาหารสุดแปลก. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561, <https://www.polskaludowa.com>, 2561.

Giannauncensor. วัฒนธรรมและประเพณีของไทย. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://thaicultureandthaitradition.wordpress.com/2016/09/23/ความเป็นมาของประเพณี/>, 2559.

Ghost Wiki. ผีไทยพื้นบ้าน. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2562, จาก ghostwiki.blogspot.com, 2562.

Sam ponsan. 7 ความเชื่อผิด ๆ ที่ควรเลิกเชื่อได้แล้ว. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561, จาก <https://www.mangozero.com/7-common-beliefs-you-probably-have-wrong/>, 2560.

Suwachana. เปิบพิสดารสัตว์ป่า “คิดผิด คิดใหม่”. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2561, <https://goo.gl/1cYHqn>, 2561.

Supapan2535. ประเพณี (tradition). สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2561

<https://sites.google.com/site/httpssuphaphan2535wordpresscom/prapheni-tradition>>

2. ภาษาอังกฤษ

(1) หนังสือทั่วไป

Likert, R. *A technique for the measurement of attitudes*. Archives of psychology, 1992.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาหลักความเชื่อตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อเสนอแนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

เถรวาท

คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อการทำวิจัยนี้เท่านั้น ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยโดยภาพรวม ผู้วิจัยจะทำลายแบบสอบถามของท่านหลังจากสิ้นสุดการวิจัยจึงขอความกรุณาท่าน โปรดระบุคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาเสียสละให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดระบุคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยการทำเครื่องหมาย✓ลงใน ที่กำหนด

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพ
  - 3.1 บุคลากร อาจารย์ เจ้าหน้าที่
  - การทำงาน ไม่เกิน 5 ปี ระหว่าง 6-10 ปี
  - ระหว่าง 11-15 ปี 16 ปี ขึ้นไป

3.2 นักศึกษา

การศึกษา

 ปริญญาตรี ชั้นปี..... ปริญญาโท ชั้นปี..... ปริญญาเอก ชั้นปี.....

สาขาวิชา.....

ตอนที่ 2 ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์					
1) การปล่อยเต่า ทำให้มีอายุยืนยาว ฐานะมั่นคง และมีโชคลาภ					
2) การปล่อยปลาไหล ทำให้การดำเนินชีวิตปราศจากอุปสรรค ชีวิตสิ้นไหล ความทุกข์โศกโรครภัยไหลออกไป เงินทองไหลมาเทมา มุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว					
3) การปล่อยหอยขม ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ระทม ขมขื่น และขับไล่สิ่งไม่ดีความอับมงคลออกไปจากชีวิตตนเอง					
4) การปล่อยหอยโข่ง ทำให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขหมดเคราะห์หมดโศกโรครภัยไข้เจ็บต่างๆ					
5) การปล่อยนก ทำให้พบกับโอกาสใหม่ๆ มีสิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองหน้าที่การงานมีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเป็นการสะเดาะเคราะห์ไปด้วย					
6) การไล่ชีวิตโคกระบือ ทำให้ปราศจากโรครภัยไข้เจ็บ หมดทุกข์หมดโศก แก่โรครกรรมอาการเจ็บป่วยต่างๆต่ออายุให้รอดพ้นจากเคราะห์กรรม และเป็นการต่อชีวิตที่ได้บุญกุศลมาก					
2. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี					
1) ประเพณีลอยกระทง เป็นการปลดปล่อยความทุกข์					

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความโศกให้หลุดลอยไปกับสายน้ำ และเกิดสิ่งใหม่ที่ดีงาม ในชีวิต					
2) ประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการบูชา และขอขมา พระแม่คงคา เพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์					
3) ประเพณีลอยโคม เป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่างๆและ สิ่งร้ายๆ ให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้ เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง					
4) ประเพณียี่เป็ง เป็นการบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบน สรวงสวรรค์ เพื่อให้เกิดโชคลาภมั่งมีศรีสุขกับชีวิต					
5) ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นพิธีการบูชาพญาแถน เพื่อดล บันดาลให้ฝนตกถูกต้องเหมาะสมตามฤดูกาล					
3. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง					
1) เครื่องรางของขลัง สามารถใช้ป้องกันภัยอันตราย ต่างๆ ยิง ฟันแทงไม่เข้า แคล้วคลาดปลอดภัย เช่น เขี้ยวตัน หมูป่า เขี้ยวเสือ งาช้าง เป็นต้น					
2) ไม้พะยุง ถือเป็นไม้มงคล ถ้าปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน หรือนำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์จะพยุงบ้ำจุนฐานะให้มั่นคงดี ขึ้น					
3) ไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็นเครื่องเรือนจะ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมี ศักดิ์ศรี					
4) ปลัดขิก เป็นไม้มหาเสน่ห์ ถ้าหากบูชาจะให้คุณแก่ผู้บูชา มีแต่คนรักใคร่ ช่วยปัดเป่าความไม่ดีออกไปจากชีวิต ถ้าทำ ธุรกิจค้าขายจะมีแต่มีกำไร ลูกค้ายากขึ้น					
5) ตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบ ด้านต่างๆ ในชีวิต					
4. ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า					
1) อั้งตีนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย					

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ระดับความเชื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
มีคุณค่าทางอาหารสูง รับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพ ร่างกายแข็งแรง					
2) การล่าสัตว์ป่าเพื่อมีชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไว้ในครอบครอง พวก กวาง หนั่งเสือ เขี้ยวเสือ จะส่งเสริมให้มีอำนาจบารมี น่าเกรงขาม					
3) นอแรด ช่วยลดความร้อนภายในร่างกาย ล้างพิษ และ ทำให้ร่างกายผ่อนคลายจากความเหนียวล้าต่างๆได้					
4) การรับประทานลิ้นคังของเสือ จะช่วยเพิ่มสมรรถภาพทาง เพศ					
5) การรับประทานสุราดองสัตว์ ถือเป็นยาที่มีสรรพคุณช่วย แก้อาการปวดบริเวณไขข้อ และช่วยรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ					

ตอนที่ 3 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ					
1.1 แม่น้ำลำคลอง - การลอยกระทง ทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก น้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำตื้นเขิน เพราะกระทงส่วนใหญ่ทำจากโฟมและพลาสติก ใช้เวลานานในการย่อยสลาย					
1.2 อากาศ - การปล่อยโคม สร้างปัญหาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ - การจุดบั้งไฟ ทำให้เกิดกลิ่นควัน และก๊าซไนโตรเจน ที่เป็นมลพิษในอากาศ					

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.3 ป่าไม้					
- การตัดไม้พุง ทำให้ไม้พุงมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์					
- การตัดไม้สัก ทำให้ไม้สักมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์					
1.4 ระบบนิเวศ					
- การปล่อยเต่า ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และ ในบางพื้นที่อาจทำให้เต่าสูญพันธุ์					
- การปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล เช่น การปล่อยปลาลงในแม่น้ำที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของปลาจะทำให้ปลานั้นไปกินปลาอื่นหรือปลาเจ้าถิ่นจนอาจสูญพันธุ์					
- การปล่อยนก ทำให้ระบบนิเวศเสียหาย และอาจทำให้นกตายได้เนื่องจากไม้ค้ำขึ้นบริเวณที่นำไปปล่อย					
- การปล่อยหอยขม ทำให้ระบบนิเวศเสียหายเสียหาย และอาจทำให้หอยขมตายได้เนื่องจากบริเวณที่นำไปปล่อยอาจไม่มีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตของหอยขม					
- การนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลังและยาสมุนไพรต่างๆ จะทำให้จำนวนสัตว์เหล่านั้นสูญพันธุ์ เช่น หมี เสือดำ ฉลาม งู เป็นต้น					
2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น					
2.1 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ					
- การจุดบั้งไฟ หากวัสดุไปตกยังอาคาร/บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน					
- การปล่อยโคม หากลอยสูงมากจะมีผลกระทบกับการ					

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
คมนาคมทางอากาศ ทำให้ต้องระงับการบิน					
- การปล่อยโคม หากไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน					
2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม					
- การรับประทานอุ้งตีนหมี ทำให้เกิดการล่าหมีมากขึ้น					
- การรับประทานหูลาม ทำให้เกิดการล่าหูลามมากขึ้น					
- การรับประทานลิ้งค์ของเสือ ทำให้เกิดการล่าเสือมากขึ้น					
- การรับประทานสุราดองสัตว์ ทำให้เกิดการล่าสัตว์เหล่านั้นมากขึ้น					
- การสูญพันธุ์ของสัตว์ทำให้เกิดกฎหมายการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวน แต่ก็ยังมีการล่าสัตว์เป็นจำนวนมาก					
- การปล่อยสัตว์ของมนุษย์เพื่อทำบุญ ทำให้พ่อค้าแม่ค้าจับสัตว์มาขายและเกิดเป็นธุรกิจค้าสัตว์ป่ามากขึ้น					

ตอนที่ 4 แนวทางความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

4.1 ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

.....

.....

.....

4.2 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๓๓๔

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.กฤตสุชิน พลเสน

ด้วย นายธนศ เกษศิลป์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๒๒๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา (BUDDHISM AND PHILOSOPHY) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS RESULTING TO ENVIRONMENT OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยากรณ์, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ทราวจิต อมรัตน์

มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๓ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๕-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๕-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๑๓๔

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์

ด้วย นายธเนศ เกษศิลป์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๒๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา (BUDDHISM AND PHILOSOPHY) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS RESULTING TO ENVIRONMENT OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อกำหนดข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อกำหนดข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยขอเจริญพร

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๓ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๕๔๕-๕๕๐๑ โทรสาร : ๐-๒๕๔๕-๖๐๕๑

นางสาว เรียม ใจดี
เลขาฯ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ด.ศาลายา-นครชัยศรี

ด.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศช ๖๐๐๒/ว ๓๓๔

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.ชนันนา รอดสุทธิ

ด้วย นายธนศ เกษศิลป์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๓๕๐๒๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา (BUDDHISM AND PHILOSOPHY) ของบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อ
สิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS
RESULTING TO ENVIRONMENT OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON THERAVADA BUDDHIST
PHILOSOPHY)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือ
วิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับ
ท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

มหามกุฏราชวิทยาลัย

(พระศรีวินัยากรณ์, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ด.ศาลายา-นครชัยศรี ด.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐-๒๕๔๒-๕๕๐๑ โทรสาร : ๐-๒๕๔๔-๖๐๕๓

ดวงด แก้ว เรืองไวย

ดร.ชนันนา รอดสุทธิ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๕๘ หมู่ที่ ๑ อ.ศาลายา-นครชัยศรี
อ.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๓๓๔

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร รศ.ดร.สุณีย์ กัลยาณีจิตร

ด้วย นายธเนศ เกษศิลป์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๒๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา (BUDDHISM AND PHILOSOPHY) ของบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อ
สิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS
RESULTING TO ENVIRONMENT OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON THERAVĀDA BUDDHIST
PHILOSOPHY)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือ
วิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับ
ท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยขอเจริญพร

(พระศรีวินัยการณ, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๕๘ หมู่ที่ ๑ อ.ศาลายา-นครชัยศรี อ.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐-๒๕๔๖-๕๕๐๑ โทรสาร : ๐-๒๕๔๔-๖๐๕๑

ตรวจแล้ว เห็นว่าใช้ได้

หมายเลข	108
วันที่	๒๗ ก.พ. ๖๒
ผู้รับ	5

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๕๔๕-๖๐๐๐ ต่อ ๓๐๕๕

ที่ ศธ ๖๐๐๒/๓๓๕

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม (Try out)

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ด้วย นายธนศ เกษศิลป์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๒๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา (BUDDHISM AND PHILOSOPHY) ของบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อ
สิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS
RESULTING TO ENVIRONMENT OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON THERAVADA BUDDHIST
PHILOSOPHY)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการทดลองเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อเก็บ
ข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการทดลองเก็บ
ข้อมูล (Try out) ดังกล่าว ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยากรณ์, ตร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อนุทนายที่ ๑๐
พระมหาฉัตรชัย สุธดตฺตโย
(พระมหาฉัตรชัย สุธดตฺตโย, มศ.ตร.)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
๒๗ ก.พ. ๖๒

คณะกรรมการส่งเสริมมนุษยศาสตร์
 วันที่ 09/11
 วันที่ 22 Nov 62
 เวลา 9.00 น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ๒๔๘ หมู่ที่ ๓ ถนนสาทร-นครชัยศรี
 ถนนสาทร ๕.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๕๙๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร ๐๒-๕๙๕๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๓๓๕

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล
 เจริญพร คณะศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ด้วย นายเนต เกษศิลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๒๓๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา (BUDDHISM AND PHILOSOPHY) ของบัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ความเชื่อที่ส่งผลต่อ
 สิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท (ANALYTICAL STUDY OF BELIEFS
 RESULTING TO ENVIRONMENT OF MAHIDOL UNIVERSITY'S PERSONNEL BASED ON THERAVADA BUDDHIST
 PHILOSOPHY)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูล เขียนงาน
 วิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจก
 แบบสอบถามเก็บข้อมูลดังกล่าว ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

มหามกุฏราชวิทยาลัย

(พระศรีวิเชียรภรณ์, ดร.)

คณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย
 อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
 ๒๔๘ หมู่ที่ ๓ ถนนสาทร-นครชัยศรี ถนนสาทร ๕.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐-๒๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๕๐๘๘-๕๐๖๖ โทรสาร : ๐-๒๕๕๔-๖๐๖๐

อนุมัติ
 7/9/62

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสถียร ศรีเงินวงษ์)
 คณะศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์

- ได้แก่ คณะฯ
1. เพื่อนำไปแจกตามจุด
  2. เพื่อนำไปพิมพ์ ส่วนที่ ๒

นางสาวสมใจ นิลน้อย

๒๕ ก.พ. ๒๕๖๒ 28 ก.พ. 2562

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective
Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์							
1) การปล่อยเต่า ทำให้มีอายุยืนยาว ฐานะ มั่นคง และมีโชคลาภ	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
2) การปล่อยปลาไหล ทำให้การดำเนินชีวิต ปราศจากอุปสรรค ชีวิตสิ้นไหล ความทุกข์โศก โรคร้ายไหลออกไป เงินทองไหลมาเทมา มุ่งสู่ เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
3) การปล่อยหอยขม ทำให้หลุดพ้นจากความ ทุกข์ระทม ขมขื่น และขับไล่สิ่งไม่ดีความ อัปมงคลออกไปจากชีวิตตนเอง	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
4) การปล่อยหอยโข่ง ทำให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข หมดเคราะห์หมดโศกโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
5) การปล่อยนก ทำให้พบกับโอกาสใหม่ๆ มี สิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง หน้าที่การงานมีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเป็น การสะเดาะเคราะห์ไปด้วย	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	แปลผล
6) การได้ชีวิตโคกระบือ ทำให้ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ หมดทุกข์หมดโศก แก้อโรครรรมอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ ต่ออายุให้รอดพ้นจากเคราะห์กรรม และเป็นการต่อชีวิตที่ได้บุญกุศลมาก	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
2. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี							
1) ประเพณีลอยกระทง เป็นการปลดปล่อยความทุกข์ความโศกให้หลุดลอยไปกับสายน้ำ และเกิดสิ่งใหม่ที่ดีงามในชีวิต	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
2) ประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการบูชาและขอขมาพระแม่คงคา เพื่อให้ทำตนเองบริสุทธิ์	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
3) ประเพณีลอยโคม เป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่างๆและสิ่งร้ายๆให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
4) ประเพณียี่เป็ง เป็นการบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ เพื่อให้เกิดโชคลาภมั่งมีศรีสุขกับชีวิต	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
5) ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นพิธีการบูชาพญาแถน เพื่อดลบันดาลให้ฝนตกถูกต้องเหมาะสมตามฤดูกาล	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
3. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง							
1) เครื่องรางของขลัง สามารถใช้ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ยิง ฟันแทงไม่เข้า แคล้วคลาดปลอดภัย เช่น เขี้ยวตันหมูป่า เขี้ยวเสือ งาช้าง เป็นต้น	1	0	1	1	1	0.80	สอดคล้อง

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	แปลผล
2) ไม้พะยุง ถือเป็นไม้มงคล ถ้าปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน หรือนำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ พยุงค้ำฐานนะให้มั่นคงดีขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
3) ไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็นเครื่องเรือนจะทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี	1	-1	1	1	1	0.60	สอดคล้อง
4) ปลัดขิก เป็นไม้มหาเสน่ห์ ถ้าหากบูชาจะทำให้คุณแก่ผู้บูชา มีแต่คนรักใคร่ ช่วยปิดเป่าความไม่ดีออกไปจากชีวิต ถ้าทำธุรกิจค้าขายจะมีแต่มีกำไร ลูกค้ายากขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
5) ตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้านต่าง ๆ ในชีวิต	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
4. ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า							
1) อู้งตีนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย มีคุณค่าทางอาหารสูงรับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
2) การล่าสัตว์ป่าเพื่อมีชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไว้ในครอบครอง พวก งาช้าง หนังกวาง เขี้ยวเสือ จะส่งเสริมให้มีอำนาจบารมี นำเกรงขาม	1	-1	1	1	1	0.60	สอดคล้อง
3) นอแรด ช่วยลดความร้อนภายในร่างกาย ล้างพิษ และทำให้ร่างกายผ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าต่างๆได้	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
4) การรับประทานลิ้นคิงของเสือ จะช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
5) การรับประทานสุราดองสัตว์ ถือเป็นยา มีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดบริเวณไขข้อ และ	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	แปลผล
ช่วยรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ							

ตอนที่ 3 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	แปลผล
1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ							
1.1 แม่น้ำลำคลอง - การลอยกระทง ทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก น้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำตื้นเขิน เพราะกระทงส่วนใหญ่ทำจากโฟมและพลาสติก ใช้เวลานานในการย่อยสลาย	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
1.2 อากาศ - การปล่อยโคม สร้างปัญหาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
- การจุดบั้งไฟ ทำให้เกิดกลิ่นควัน และก๊าซไนโตรเจน ที่เป็นมลพิษในอากาศ	1	0	1	0	1	0.60	สอดคล้อง
1.3 ป่าไม้ - การตัดไม้พุง ทำให้ไม้พุงมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
- การตัดไม้สัก ทำให้ไม้สักมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	แปลผล
1.4 ระบบนิเวศ							
- การปล่อยเต่า ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และ ในบางพื้นที่อาจทำให้เต่าสูญพันธุ์	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
- การปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล เช่น การปล่อยปลาลงในแม่น้ำที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของปลาจะทำให้ปลานั้นไปกินปลาอื่นหรือปลาเจ้าถิ่นจนอาจสูญพันธุ์	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
- การปล่อยนก ทำให้ระบบนิเวศเสียหาย และอาจทำให้นกตายได้เนื่องจากไม่คุ้นชินบริเวณที่นำไปปล่อย	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
- การปล่อยหอยขม ทำให้ระบบนิเวศเสียหายเสียหาย และอาจทำให้หอยขมตายได้เนื่องจากบริเวณที่นำไปปล่อยอาจไม่มีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตของหอยขม	1	1	1	0	1	0.80	สอดคล้อง
- การนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลัง และยาสมุนไพรต่างๆ จะทำให้จำนวนสัตว์เหล่านั้นสูญพันธุ์ เช่น หมี เสือดำ ฉลาม งู เป็นต้น	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น							
2.1 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ							
- การจุดบั้งไฟ หากวัสดุไปตกยังอาคาร/บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความ	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	ผู้เชี่ยวชาญ						
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	แปลผล
เสียหายต่ออาคารบ้านเรือน							
- การปล่อยโคม หากลอยสูงมากจะมี ผลกระทบต่อความคมชัดทางอากาศ ทำให้ ให้ต้องระงับการบิน	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
- การปล่อยโคม หากไปตกยังอาคาร/ บ้านเรือน ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความ เสียหายต่ออาคารบ้านเรือน	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม							
- การรับประทานครุฑินทิมี่ ทำให้เกิดการล่า ทิมี่มากขึ้น	1	0	1	1	1	0.80	สอดคล้อง
- การรับประทานครุฑลาม ทำให้เกิดการล่า ครุฑลามมากขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
- การรับประทานครุฑของเสื่อ ทำให้เกิดการ ล่าเสื่อมากขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
- การรับประทานครุฑสัตว์ ทำให้เกิด การล่าสัตว์เหล่านั้นมากขึ้น	1	0	1	1	1	0.80	สอดคล้อง
- การสูญพันธุ์ของสัตว์ทำให้เกิดกฎหมาย การคุ้มครองสัตว์ป่าสงวน แต่ก็ยังมีการ ล่าสัตว์เป็นจำนวนมาก	1	-1	1	1	1	0.60	สอดคล้อง
- การปล่อยสัตว์ของมนุษย์เพื่อทำบุญ ทำให้ พ่อค้าแม่ค้าจับสัตว์มาขายและเกิดเป็น ธุรกิจค้าสัตว์ป่ามากขึ้น	1	-1	1	1	1	0.60	สอดคล้อง

ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และความถูกต้องตรงตามภาษา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อ

คำถามที่มีค่า IOC > .50 ขึ้นไป จากการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์

ตารางผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถามโดยใช้
Cronbach's Alpha

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.920	40

ตอนที่ 2 ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	Cronbach's Alpha
1. ความเชื่อเกี่ยวกับการปล่อยชีวิตสัตว์	
1) การปล่อยเต่า ทำให้มีอายุยืนยาว ฐานะมั่นคง และมีโชคลาภ	.929
2) การปล่อยปลาไหล ทำให้การดำเนินชีวิตปราศจากอุปสรรค ชีวิตสิ้นไหล ความทุกข์โศกโรคภัยไหลออกไป เงินทองไหลมาเทมา มุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว	.928
3) การปล่อยหอยขม ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ระทม ขมขื่น และขับไล่สิ่งไม่ดีความอับมงคลออกไปจากชีวิตตนเอง	.928
4) การปล่อยหอยโข่ง ทำให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข หมดเคราะห์หมดโศกโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ	.931
5) การปล่อยนก ทำให้พบกับโอกาสใหม่ๆ มีสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองหน้าที่การงานมีความก้าวหน้า พร้อมทั้งเป็นการสะเดาะเคราะห์ไปด้วย	.929

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	Cronbach's Alpha
6) การได้ชีวิตโคกระบือ ทำให้ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ หมดทุกข์หมดโศก แก้วโรครรรม อากการเจ็บป่วยต่าง ๆ ต่ออายุให้รอดพ้นจากเคราะห์กรรม และเป็นการต่อชีวิตที่ได้บุญกุศลมาก	.930
2. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี	
1) ประเพณีลอยกระทง เป็นการปลดปล่อยความทุกข์ความโศกให้หลุดลอยไปกับสายน้ำ และเกิดสิ่งใหม่ที่ดีงามในชีวิต	.927
2) ประเพณีลอยกระทง เป็นการสักการะบูชา และขอขมาพระแม่คงคา เพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์	.930
3) ประเพณีลอยโคม เป็นการปล่อยเคราะห์ความทุกข์ต่างๆและสิ่งร้ายๆ ให้พ้นออกจากตัวเอง ลอยไปกับอากาศ และเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง	.929
4) ประเพณียี่เป็ง เป็นการบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ เพื่อให้เกิดโชคลาภ มั่งมีศรีสุขกับชีวิต	.931
5) ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นพิธีการบูชาพญาแถน เพื่อดลบันดาลให้ฝนตกถูกต้องเหมาะสมตามฤดูกาล	.929
3. ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง	
1) เครื่องรางของขลัง สามารถใช้ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ยิง ฟันแทงไม่เข้า แคล้วคลาดปลอดภัย เช่น เขี้ยวตันหมูป่า เขี้ยวเสือ งาช้าง เป็นต้น	.932
2) ไม้พะยุง ถือเป็นไม้มงคล ถ้าปลูกไว้บริเวณบ้านเรือน หรือนำมาผลิตเป็นเพอเนเจอร์จะพยุงบ้ำจุนฐานะให้มั่นคงดีขึ้น	.931
3) ไม้สัก ถ้าหากนำมาปลูกบ้านหรือผลิตเป็นเครื่องเรือนจะทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี	.931
4) ปลัดขิก เป็นไม้มหาเสน่ห์ ถ้าหากบูชาจะทำให้คุณแก่ผู้บูชา มีแต่คนรักใคร่ ช่วยปัดเป่าความไม่ต้อออกไปจากชีวิต ถ้าทำธุรกิจค้าขายจะมีแต่มีกำไร ลูกค้ามากขึ้น	.930
5) ตำแหน่งของฮวงจุ้ย ทำให้เกิดผลในทางบวกและทางลบด้านต่าง ๆ ในชีวิต	.928
4. ความเชื่อเกี่ยวกับการล่าและบริโภคเนื้อสัตว์ป่า	
1) อู้งตีนหมี เป็นตำรับสุดยอดอาหารสำหรับบำรุงร่างกาย มีคุณค่าทางอาหารสูงรับประทานแล้วจะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง	.936
2) การล่าสัตว์ป่าเพื่อมีชิ้นส่วนของสัตว์ป่าไว้ในครอบครอง พวก งาช้าง หนั่งเสือ เขี้ยว	.934

ความเชื่อตามแนวคิดของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	Cronbach's Alpha
เสือ จะส่งเสริมให้มีอำนาจบารมี น่าเกรงขาม	
3) นอแรด ช่วยลดความร้อนภายในร่างกาย ล้างพิษ และทำให้ร่างกายอ่อนคลายจากความเหนื่อยล้าต่างๆได้	.935
4) การรับประทานลิ้นจี่ของเสือ จะช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ	.934
5) การรับประทานสุราดองสัตว์ ถือเป็นยาที่มีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดบริเวณไขข้อ และช่วยรักษาโรคมัยไข้เจ็บต่าง ๆ	.935

ตอนที่ 3 ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	Cronbach's Alpha
1. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ	
1.1 แม่น้ำลำคลอง	
- การลอยกระทง ทำให้เกิดขยะในแม่น้ำลำคลองจำนวนมาก น้ำเน่าเสีย แหล่งน้ำตื้นเขิน เพราะกระทงส่วนใหญ่ทำจากโฟมและพลาสติก ใช้เวลานานในการย่อยสลาย	.913
1.2 อากาศ	
- การปล่อยโคม สร้างปัญหาทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ	.915
- การจุดบั้งไฟ ทำให้เกิดกลิ่นควัน และก๊าซไนโตรเจน ที่เป็นมลพิษในอากาศ	.912
1.3 ป่าไม้	
- การตัดไม้พุง ทำให้ไม้พุงมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์	.909
- การตัดไม้สัก ทำให้ไม้สักมีจำนวนลดลงและอาจสูญพันธุ์	.910
1.4 ระบบนิเวศ	
- การปล่อยเต่า ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล และ ในบางพื้นที่อาจทำให้เต่าสูญพันธุ์	.908
- การปล่อยปลา ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล เช่น การปล่อยปลาลงในแม่น้ำที่ไม่เหมาะสมกับประเภทของปลาจะทำให้ปลานั้นไปกินปลาอื่นหรือปลาเจ้าถิ่นจนอาจสูญพันธุ์	.909
- การปล่อยนก ทำให้ระบบนิเวศเสียหาย และอาจทำให้นกตายได้เนื่องจากไม่คุ้นชินบริเวณที่นำไปปล่อย	.908
- การปล่อยหอยขม ทำให้ระบบนิเวศเสียหายเสียหาย และอาจทำให้หอยขมตายได้	.906

ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	Cronbach's Alpha
เนื่องจากบริเวณที่นำไปปล่อยอาจไม่มีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตของหอยขม	
- การนำสัตว์หายากมาผลิตเป็นยาชูกำลังและยาสมุนไพรต่างๆ จะทำให้จำนวนสัตว์ เหล่านั้นสูญพันธุ์ เช่น หมี เสือดำ ฉลาม กู เป็นต้น	.908
2. ความเชื่อที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น	
2.1 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ	
- การจุดบั้งไฟ หากวัสดุไปตกยังอาคาร/บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดเพลิงไหม้และ ความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน	.908
- การปล่อยโคม หากลอยสูงมากจะมีผลกระทบกับการคมนาคมทางอากาศ ทำให้ต้อง ระงับการบิน	.913
- การปล่อยโคม หากไปตกยังอาคาร/บ้านเรือน ทำให้เกิดเพลิงไหม้และความเสียหาย ต่ออาคารบ้านเรือน	.908
2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม	
- การรับประทานอู้งดินหมี ทำให้เกิดการล่าหมีมากขึ้น	.910
- การรับประทานหูลาม ทำให้เกิดการล่าฉลามมากขึ้น	.910
- การรับประทานลิ้งค์ของเสือ ทำให้เกิดการล่าเสือมากขึ้น	.907
- การรับประทานสุราดองสัตว์ ทำให้เกิดการล่าสัตว์เหล่านั้นมากขึ้น	.908
- การสูญพันธุ์ของสัตว์ทำให้เกิดกฎหมายการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวน แต่ก็ยังมีการล่า สัตว์เป็นจำนวนมาก	.905
- การปล่อยสัตว์ของมนุษย์เพื่อทำบุญ ทำให้พ่อค้าแม่ค้าจับสัตว์มาขายและเกิดเป็น ธุรกิจค้าสัตว์ป่ามากขึ้น	.906

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try-Out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง และนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องภายในของผลการตอบแบบสอบถามฉบับเดียวจากการทดลองใช้เพียงครั้งเดียว เมื่อทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำไปหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยค่า Cronbach's Alpha ได้ความน่าเชื่อถือเท่ากับ 0.920 แสดงให้เห็นค่าของ

Cronbach's Alpha อยู่ในระดับสูง ดังนั้น แบบสอบถามจึงมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานและนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไปได้

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
การปล่อยเต่า	64.13	201.706	.694	.929
การปล่อยปลาไหล	64.17	198.489	.774	.928
การปล่อยหอยขม	64.57	200.530	.758	.928
การปล่อยหอยโข่ง	64.67	204.437	.631	.931
การปล่อยนก	64.27	199.582	.701	.929
การไถชีวิตโคกระบือ	64.10	203.679	.655	.930
ประเพณีลอยกระทง	64.23	193.840	.787	.927
ประเพณีลอยกระทง	64.13	198.051	.675	.930
ประเพณีลอยโคม	64.43	199.289	.702	.929
ประเพณียี่เป็ง	64.63	207.275	.656	.931
ประเพณีบุญบั้งไฟ	64.43	200.047	.698	.929
เครื่องรางของขลัง	64.87	206.051	.553	.932
ไม้พะยุง	64.67	207.678	.585	.931
ไม้สัก	64.50	204.534	.611	.931
ปลัดขิก	65.17	204.144	.674	.930
ตำแหน่งของฮวงจุ้ย	64.47	195.775	.774	.928
อุ้งตีนหมี	65.07	213.168	.326	.936
การล่าสัตว์ป่า	65.80	210.510	.419	.934
นอแรด ช่วยลด	65.43	211.495	.370	.935
การรับประทาน	65.67	207.195	.451	.934
การรับประทานสุราดองสัตว์	65.27	209.237	.396	.935

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
การลอยกระทง	68.43	121.426	.445	.913
การปล่อยโคม	68.83	125.730	.309	.915
การจุดบั้งไฟ	68.87	124.051	.455	.912
การตัดไม้พุง	68.30	121.803	.563	.909
การตัดไม้สัก	68.30	119.872	.536	.910
การปล่อยเต่า ทำให้	69.33	118.368	.611	.908
การปล่อยปลา	69.23	116.737	.593	.909
การปล่อยนก	69.80	114.234	.637	.908
การปล่อยหอยขม	69.70	115.183	.695	.906
การนำสัตว์หายาก	68.83	113.799	.633	.908
การจุดบั้งไฟ	68.70	121.114	.615	.908
การปล่อยโคม	69.03	123.964	.393	.913
การปล่อยโคม หากไปตกยัง อาคาร	68.63	121.206	.644	.908
การรับประทานอั้งตีนหมี	68.50	122.672	.566	.910
การรับประทานหูลาม	68.43	122.323	.532	.910
การรับประทานลิ้งค์ของเสื่อ	68.67	118.713	.664	.907
การรับประทานสุราดองสัตว์	68.70	119.666	.630	.908
การสูญพันธุ์ของสัตว์ทำ	68.63	118.516	.763	.905
การปล่อยสัตว์ของมนุษย์	68.47	119.499	.702	.906

ตารางวิเคราะห์ผล (Frequency Table)

		เพศ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	117	26.4	26.4	26.4
	หญิง	326	73.6	73.6	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		อายุ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18	44	9.9	9.9	9.9
	19	137	30.9	30.9	40.9
	20	103	23.3	23.3	64.1
	21	53	12.0	12.0	76.1
	22	29	6.5	6.5	82.6
	23	8	1.8	1.8	84.4
	24	4	.9	.9	85.3
	25	4	.9	.9	86.2
	26	1	.2	.2	86.5
	27	1	.2	.2	86.7
	28	2	.5	.5	87.1
	30	4	.9	.9	88.0
	32	1	.2	.2	88.3
	33	4	.9	.9	89.2
	34	2	.5	.5	89.6
	35	2	.5	.5	90.1
	36	1	.2	.2	90.3
	37	5	1.1	1.1	91.4
	38	3	.7	.7	92.1
	39	1	.2	.2	92.3
40	6	1.4	1.4	93.7	
42	7	1.6	1.6	95.3	
44	1	.2	.2	95.5	
45	3	.7	.7	96.2	

46	1	.2	.2	96.4
47	1	.2	.2	96.6
48	2	.5	.5	97.1
52	1	.2	.2	97.3
54	3	.7	.7	98.0
55	1	.2	.2	98.2
57	2	.5	.5	98.6
59	4	.9	.9	99.5
60	2	.5	.5	100.0
Total	443	100.0	100.0	

		บุคลากร			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	อาจารย์	16	3.6	3.6	3.6
	เจ้าหน้าที่	45	10.2	10.2	13.8
	นักศึกษา	382	86.2	86.2	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		การทำงาน			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	เป็นนักศึกษา	382	86.2	86.2	86.2
	ไม่เกิน 5 ปี	18	4.1	4.1	90.3
	ระหว่าง 6-10 ปี	19	4.3	4.3	94.6
	ระหว่าง 11-15 ปี	7	1.6	1.6	96.2
	16 ปี ขึ้นไป	17	3.8	3.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		การศึกษา			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	บุคลากร	61	13.8	13.8	13.8
	ปริญญาตรี ชั้นปี	375	84.7	84.7	98.4
	ปริญญาโท ชั้นปี	4	.9	.9	99.3

ปริญญาเอก ชั้นปี	3	.7	.7	100.0
Total	443	100.0	100.0	

		สาขาวิชา			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	บุคลการ	61	13.8	13.8	13.8
	สาธารณสุขศาสตร์	8	1.8	1.8	15.6
	แพทยศาสตร์	77	17.4	17.4	33.0
	รังสีเทคนิค	4	.9	.9	33.9
	เทคนิคการแพทย์	2	.5	.5	34.3
	วิศวกรรมศาสตร์	33	7.4	7.4	41.8
	ทันตแพทยศาสตร์	3	.7	.7	42.4
	พยาบาลศาสตร์	19	4.3	4.3	46.7
	อาชีวอนามัยและ ความปลอดภัย	2	.5	.5	47.2
	ชีววิทยาเชิงอนุรักษ์	1	.2	.2	47.4
	บัญชีบัณฑิต	3	.7	.7	48.1
	วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม	11	2.5	2.5	50.6
	เทคโนโลยีอาหาร	2	.5	.5	51.0
	วิศวกรรมไฟฟ้า	3	.7	.7	51.7
	ศาสนศึกษา	2	.5	.5	52.1
	การประกอบการเชิง นิเวศวัฒนธรรม	2	.5	.5	52.6
	วิทยาศาสตร์ การเกษตร	8	1.8	1.8	54.4
	เภสัชศาสตร์	11	2.5	2.5	56.9
	กายภาพบำบัด	10	2.3	2.3	59.1
	เวชระเบียน	65	14.7	14.7	73.8
	สังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์	3	.7	.7	74.5
	วิทยาศาสตร์ชีวะ การแพทย์	9	2.0	2.0	76.5

วิศวกรรม	4	.9	.9	77.4
อุตสาหกรรม				
วิศวกรรมโยธา	30	6.8	6.8	84.2
อาชีวศึกษา	3	.7	.7	84.9
สังคมศาสตร์	5	1.1	1.1	86.0
สิ่งแวดล้อม				
สัตวแพทยศาสตร์	3	.7	.7	86.7
กายอุปกรณ์	1	.2	.2	86.9
ศิลปศาสตร์	14	3.2	3.2	90.1
วิทยาศาสตร์	23	5.2	5.2	95.3
รังสีเทคนิค	1	.2	.2	95.5
บริหารธุรกิจ	2	.5	.5	95.9
วิศวกรรมเคมี	18	4.1	4.1	100.0
Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยเต่า

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	95	21.4	21.4	21.4
	น้อย	79	17.8	17.8	39.3
	ปานกลาง	170	38.4	38.4	77.7
	มาก	82	18.5	18.5	96.2
	มากที่สุด	17	3.8	3.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยปลาไหล

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	99	22.3	22.3	22.3
	น้อย	89	20.1	20.1	42.4
	ปานกลาง	160	36.1	36.1	78.6
	มาก	79	17.8	17.8	96.4
	มากที่สุด	16	3.6	3.6	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยหยอชม

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	116	26.2	26.2	26.2
	น้อย	98	22.1	22.1	48.3
	ปานกลาง	158	35.7	35.7	84.0
	มาก	59	13.3	13.3	97.3
	มากที่สุด	12	2.7	2.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยหยอโข่ง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	118	26.6	26.6	26.6
	น้อย	105	23.7	23.7	50.3
	ปานกลาง	158	35.7	35.7	86.0
	มาก	50	11.3	11.3	97.3
	มากที่สุด	12	2.7	2.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยนก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	108	24.4	24.4	24.4
	น้อย	75	16.9	16.9	41.3
	ปานกลาง	145	32.7	32.7	74.0
	มาก	93	21.0	21.0	95.0
	มากที่สุด	22	5.0	5.0	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การไล่ชีวิตโคกระบือ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	84	19.0	19.0	19.0
	น้อย	64	14.4	14.4	33.4
	ปานกลาง	141	31.8	31.8	65.2
	มาก	111	25.1	25.1	90.3
	มากที่สุด	43	9.7	9.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

Total	443	100.0	100.0
-------	-----	-------	-------

ประเพณีลอยกระทง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	88	19.9	19.9	19.9
	น้อย	86	19.4	19.4	39.3
	ปานกลาง	156	35.2	35.2	74.5
	มาก	86	19.4	19.4	93.9
	มากที่สุด	27	6.1	6.1	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

ประเพณีลอยกระทง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	86	19.4	19.4	19.4
	น้อย	73	16.5	16.5	35.9
	ปานกลาง	144	32.5	32.5	68.4
	มาก	99	22.3	22.3	90.7
	มากที่สุด	41	9.3	9.3	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

ประเพณีลอยโคม

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	124	28.0	28.0	28.0
	น้อย	91	20.5	20.5	48.5
	ปานกลาง	138	31.2	31.2	79.7
	มาก	71	16.0	16.0	95.7
	มากที่สุด	19	4.3	4.3	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

ประเพณียี่เป็ง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	111	25.1	25.1	25.1
	น้อย	100	22.6	22.6	47.6
	ปานกลาง	166	37.5	37.5	85.1

มาก	52	11.7	11.7	96.8
มากที่สุด	14	3.2	3.2	100.0
Total	443	100.0	100.0	

ประเพณีบุญบั้งไฟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	110	24.8	24.8	24.8
	น้อย	90	20.3	20.3	45.1
	ปานกลาง	151	34.1	34.1	79.2
	มาก	72	16.3	16.3	95.5
	มากที่สุด	20	4.5	4.5	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

เครื่องรางของขลัง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	130	29.3	29.3	29.3
	น้อย	126	28.4	28.4	57.8
	ปานกลาง	106	23.9	23.9	81.7
	มาก	69	15.6	15.6	97.3
	มากที่สุด	12	2.7	2.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

ไม้พะยุง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	114	25.7	25.7	25.7
	น้อย	124	28.0	28.0	53.7
	ปานกลาง	140	31.6	31.6	85.3
	มาก	54	12.2	12.2	97.5
	มากที่สุด	11	2.5	2.5	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

ไม้สัก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	111	25.1	25.1	25.1

น้อย	121	27.3	27.3	52.4
ปานกลาง	134	30.2	30.2	82.6
มาก	63	14.2	14.2	96.8
มากที่สุด	14	3.2	3.2	100.0
Total	443	100.0	100.0	

		ปลัดขิก			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	164	37.0	37.0	37.0
	น้อย	122	27.5	27.5	64.6
	ปานกลาง	115	26.0	26.0	90.5
	มาก	34	7.7	7.7	98.2
	มากที่สุด	8	1.8	1.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		ตำแหน่งของฮวงจุ้ย			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	66	14.9	14.9	14.9
	น้อย	67	15.1	15.1	30.0
	ปานกลาง	144	32.5	32.5	62.5
	มาก	118	26.6	26.6	89.2
	มากที่สุด	48	10.8	10.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		อู่ดินหมี่			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	249	56.2	56.2	56.2
	น้อย	96	21.7	21.7	77.9
	ปานกลาง	79	17.8	17.8	95.7
	มาก	15	3.4	3.4	99.1
	มากที่สุด	4	.9	.9	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การล่าสัตว์ป่า

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	299	67.5	67.5	67.5
	น้อย	69	15.6	15.6	83.1
	ปานกลาง	61	13.8	13.8	96.8
	มาก	10	2.3	2.3	99.1
	มากที่สุด	4	.9	.9	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

นอแรด ช่วยลด

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	287	64.8	64.8	64.8
	น้อย	83	18.7	18.7	83.5
	ปานกลาง	59	13.3	13.3	96.8
	มาก	12	2.7	2.7	99.5
	มากที่สุด	2	.5	.5	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การรับประทาน

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	306	69.1	69.1	69.1
	น้อย	73	16.5	16.5	85.6
	ปานกลาง	54	12.2	12.2	97.7
	มาก	9	2.0	2.0	99.8
	มากที่สุด	1	.2	.2	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การรับประทานสุราดองสัตว์

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	271	61.2	61.2	61.2
	น้อย	96	21.7	21.7	82.8
	ปานกลาง	55	12.4	12.4	95.3
	มาก	18	4.1	4.1	99.3
	มากที่สุด	3	.7	.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

Total	443	100.0	100.0
-------	-----	-------	-------

การลอยกระทง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	7	1.6	1.6	1.6
	น้อย	6	1.4	1.4	2.9
	ปานกลาง	34	7.7	7.7	10.6
	มาก	149	33.6	33.6	44.2
	มากที่สุด	247	55.8	55.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยโคม

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	6	1.4	1.4	1.4
	น้อย	11	2.5	2.5	3.8
	ปานกลาง	72	16.3	16.3	20.1
	มาก	155	35.0	35.0	55.1
	มากที่สุด	199	44.9	44.9	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การจุดบั้งไฟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	8	1.8	1.8	1.8
	น้อย	8	1.8	1.8	3.6
	ปานกลาง	73	16.5	16.5	20.1
	มาก	157	35.4	35.4	55.5
	มากที่สุด	197	44.5	44.5	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การตัดไม้พุง

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	4	.9	.9	.9
	น้อย	5	1.1	1.1	2.0
	ปานกลาง	31	7.0	7.0	9.0

มาก	98	22.1	22.1	31.2
มากที่สุด	305	68.8	68.8	100.0
Total	443	100.0	100.0	

การตัดไม้สัก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	4	.9	.9	.9
	น้อย	5	1.1	1.1	2.0
	ปานกลาง	36	8.1	8.1	10.2
	มาก	93	21.0	21.0	31.2
	มากที่สุด	305	68.8	68.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยเต่า ทำให้

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	11	2.5	2.5	2.5
	น้อย	29	6.5	6.5	9.0
	ปานกลาง	106	23.9	23.9	33.0
	มาก	146	33.0	33.0	65.9
	มากที่สุด	151	34.1	34.1	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยปลา

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	12	2.7	2.7	2.7
	น้อย	27	6.1	6.1	8.8
	ปานกลาง	99	22.3	22.3	31.2
	มาก	133	30.0	30.0	61.2
	มากที่สุด	172	38.8	38.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยนก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	23	5.2	5.2	5.2

น้อย	43	9.7	9.7	14.9
ปานกลาง	160	36.1	36.1	51.0
มาก	111	25.1	25.1	76.1
มากที่สุด	106	23.9	23.9	100.0
Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยหยอชม

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	18	4.1	4.1	4.1
	น้อย	32	7.2	7.2	11.3
	ปานกลาง	138	31.2	31.2	42.4
	มาก	128	28.9	28.9	71.3
	มากที่สุด	127	28.7	28.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การนำสัตว์หายาก

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	7	1.6	1.6	1.6
	น้อย	6	1.4	1.4	2.9
	ปานกลาง	50	11.3	11.3	14.2
	มาก	89	20.1	20.1	34.3
	มากที่สุด	291	65.7	65.7	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การจุดบั้งไฟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	3	.7	.7	.7
	น้อย	6	1.4	1.4	2.0
	ปานกลาง	31	7.0	7.0	9.0
	มาก	104	23.5	23.5	32.5
	มากที่สุด	299	67.5	67.5	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		การปล่อยโคม			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	5	1.1	1.1	1.1
	น้อย	8	1.8	1.8	2.9
	ปานกลาง	36	8.1	8.1	11.1
	มาก	101	22.8	22.8	33.9
	มากที่สุด	293	66.1	66.1	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		การปล่อยโคม หากไปตักยังอาคาร			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	3	.7	.7	.7
	น้อย	7	1.6	1.6	2.3
	ปานกลาง	33	7.4	7.4	9.7
	มาก	93	21.0	21.0	30.7
	มากที่สุด	307	69.3	69.3	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		การรับประทานอุ้งตีนหมี			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	6	1.4	1.4	1.4
	น้อย	4	.9	.9	2.3
	ปานกลาง	43	9.7	9.7	12.0
	มาก	91	20.5	20.5	32.5
	มากที่สุด	299	67.5	67.5	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

		การรับประทานหูลงาม			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	4	.9	.9	.9
	น้อย	3	.7	.7	1.6
	ปานกลาง	36	8.1	8.1	9.7
	มาก	86	19.4	19.4	29.1

มากที่สุด	314	70.9	70.9	100.0
Total	443	100.0	100.0	

การรับประทานลิ้งค์ของเสื้อ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	5	1.1	1.1	1.1
	น้อย	5	1.1	1.1	2.3
	ปานกลาง	37	8.4	8.4	10.6
	มาก	94	21.2	21.2	31.8
	มากที่สุด	302	68.2	68.2	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การรับประทานสุราดองสัตว์

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	6	1.4	1.4	1.4
	น้อย	7	1.6	1.6	2.9
	ปานกลาง	43	9.7	9.7	12.6
	มาก	91	20.5	20.5	33.2
	มากที่สุด	296	66.8	66.8	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การสูบบุหรี่ของสัตว์ทำ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	4	.9	.9	.9
	น้อย	4	.9	.9	1.8
	ปานกลาง	25	5.6	5.6	7.4
	มาก	94	21.2	21.2	28.7
	มากที่สุด	316	71.3	71.3	100.0
	Total	443	100.0	100.0	

การปล่อยสัตว์ของมนุษย์

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	น้อยที่สุด	7	1.6	1.6	1.6
	น้อย	10	2.3	2.3	3.8

ปานกลาง	32	7.2	7.2	11.1
มาก	94	21.2	21.2	32.3
มากที่สุด	300	67.7	67.7	100.0
Total	443	100.0	100.0	

ตารางผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

		A1			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	76	17.2	17.2	17.2
	1.17	7	1.6	1.6	18.7
	1.33	9	2.0	2.0	20.8
	1.50	8	1.8	1.8	22.6
	1.67	4	.9	.9	23.5
	1.83	3	.7	.7	24.2
	2.00	46	10.4	10.4	34.5
	2.17	18	4.1	4.1	38.6
	2.33	14	3.2	3.2	41.8
	2.50	16	3.6	3.6	45.4
	2.67	8	1.8	1.8	47.2
	2.83	7	1.6	1.6	48.8
	3.00	90	20.3	20.3	69.1
	3.17	22	5.0	5.0	74.0
	3.33	11	2.5	2.5	76.5
	3.50	15	3.4	3.4	79.9
	3.67	14	3.2	3.2	83.1
	3.83	14	3.2	3.2	86.2
	4.00	40	9.0	9.0	95.3
	4.17	3	.7	.7	95.9
	4.33	5	1.1	1.1	97.1
	4.50	2	.5	.5	97.5
	4.83	1	.2	.2	97.7
5.00	10	2.3	2.3	100.0	
Total	443	100.0	100.0		

A2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	67	15.1	15.1	15.1
	1.20	10	2.3	2.3	17.4
	1.40	19	4.3	4.3	21.7
	1.60	10	2.3	2.3	23.9
	1.80	13	2.9	2.9	26.9
	2.00	32	7.2	7.2	34.1
	2.20	22	5.0	5.0	39.1
	2.40	18	4.1	4.1	43.1
	2.60	23	5.2	5.2	48.3
	2.80	17	3.8	3.8	52.1
	3.00	71	16.0	16.0	68.2
	3.20	26	5.9	5.9	74.0
	3.40	21	4.7	4.7	78.8
	3.60	20	4.5	4.5	83.3
	3.80	16	3.6	3.6	86.9
	4.00	29	6.5	6.5	93.5
	4.20	7	1.6	1.6	95.0
	4.40	7	1.6	1.6	96.6
	4.60	3	.7	.7	97.3
	4.80	3	.7	.7	98.0
5.00	9	2.0	2.0	100.0	
Total		443	100.0	100.0	

A3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	53	12.0	12.0	12.0
	1.20	22	5.0	5.0	16.9
	1.40	15	3.4	3.4	20.3
	1.60	22	5.0	5.0	25.3
	1.80	14	3.2	3.2	28.4
	2.00	37	8.4	8.4	36.8

2.20	41	9.3	9.3	46.0
2.40	23	5.2	5.2	51.2
2.60	29	6.5	6.5	57.8
2.80	18	4.1	4.1	61.9
3.00	51	11.5	11.5	73.4
3.20	36	8.1	8.1	81.5
3.40	25	5.6	5.6	87.1
3.60	15	3.4	3.4	90.5
3.80	8	1.8	1.8	92.3
4.00	20	4.5	4.5	96.8
4.20	4	.9	.9	97.7
4.40	3	.7	.7	98.4
4.60	2	.5	.5	98.9
5.00	5	1.1	1.1	100.0
Total	443	100.0	100.0	

		A4			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	223	50.3	50.3	50.3
	1.20	37	8.4	8.4	58.7
	1.40	22	5.0	5.0	63.7
	1.60	15	3.4	3.4	67.0
	1.80	10	2.3	2.3	69.3
	2.00	48	10.8	10.8	80.1
	2.20	9	2.0	2.0	82.2
	2.40	7	1.6	1.6	83.7
	2.60	9	2.0	2.0	85.8
	2.80	7	1.6	1.6	87.4
	3.00	37	8.4	8.4	95.7
	3.20	2	.5	.5	96.2
	3.40	4	.9	.9	97.1
	3.60	2	.5	.5	97.5
	3.80	2	.5	.5	98.0
	4.00	6	1.4	1.4	99.3

4.20	1	.2	.2	99.5
4.60	1	.2	.2	99.8
4.80	1	.2	.2	100.0
Total	443	100.0	100.0	

B1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	2	.5	.5	.5
	1.30	1	.2	.2	.7
	1.70	1	.2	.2	.9
	2.00	2	.5	.5	1.4
	2.10	1	.2	.2	1.6
	2.20	1	.2	.2	1.8
	2.50	2	.5	.5	2.3
	2.60	2	.5	.5	2.7
	2.70	1	.2	.2	2.9
	2.80	2	.5	.5	3.4
	2.90	3	.7	.7	4.1
	3.00	14	3.2	3.2	7.2
	3.10	4	.9	.9	8.1
	3.20	8	1.8	1.8	9.9
	3.30	12	2.7	2.7	12.6
	3.40	6	1.4	1.4	14.0
	3.50	7	1.6	1.6	15.6
	3.60	21	4.7	4.7	20.3
	3.70	19	4.3	4.3	24.6
	3.80	20	4.5	4.5	29.1
3.90	16	3.6	3.6	32.7	
4.00	37	8.4	8.4	41.1	
4.10	23	5.2	5.2	46.3	
4.20	22	5.0	5.0	51.2	
4.30	25	5.6	5.6	56.9	
4.40	30	6.8	6.8	63.7	
4.50	27	6.1	6.1	69.8	

4.60	21	4.7	4.7	74.5
4.70	18	4.1	4.1	78.6
4.80	13	2.9	2.9	81.5
4.90	9	2.0	2.0	83.5
5.00	73	16.5	16.5	100.0
Total	443	100.0	100.0	

		B2			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	2	.5	.5	.5
	1.33	1	.2	.2	.7
	1.44	1	.2	.2	.9
	1.56	1	.2	.2	1.1
	2.00	1	.2	.2	1.4
	2.11	1	.2	.2	1.6
	2.33	1	.2	.2	1.8
	2.56	1	.2	.2	2.0
	2.67	1	.2	.2	2.3
	3.00	14	3.2	3.2	5.4
	3.11	1	.2	.2	5.6
	3.33	4	.9	.9	6.5
	3.44	2	.5	.5	7.0
	3.56	7	1.6	1.6	8.6
	3.67	6	1.4	1.4	9.9
	3.78	5	1.1	1.1	11.1
	3.89	8	1.8	1.8	12.9
	4.00	39	8.8	8.8	21.7
	4.11	11	2.5	2.5	24.2
	4.22	8	1.8	1.8	26.0
4.33	16	3.6	3.6	29.6	
4.44	13	2.9	2.9	32.5	
4.56	19	4.3	4.3	36.8	
4.67	24	5.4	5.4	42.2	
4.78	22	5.0	5.0	47.2	

4.89	23	5.2	5.2	52.4
5.00	211	47.6	47.6	100.0
Total	443	100.0	100.0	

		การปล่อย เต่า	การปล่อย ปลาไหล	การปล่อย หอยขม	การปล่อย หอยโข่ง	การปล่อย นก	การไล่ชีวิต โคกระบือ	ประเพณี ลอยกระทง	ประเพณี ลอยกระทง	ประเพณี ลอยโคม	ประเพณี ยี่เป็ง	ประเพณี บุญบั้งไฟ	ของคลัง
N	Valid	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		2.65	2.60	2.44	2.40	2.65	2.92	2.72	2.86	2.48	2.45	2.55	2.34
Std. Deviation		1.122	1.124	1.096	1.078	1.198	1.241	1.164	1.232	1.179	1.084	1.159	1.135

ไม้ พะยุง	ไม้สัก	ปลัดขิก	ตำแหน่ง ของฮวงจุ้ย	อุ้งตีน หมี	การล่า สัตว์ป่า	นอแรด ช่วยลด	การ รับประทาน	การรับประทาน สุราดองสัตว์	การลอย กระทง	การปล่อย โคม	การจุด บั้งไฟ	การตัด ไม้พยูง	การตัด ไม้สัก	การปล่อยเต่า ทำให้
443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.38	2.43	2.10	3.03	1.71	1.53	1.55	1.48	1.61	4.41	4.20	4.19	4.57	4.56	3.90
1.070	1.106	1.045	1.204	.936	.877	.856	.802	.901	.817	.892	.900	.750	.766	1.028

การปล่อย ปลา	การปล่อย นก	การปล่อย หอยขม	การนำสัตว์ หายาก	การจุด บั้งไฟ	การปล่อย โคม	การปล่อย โคม หาก	การทานอุ้ง ตีนหมี	การทานหู ฉลาม	การทาน สิ่งของเสื่อ	การทาน สัตว์	การสูญพันธุ์ ของสัตว์ทำ	การปล่อยสัตว์ ของมนุษย์
443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443	443
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.96	3.53	3.71	4.47	4.56	4.51	4.57	4.52	4.59	4.54	4.50	4.61	4.51
1.049	1.112	1.082	.865	.742	.811	.756	.814	.745	.787	.838	.717	.849

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : ธเนศ เกษศิลป์
วัน เดือน ปีเกิด : 13 พฤษภาคม 2524
ชาติภูมิ : นครสวรรค์
ที่อยู่ปัจจุบัน : 198/57 หมู่ 1 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
: Tel. Mobile 089 857 9859
การศึกษา : พ.ศ. 2546 วิทยาศาสตร์บัณฑิต วท.บ. จาก สถาบันราชภัฏ
นครสวรรค์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหิดล

